

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

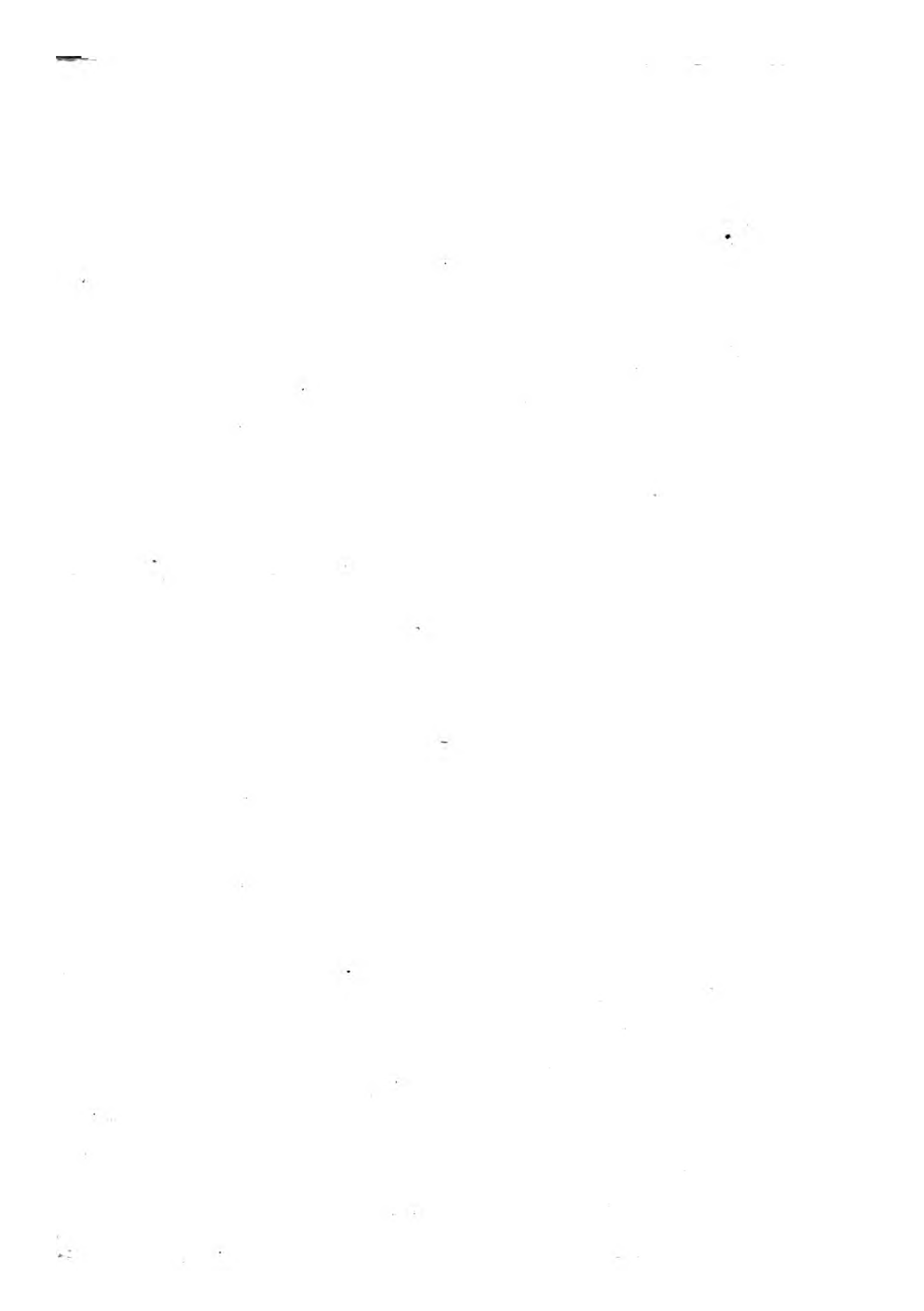
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

CAROLI LINNÆI
HORTUS UPLANDICUS

MED INLEDNING OCH FÖRKLARINGAR

INBJUDNINGSSKRIFT

TILL

AFHÖRANDE AF DEN OFFENTLIGA FÖRELÄSNING

MED HVILKEN

PROFESSOREN I ANATOMI

MEDICINE DOKTORN

JOHAN AUGUST HARALD HAMMAR

TILLTRÄDER SITT EMBETE

AF

TH. M. FRIES

KONGL. UNIVERSITETETS I UPSALA N. V. REKTOR.

UPSALA 1899
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

De år, hvilka LINNÆUS såsom student tillbragte i Upsala, kunna med fullt skäl betecknas såsom grundläggande för hans blifvande verksamhet och storhet. Med rastlös ifver egnade han sig derunder åt botanikens, zoologiens, medicinens, mineralogiens och kemiens studium, och lyckliga tillfälligheter hade derunder satt honom i tillfälle att taga kännedom om så godt som allt eller åtminstone det viktigaste af hvad i dessa vetenskaper förut blifvit författadt. Hvad han derunder inhemtade blef dock ej kritiklöst magasinerad i hans minne, utan den unge studenten tvekade ej att underkasta hvad han inhemtat en grundlig pröfning, och resultatet deraf blef, att mångt och mycket, som då allmänt ansågs såsom odisputabla trossanningar, för honom allt klarare framstod såsom naturvidrigt, onödigt inveckladt eller byggt på felaktiga principer och därför ledande till en förvirring, som allt mer hotade att blifva kaotisk. Snart började han ock att på papperet nedskrifva och ordna sina iakttagelser och reformplaner, och genom understundom flera gånger förnyad omarbetning vunno dessa första utkast en allt större mognad, klarhet och bestämdhet. Dessa sina manuskript medförde han sedan till Holland, hvarest flertalet af dem, ytterligare omsorgsfullt granskade, i rask följd publicerades¹⁾, med den påföljd, att den tidens såväl yngre som grånade naturforskare nästan utan undantag genast i den unge

¹⁾ »Alt hade han conciperat för sig, innan han ännu war 23 år gammal; alt utarbetat, förrän han kom tillbakas hem till fäderneslandet». (Egenh. anteckning.)

svensken sågo "sol oriens", som skulle skingra den dimma, som då höljde naturvetenskapernas vidsträckta fält.

Åtskilliga af dessa hans ungdomsskrifter blefvo aldrig af honom befordrade till trycket. Till dessa hörer en serie af uppsatser, som behandla de af honom i Upplands trädgårdar iakttagna växtarterna — ett ämne, som uppenbarligen af honom under de första studentåren omfattades med synnerlig förkärlek och som därför manade till sammanskrifvande af nya, förbättrade upplagor, så snart ökadt material vunnits. Man eger ännu i behåll ej mindre än fem olika dylika växt-kataloger, alla förskrifvande sig från åren 1730 och 1731.

Egentliga anledningen till detta arbete angifver LINNÆUS sjelf hafva varit en önskan, som uttalats af de studerande, hvilka närvaro vid de demonstrationer af botaniska trädgårdens växter, som han i OL. RUDBECK D. Y:s ställe våren 1730 höll i botaniska trädgården. Dessa studerande framhöllonemligen för honom "den stora incommoditet att afskrifva alla namn med flygande penna uti Trädgården under baran himmel", då LINNÆUS angaf dem, och det befogade i en sådan klagan inses lätt, om man besinnar, hurudana växtnamnen då voro. Visserligen bar då hvarje växt ett slägtnamn, men dertill fogades ej, såsom nu, ett enda art- eller till-namn, utan i stället en längre eller kortare latinsk beskrifning eller någon annan uppgift, som kunde tjena till särskiljande från andra växter. Så t. ex. benämndes vårhvyete *Triticum cinereum, maximis aristis donatum, trituro glumas deponens*, den i våra trädgårdar vanliga "gossen i det gröna" (*Adonis auctumnalis*) *Ranunculus arvensis foliis Chamæmeli flore minore atrovibente* o. s. v. Äfven om ej alla namn voro lika långsläpiga (andra voro dock ännu längre), så ställdes härigenom verkligen obilliga anspråk på botanisternas minnes-förmåga, och dessa anspråk ökades än mer derigenom, att en hvar författare ansåg sig vara berättigad att, så godt han det förmådde, förbättra sina föregångares namn eller beskrifningar. I medi-

cinska och botaniska arbeten förekom därför samma art under flera olika namn, och det blef därför nödvändigt att lära sig åtminstone de viktigaste af dessa. Man måste alltså veta, att t. ex. våra vanliga trädgårds-aurikler af TOURNEFORT benämndes *Auricula ursi flore magno atropurpureo holosericeo, umbone candido amplissimo*, men af CASP. BAUHINUS *Sanicula alpina flore variegato* o. s. v. Förvirringen förökades än mer derigenom, att man helt godtyckligt ansåg sig kunna tilldela samma slägtnamn åt de mest olika växtformer; så t. ex. gafs namnet *Leucoium* både åt gyllenlacken och snödroppen, samt slägtnamnet *Viola* användes ej blott för verkliga violer, utan ock för arter tillhörande släktena *Dianthus*, *Lunaria*, *Hesperis* och *Mirabilis*. Att ingen åtskilnad gjordes mellan verkliga arter och obetydliga formförändringar (varieteter), utan att åt äfven dessa senare gäfvos sjelfständiga namn, bidrog än ytterligare att öka namnförbistringen. Det var studenternas önskan att erhålla en Ariadne-tråd i denna namnlabyrint, och "denna deras beskedliga anmodan" ville LINNÆUS ej afslå. Att han under utarbetandet af denna lilla hjälpreda kom till insigt om nödvändigheten af förbättrade och fasta principer för namngifningen, är bevisligt, ehuru det dröjde ända till 1753, innan han fastställde "binomial-benämningar" såsom de enda berättigade, hvilket sedan dess gällt såsom allmän lag inom både botaniken och zoologien. Härigenom erhöll, som bekant, hvarje växt- och djurart ett namn, bestående af tvenne ord, hvaraf det förra betecknar släktet och det senare arten (t. ex. *Pinus silvestris*, *Anemone nemorosa*); med andra ord kan denna reform uttryckas så, att artbeskrifningarne utbyttes mot artnamn (*nomina specifica* eller *trivialia*). Af hvilken ofantlig betydelse och lättnad detta LINNÆI, om COLUMBI ägg påminnande påfund varit och är, kan lätt inses, och flera hafva t. o. m. gått så långt, att de påstått, att af allt, som LINNÆUS uträttat för naturalhistorien, är detta det allra viktigaste. Han sjelf satte ock stort värde på detta sitt "inventum";

"*nomina trivialia*", säger han, "woro förut ohörde. LINNÆUS införde dem öfwer allt. Det war detsamma, som att sätta kläpp i klocka. Twå namn kunna lätt minnas, lätt nämnas och skrifwas, långt bättre än, som förut skedde, långa definitioner".

Såsom ofvan blifvit nämndt, finnas ännu i behåll fem originalmanuscript, hvari LINNÆUS redogör för de i Uppland omkring 1730 odlade växtarterna. Dessa handskrifter äro följande:

N:o 1, utan angifvet datum, men tvifvelsutan den äldsta och skrifven på försommaren 1730. Den upptager de arter, som då odlades i Upsala botaniska trädgård, hvartill fogats ett fåtal, som LINNÆUS sett i orangeriet vid Leufsta, hvilken herregård af honom besöktes, under det han tillbragte samma års påskferier vid Dannemora. — Exemplaret medföljde de Linnéanska samlingarne till London och finnes der förvaradt i Linnean Societys bibliotek.

N:o 2, försedd med en längre svensk dedikation på vers, öfverlemnades på Olofsdagen (d. 29 Juli) 1730 till Professor OLOF RUDBECK D. Y. Arternas antal är något förökadt derigenom, att deri intagits en del, som odlades i Upsala slottsträdgård samt i Theol. Doktor O. CELSI trädgård, hvarest funnos ej blott ovanligare svenska växter (t. ex. *Cornus suecica* och *Rubus arcticus*), utan ock några från Stockholm och andra orter erhållna rariteter. — Tillhör nu biblioteket på Leufsta.

N:o 3, med en kort, latinsk dedikation till O. RUDBECK D. Y., liksom den i *N:o 2* daterad d. 29 Juli 1730. Detta exemplar blef antagligen sedan af LINNÆUS sändt till Professor JOH. JOACH. LANGE i Halle för att genom dennes försorg finna förläggare i Tyskland. I slutet af 1700-talet egdes det af LINNÆUS lärjunge Professor J. C. D. SCHREBER i Erlangen och omtalas af D. H. STÖVER i dennes bekanta LINNÉ-biografi. Sedan var det länge försvunnet och ansågs förloradt¹⁾. En af Bi-

¹⁾ Jfr. ÄHRLING i *Botan. Notis. 1877 s. 171* och TH. M. FRIES, *Anteckn. till en lefnadsteckning öfver CARL VON LINNÉ s. 92*.

bliotekarien H. WIESELGREN benäget meddelad uppgift, att i Königl. Hof- und Staats-Bibliothek i München finnes ett manuskript (sign.: *Cod. Suec. 6*), oafgjordt om original eller afskrift, af en CAROLI LINNÆI *Hortus Uplandicus*, föranledde, att detta manuskript 1897 lånades till Upsala, och då det befanns vara af LINNÆUS egenhändigt skrifvet, togs före återsändandet deraf en afskrift, som nu finnes å härvarande universitetsbibliotek (mscript. D. 64 a.).

N:o 4, daterad LINNÆI födelsedag, den 13 Maj (g. st.), 1731, men åtminstone ej fullbordad förrän längre fram på året. Detta framgår deraf, att deri finnas intagna de arter, som han fick tillfälle att lära känna under sitt vistande i Stockholm s. å. från midsommartiden till slutet af Juli månad. Säkerligen är detta det exemplar, som afses i ett LINNÆI bref till K. STOBÆUS d. $12/10$ s. å., hvori det heter, att "min *Hortus Uplandicus* emplojerade jag vid Juli slut i Stockholm och skulle af en bokförare, som honom tog sig på upplägga, få allenast 100 exemplar". Någon tryckning blef dock ej af, och sedan var detta manuskript alldeles försvunnet, tills det i slutet af 1870-talet anträffades i Skåne och genom dess dåvarande egare, Kyrkoherden J. JOHANSON i Ifvetofta, blef framdraget i ljuset. Antagligen hade det af LINNÆUS blifvit skänkt till hans välgörare OL. CELSIUS D. Ä., af dennes son OL. CELSIUS D. Y. förts till Lund, då han der blef biskop, samt efter hans 1794 timade död kommit i Teol. Doktor C. S. RÖNBECKS i Åsum ego. Af en arftagare efter denne köptes det slutligen jemte andra, från Celsiska samlingarne härstammande böcker m. m. af Kyrkoherden JOHANSON¹).

N:o 5 benämnes i motsats till de fyra föregående, hvilka alla bära titeln *Hortus Uplandicus*, *Adonis Uplandicus*. Äfven denna är daterad d. 13 Maj (g. st.) 1731, men om tiden för dess fullbordande gäller detsamma, som om föregående. Den är vida omsorgsfullare utarbetad än någon af de

¹) Jfr ÄHRLING i *Botan. Notis. 1878 s. 6*.

föregående samt försedd med en latinsk dedikation till Kgl. Vetenskaps-Societeten, vid hvars sammanträde den 19 Maj s. å. den enligt bifogadt intyg af AND. CELSIUS föredrogs och blef "*communi applausu Societatis approbatum*". Hans deri framställda sexualsystem, som då för första gången offentligen framlades, mottogs dock i början med misstro; "jag har wist indelningen", skrifver han till K. STOBÆUS, "för Societeten, som tänkte i förstone, att jag war galen, men när jag fick explicera min mening, höllo de sig från löje och lofwade sig skola befrämja mina uppsåt". — Att denne *Adonis* dessutom är den, som O. RUDBECK d. y. till sitt försvar i striden mot N. ROSÉN¹⁾ framlade vid Consistorii Majoris sammanträde d. 24 Okt. 1739, framgår af den densamma åtföljande planritningen, af hvilken "han sade klarl. kunna skönjas både sjelfwa ritningen af Horto Botanico härstädes och alla des areaæ, som der nette äro aftagne". — Detta manuskript finnes nu i biblioteket vid Leufsta. Mer än något annat har detta tjenat till underlag för LINNÉS 1748 utgifna *Hortus Upsaliensis*, ehuruwäl mycket stora olikheter framträda på grund af trädgårdens genom LINNÉS energiska ingripande mycket väsentliga förbättring.

Af dessa fem manuskript hafva N:o 1, 2, 4 och 5 redan blifvit till trycket befordrade, nemligen i den af E. ÄHRLING förberedda, men först efter hans död af Kgl. Wetenskapsakademien utgifna första serien af CARL VON LINNÉS *Ungdomsskrifter* (Stockh. 1888). Under sådana förhållanden torde det kunna anses öfverflödigt att publicera äfven N:o 3, men dels belysa och komplettera de olika upplagorna hvarandra, dels erbjuder N:o 3 i vissa afseenden, som i det följande skola framhållas, ett särskildt, ej ringa intresse. Det meddelas därför i det följande.

Att nu, 170 år efter detta manuskripts författande, deri finna något nytt af egentligen vetenskapligt värde, är natur-

¹⁾ Se *Bidrag till en lefnadsteckning öfver CARL VON LINNÉ* s. 362.

ligtvis ej att vänta. Betydelsen deraf, liksom af de fyra förut tryckta, ligger naturligtvis i deras egenskap att vara historiska dokument, och att de såsom sådana kunna lemna upplysningar af ett visst intresse. Derpå skola vi försöka att i det följande meddela några exempel.

Helt naturligt är, att man dervid i främsta rummet bör fästa sig vid dem såsom belysande LINNÆI vetenskapliga ståndpunkt och utveckling under ett af de betydelsefullaste skedena af hans lif. Med utarbetande af dessa floristiska arbeten tager han i sjelfva verket de första stegen på ett område — det systematiska —, hvarpå hans ordnande ande fick ett vidsträckt verksamhetsfält och hvarest det snart lyckades honom att bringa reda och bestämdhet, der förr det friaste godtycke åstadkommit fullständig förvirring. På detta arbetsfält var det ock, som han sedan under hela sin lefnad med förkärlek arbetade. Icke utan intresse måste man därför lägga märke till den snabbhet, hvarmed han, så att säga, oemotståndligt fördes framåt på reformationens bana, och huru han för hvarje ny bearbetning allt mer frigjorde sig från auktoritetstron på de gamla "*patres botanices*". Man begår säkerligen intet misstag, om man påstår, att det var under detta arbete, som de nya ideerna först föddes, utvecklades och antogo den gestalt, hvori de ej långt derefter framlades för den vetenskapliga världen och af denna villigt gillades och följdes.

Redan året före sammanskrifvandet af den första af *Horti Uplandici* (alltså 1729) hade LINNÆUS till L. ROEBEG öfverlemnat en liten uppsats med titel: *Spolia opima sive Plantæ rariores per Smolandiam, Scanium et Roslagiam observatæ et enumeratæ*. Denna utgör en simpel namnförteckning på en del af honom anträffade anmärkningsvärdare arter, hvarvid äldre botanisters uppställningar och namn troget begagnas¹⁾.

¹⁾ LINNÆI villrådighet, hvilket af de många då i bruk varande systemen vore att föredraga, framgår deraf, att de småländska arterna uppräknas efter TOURNEFORTS, de skånska efter RIVINI och de uppländska efter RAJI system.

På samma sätt förhöll det sig med *Hortus Uplandicus N:o 1*, der TOURNEFORTS system, hvilket då ansågs såsom det förnämsta, troget följdes. Så var ock förhållandet i *N:o 2*, dock med den afvikelsen, att umbellat-växterna ordnades efter nya grunder; äfven kasserades en och annan gammal artbenämning, som ersattes af en nybildad. I *N:o 3* tages ett nytt, mycket betydelsefullt steg framåt, hvilket förlänar detta manuskript dess största värde: här lemnas nemligen det första, nu kända utkastet till *Linnés sexualsystem*¹⁾, som snart skulle tränga alla andra, som med hvarandra täflade om herraväldet, fullständigt i bakgrunden. Då han nedskref företalet, var det f. ö. uppenbarligen hans mening att använda endast förr brukliga benämningar, men under arbetets fortgång drefs han uppenbarligen från sin föresats att "nya nomina specifica ej gifwa, hka skola till andra editionens utgifvande hopsättas". Vid en granskning af denna *N:o 3* finner man nemligen ej blott flera nya artnamn, utan ock nybildade släkten med nya benämningar. Så t. ex. finner man här för första gången de nu allmänt antagna slägtnamnen *Galanthus*, *Rudbeckia* m. fl. jemte några, hvilka han sedan af en eller annan anledning utbytte mot andra. I *N:o 4* och *5* fortsatte han än ytterligare, med större säkerhet och tillförsigt, på den beträdda banan. Såsom ett viktigt framsteg må framhållas, att han i motsats mot sina föregångare började att der under samma artnamn sammanställa hufvudformer och varieteter.

Må vi kasta ytterligare en blick på sexualsystemet, sådant detta här ter sig. Det var, såsom välbekant är, 1728, som LINNÆUS "uti *Actis Lipsiensibus*" läste "en recension af VAILLANTS tractat *de sexu plantarum*, hvilket synnerligen smakade honom". På grund häraf "begynte han att se på

¹⁾ Att han vid samma tid, antagligen fullständigare, nedlagt (eller tänkte nedlägga) sina åsigtter i en annan skrift med titeln: *Nuptia plantarum*, framgår af företalet. Af ett bref till K. STOBÆUS vill det dock synas, som dermed afsåges inledningen till *Hort. Upland. n:o 4*.

blomstren, hvad *stamina* (= ståndare) och pistiller woro för slags ting", och fann dervid, att "de icke woro mindre skiljaktiga än *petala* (= kronbladen) och att de woro de essentiellaste delar i blomman". Tanken på dessa organs användbarhet till systematiskt ändamål vaknade derunder hos honom, dock bevisligen ej förrän under 1729, men redan på försommaren följande år hade han till sina grunddrag färdigt det system, som bland alla de talrika s. k. artificiella, hvilka blifvit uppställda, genom sin lättfattlighet och användbarhet i praktiken onekligen förtjenar att intaga främsta rummet. Att ett sådant resultat på så kort tid kunde vinnas — och det af en endast 23-årig student — hörer till det nästan oförklarliga, isynnerhet då man af den lemnade förteckningen (N:o 3) finner, huru få växter (utom de vildväxande, som han då anträffat) stått honom till buds att undersöka. Men äfven hvad dessa beträffar, är det uppenbart, att han då ej ännu haft tid eller tillfälle att nogare undersöka ett ganska betydligt antal, hvadan de ock här hänförts till oriktiga klasser.

Detta oaktadt förtjenar detta LINNÆI första utkast till sexualsystemet ej att betecknas såsom "nur noch eine rohe Skitze", såsom SCHREBER¹⁾ förklarar. En blick på "*Classium distributio*" (se i det följande p. III) visar genast, att den ledande principen och den derpå baserade indelningen är den samma. Föرنämsta olikheterna bestå deri, att ett par klasser (*Heptandria* och *Gynandria*) saknas, hvilket lätt förklaras deraf, att inga dithörande arter odlades i Upsalatraktens trädgårdar; att han till en klass då förenade de trenne, hvilka i det fullfärdiga systemet ega namn, som ändas på *-adelpia*, samt att han då upptog en klass (*Polydynamia*), som senare kasserades. Antalet klasser var således här endast 21. Att vissa benämningar sedan något ändrades, har föga att betyda; af större vikt synes vara den olika begränsningen af klasserna *Eicosandria* och *Polyandria*, i det att till den senare fördes

¹⁾ Jfr STÖVER, *Leben des Ritters Carl von Linné II*, p. 316

flera släkten, som sedan — med rätta — fingo plats i den förra. Redan följande år (i N:o 4) funnos 24 klasser, dock så till vida olika de slutligen fastställda, att *Polyadelphia* saknades, men *Polydynamia* bibehölls. Efter ytterligare några smärre förändringar framträdde slutligen sexualsystemet fullfärdigt i *Systema Naturæ*, 1:sta uppl. (1735). Att äfven, hvad underafdelningarne eller ordningarne inom klasserna beträffar, många ändringar gjordes, innan LINNÆUS kom till ändgiltigt resultat, må det här vara nog att blott antyda.

Vi öfvergå nu till ett annat ämne, hvarom de nu i fråga varande Linneanska afhandlingarne kunna lemna en del upplysningar, nemligen om det tillstånd, hvari den botaniska trädgården i Upsala vid denna tid befann sig. Grundlagd af OL. RUDBECK d. ä. 1655, hade den genom dennes energi och uppoffringar så utvecklats, att han 1685, säkerligen fullt befogadt, kunde förklara, att "öfwer een sådan Hortum Bothanicum undras alla främmande storligen, ingalunda troendes, att så många örter skola här kunna Lefwa och Cultiveras. Så att de skatta denna Hortum intet för en ringa pärla i en Konungsligh Crona". Den samma år af honom utgifna *Hortus Botanicus* upptager ej mindre än 1,873 olika växter, hvaribland dock många äro endast former af samma art¹⁾. Trädgården stod ock då i sitt bästa flor; sedan svalnade till följe af vidriga förhållanden RUDBECKS intresse, växtantalet minskades mer och mer och betänkliga tecken till fortgående förfall visade sig. En ansats till förbättring gjordes väl 1701, men redan följande år inträffade genom den stora eldsvåda, som lade största delen af Upsala i aska, ett så starkt bakslag, att — förnämligast på grund af bristande medel — trädgården råkade i nästan fullständigt lägervall²⁾. "Örte-

1) Så t. ex. 14 former af den vanliga acklejan, 35 tulpanvarieteter o. s. v.

2) Beträffande dessa och andra hithörande förhållanden hänvisar till M. B. SWEDERUS, *Botaniska trädgården i Upsala 1655—1807*.

stuga” fanns dock ännu, om än i bedröfligt skick, och deri förekommo icke allenast ”Pomeranzer, Citroner och andra curiosa trån”, såsom den gamle RUDBECK uttryckte sig, utan äfven en och annan botanisk raritet, som förtjenar särskildt omnämnas. Så t. ex. afbildades ¹⁾ af RUDBECK D. Y. en vacker, den 15 Aug. 1707 der blommande *Passiflora* (*”Flos passionis quinquefolius flore clavato”*), och vid Vetenskaps-Societetens sammanträde d. 14 Juni 1722 kunde såsom en märkvärdighet omtalas, att i ”academiæ Trädgården en ört *Adanthoda Ceylanensium Hermannii H. L. B.* ²⁾ kommit sig att blomma” — säkerligen på samma exemplar, som ännu finnas kvar i vår botaniska trädgård och genom sin ovanliga storlek ådraga sig resande botanisters uppmärksamhet. Här inqvarterades ock 8 unga, från Holland till Stockholm inkomna lagerträd, som Professor L. ROBERG d. 28 Juli 1707 under RUDBECKS bortovaro vid ”Suurbrunnen” föreslog konsistoriet att inköpa, ”emedan tilförende sådana slag icke finnas uti Kgl. Academiens Trägård”. Och ”Consistorium lät sig wäl behaga denna påminnelsen”, enär det ”fann at desse Trä äro Trägården til prydnadt och dess Löf wid ett och annat tillfälle nyttige” — en uppfattning, som vunnit bekräftelse, ty det är af dessa, nu till stora träd uppvuxna lagrar, som än i dag kransar erhållas vid doktors-promotionerna. — Derstädes funnos ock tvenne arter äkta jasmin (*Jasminum*), *Yucca gloriosa*, *Pinus Picea* (”taam Tall”), svarta mullbär, guldregn, vinrankan, *Lavatera arborea* m. fl.

Jemföra vi RUDBECKS trädgårds-förteckning med den, som af LINNÆUS lemnats, så är olikheten i ögonen fallande. I N:o 2, der botaniska trädgårdens växter med särskildt tecken blifvit utmärkta, upptagas endast ungefär 280 odlade arter och former, hvartill dock ytterligare böra läggas en del vanligare sven-

¹⁾ Tom. VIII p. 126 A i det stora, för *Campi Elysei* afsedda planchverket, som nu utgör en af Leufsta-bibliotekets förnämsta prydnader.

²⁾ Anföres i Linn. Hort. Ups. N:o 4 med det svenska namnet: »Älskogs-tiufnad».

ska arter, som der blifvit utelemnade. Orsaken till detta ringa antal torde delvis böra sökas deri, att enligt LINNÆI planritning i N:o 5 af det i sig sjelf ringa trädgårdsområdet endast tvenne större, i parallela rabatter uppdelade land blefvo använda till vetenskapligt ändamål. De allra flesta växterna voro helt vanliga, men såsom spillror af en förgången storhet voro inblandade en och annan af större värde, såsom de af OL. RUDBECK D. Y. från Lappland 1695 hemförda *Rhodiola rosea* och *Aconitum septentrionale*, äkta saffran (*Crocus sativus*), *Euphorbia palustris*, *Asclepias syriaca*, *Arum maculatum*, *Betonica officinalis*, *Veratrum album*, *Adonis vernalis*, *Teucrium Scordium* o. s. v. Ringa var det undervisningsmaterial, som trädgården då lemnade, men det var dock tillräckligt för att kring den unge studenten LINNÆUS, då han der höll sina botaniska demonstrationer, samla skaror af hundratals intresserade åhörare.

Äfven i ett annat afseende äro de olika upplagorna af LINNÆI *Hortus Uplandicus* att anse såsom källskrifter af ej ringa värde. Utan gensägelse är trädgårdsskötseln inom vårt land att anse såsom en ej oviktig länk i dess kultur; från kändedomen om densammans tillstånd under olika perioder böra välkomna bidrag kunna hemtas för kulturhistorien, belysande våra förfäders lefnadsförhållanden, tycken och smak. Många hafva hittills icke forskat på detta område¹⁾, och materialsamlingar till en fullständig den svenska trädgårdsskötselns historia hafva hittills icke i tillräcklig mängd blifvit hopbragta och publicerade. Vill man bilda sig en föreställning om trädgårdarnes utseende i Uppland, särskildt i Upsala- och Stockholms-trakten, under första hälften af 1700-talet, lemna nu ifrågavarande Linneanska manuskript i förening med den tidens

¹⁾ Det enda nämnvärda, som i vårt land härom skrifvits, finnes i M. B. SWEDERI synnerligen förtjenstfulla, i *Svenska trädgårdsföreningens tidskrift 1880—82* intagna uppsatserie: *Svensk hortikultur i forna dagar*, hvilken bildar en god grund för fortsatta arbeten i samma riktning.

trädgårdsböcker en synnerligen god ledning, och följer man denna, kan man ej annat än häpna öfver de i vissa afseenden högst betydande förändringar, som sedan dess egt rum. Tid och utrymme tillåta ej att ingå på en utförligare skildring häraf, men några korta antydningar må dock här göras.

Hvad som genast faller i ögonen, då man tänker sig bilden af en trädgård vid en större uppländsk herregård under 1700-talets förra hälft, är den dominerande rol, som köksväxterna och fruktträden spelade, jemförda med prydnadsväxterna samt parkträd och buskar. Det är uppenbart, att den tidens män och qvinnor voro ett praktiskt folk, som mindre tänkte på ögonfägnad, än på tillfredsställande af magens och gommens fordringar.

Detta framgår otvunget af den mängd växtarter, som odlades i den tidens köksträdgårdar; i sjelfva verket voro dessa flera, än som nu förekomma. Lika lätt finner man ock, att åtskilliga, som då hade en betydande användning, nu kommit nästan ur bruk, under det att med andra ett motsatt förhållande egt rum. Högst bland de s. k. rotfrukterna skattades då utan gensägelse rofvor och kålrötter af flera olika slag, och man hade då äfven särskilda "rotgårdar". I jembredd med dessa satte LINNÆUS bland vanliga (*vulgares*¹⁾) ej blott morötter (gula, hvita och röda), rotpersilja, "jord-artsåkåkor" och palsternackor, utan äfven hafverrot (*Tragopogon porrifolius*), sockerrotter (*Sium sisarum*), "skorsoner-rot" (*Scorzoneria hispanica*²⁾) och "rot-rapunzel" (*Campanula rapunculus*), af hvilka åtminstone den sistnämnda torde vara, t. o. m. till blotta namnet, för de allra flesta i våra dagar obekant. Mindre ofta före-

¹⁾ LINN. *Hort. Upsal.* (1748) i »*Macellum Svecicum*».

²⁾ »*Scortzoneria* är en mycket herrlig Rot, som brukas i Pestetider, och thess utan wäl kan kokas med Lamb- och Kalf-kött, samt gifwer god salat». (AHLICH, *Den Swenske Lust- Örte- och Trägården beprydd med Blomster, köks-krydder och örter samt Frucktbärande Trän*, 1:sta uppl. [1722] p. 92).

kommande, ehuru ej sällsynta, synas hafva varit rödbetor, vinter- och månads-rättikor, rädisor och tvenne slags selleri, af hvilka "then hwitaaktiga" ansågs såsom "then bäste, fin, smidig och liufig til at äta"; sällsynt var deremot utan tvifvel cichoria, som hafver "äfwen hållsossamma rötter". Hit kan ock räknas kålrabbi, som dock liksom nu i Upsala-trakten endast undantagsvis odlades.

Den största olikheten mellan då och nu visar sig dock, hvad detta slags köksväxter beträffar, med hänsyn till potatisen och dess användning, och därför må det vara tillåtet att litet utförligare påpeka några dermed sammanhängande fakta. Mycket vanlig är den uppgiften, att "i Sverige infördes denna rotfrukt år 1725 af Kommercerådet JONAS ALSTRÖMER ¹⁾", men så är icke förhållandet, enär man kan följa dess historia i vårt land tillbaka ända 1658, då OL. RUDBECK D. Ä. i sin *Catalogus plantarum Horti Academici Upsaliensis* omtalar *Solanum tuberosum s. Papas Peruvianorum* såsom der odlad. Antagligt är dock, att den der snarare räknades till "the gräas, som ögonen förlusta och therföre hoos the fremmande för thes blommas, blades, fröös eller hela gräsetz skönheet med stoor flijt i Trädgårdarne planteras och skötas", än till "the som i köket tiäna och lända til vårt dageliga uppehälle". Snart nog började den dock att spridas till en och annan herregård: redan 1666 fanns den, säkerligen meddelad af OL. RUDBECK ²⁾, i den ståtliga, MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE tillhöriga trädgården vid Jakobsdal (det nuvarande Ulriksdal), och i ÅKE RÅLAMBS 1694 utgifna arbete: *Adelig öfning* omtalas "tartufeler" bland de rötter, som kunna hos oss odlas. I första upplagan af J. AHLICHS ofvan citerade trädgårdsbok beskrifves ock odlingen af "tartuffler", som "är ett annat slag af Jord-Artiskocker, och tiänar wäl i kiöket, såsom en behagelig spis, och kan ther til

¹⁾ Se t. ex. ARRHENIUS, *Handbok i svenska jordbruket*, 5:te uppl. II. s. 228.

²⁾ Jfr. dennes *Deliciæ vallis Jacobææ sive Jacobs-Daal* (1666).

brukas öfver hela Winteren". Likaledes anföres i LINNÆI handskrifna *Adonis Stenbrohultensis* (1732) denna växt under benämningen "tryffel" bland rariteterna i faderns trädgård i Småland. Onekligt torde dock vara, att ALSTRÖMER var den förste, som på sin egendom Nolhaga ¹⁾ nära Alingsås i större skala "lätit plantera denna fruckten", om hvilken ock lemnades "beskrifning uti en liten piece, som angår färaskiötzen ²⁾". Äfven till afsides belägna landsändar spridde sig odlingen af denna nya kulturväxt: så t. ex. berättades det för LINNÆUS 1734 af Kyrkoherden i Elfdalen i Dalarne, att han för några år sedan "begynt med potatoesplanteringen, hwilken han comunicerat med böndren och drifwit så wida, att han sielf fått tionde deraf"; men man tröttnade snart härmed, fastän "en så nödig sak ej borde läggas afsides af det eländiga folket, som här årligen måste betjena sig af bark- och mäsk-bröd". Misstron mot det nya födoämnet var lika allmän och inbiten, som kärleken till de sedan medeltiden kända och värderade rofvorna, och särskildt visade det sig — t. o. m. så sent som 1756 — att "man skulle ej få en af tjenstfolket att smaka dem [potäterna], om man ock ville gifva dem penningar därför". Under första året af dess tillvaro (1739) öfverlades därför ock i Kgl. Vetenskaps-Akademien om "Potatos", huru "denna fruckten måtte blifwa mera kunnig och ymnigare i vårt land", hvarvid framhölls ej blott, att man kunde använda densamma till brödbakning, utan ock att "det är bekant, huru mycket hwete här spilles bort årl:n til poudre och Amidon el:r stärkelse, hwilket alt wäl kunde göras af Potates". För öfrigt tyckte man, att svensken lika gerna kunde förtära detta födoämne som spanioren, hvilken "måtte mycket wäl weta gagna sig af denna fruchten, ty han låter hela skeppslastningarne komma in tid efter annan dermed i sitt rike". Dessa och liknande fakta belysa

¹⁾ Häraf benämningen »noler», som ännu ej torde hafva alldeles försvunnit i den kringliggande trakten.

²⁾ Vet. Akad:s protokoll d. 18/s 1739.

tillräckligt den underordnade roll, som våra dagars förnämsta rotfrukt spelade i förra hälften af förra århundradet ¹⁾).

Bland de s. k. grönsakerna intogo de olika kåslagen en afgjordt dominerande plats, såsom redan framgår af den vanliga benämningen "kålgård". LINNÆUS anför i *Macellum svecicum* åtta olika slag deraf, vit-, grön-, röd-, "sophoi"- (= savoi-), krus-, vinter-, "plumasie-" och blomkål, och i trädgårdsböckerna omtalas dessutom "krusig brunkohl" och ett par andra ²⁾. Derjemte fanns ock "kerfwel" (*Cerefolium Anthricus*) eller "kjörfwel", som "brukas til grönkol och eljest til gröna rätter" ³⁾. I trädgårdarne vanlig var ock spenat eller "spinate-kåål", om den ock torde varit mindre använd än i våra dagar, hvilket åtminstone delvis torde berott derpå, att flera andra växter ganska mycket odlades och användes till samma ändamål, såsom röd och vit "melde" eller molla (former af *Atriplex hortensis*),

¹⁾ Under sin resa i Skåne 1751 fann LINNÆUS på flera herregårdar denna växt rätt mycket planterad, och man skilde der mellan »tartuffel» och »potatoës», fastän »bägge örterna woro så lika som et par styfrar, men med den åtskilnad allenast, at Tartyffelen hade blå, men Potaterna hwita blommor». — Bekant torde vara, att det var förnämligast genom de 1762 från Pommerska kriget återvändande soldaterna, hvilka i Tyskland fått smak på denna föda och derfor i sina ränslar hemförde sättpotatis, som odlingen af denna växt spridde sig ned till de små jordbrukarne. En bidragande orsak till dess ökade odling var nog äfven upptäckten af dess användbarhet till bränvinsbränning, hvilken 1748 i Vetenskaps-Akademiens Handlingar offentliggjordes af Grefvinnan EVA DE LA GARDIE, som derfor valdes till ledamot af sagda akademi — en utmärkelse, som hvarken förut eller efteråt kommit någon qvinna till del. Jfr. f. ö. SWEDERUS i *Sv. Trädgårdsf. tidskr.* 1882 s. 46.

²⁾ Att Brysselkål då var alldeles obekant i vårt land, är så mycket mindre underligt, som då den för ungefär 40 år sedan började odlas af Upsala Trädgårdssällskap, den var allom härstädes så obekant, att det mötte svårighet att förmå någon att t. o. m. gratis mottaga densamma.

³⁾ P. LUNDBERG, *Then rätta Trädgårds-Praxis* (1754) p. 30.

”spansk” och ”italiensk eller romersk syra” (*Rumex scutatus*¹⁾ och *acetosa*) samt portlak, hvilka alla nu kommit nästan eller fullständigt ur bruk. — Såsom sallatväxt odlades den nu vanliga, då vanligen ”laktuk” eller ”lattik” benämnd, under flera former; dock synes den, enligt LINNÆI uppgift att dömma, ej hafva hört till de allmännaste köksväxterna. En svår medtäflare hade den i de späda bladen af vår vanliga maskros, liksom ock i endivia (”andivier”), sommarkrasse (*Lepidium sativum*), eichoria, som ”gifwer sina grönaste blad til sallat”, mangold och kardoner. Mindre brukliga synas hafva varit ”vinterrapunsel” (*Valerianella olitoria*), vinterkrasse (*Barbaræa præcox*), som ”om vinteren blandas ihop med Salaten och är hvarjom och enom behagelig”, skedört (*Cochlearia officinalis*), fenkol och ”gurkört” eller ”borratz” (*Borrago officinalis*), hvilken sistnämnda ”är mechta god och uppfriskar enom, när man then i Potager och Suppor brukar”, och hvars stjernlika, blå eller hvita blommor nyttjades till maträtters utsirande. Af det sagda framgår, att våra förfäder godt voro i tillfälle att omvexla med sallater. Några af de ofvan anförda slagen kunna dock med lika rätt räknas till kryddväxterna.

Än ytterligare hafva vi att bland köksträdgårdens alster framhålla de då som nu ytterst viktiga arterna, af hvilka LINNÆUS såsom de vanligaste anför gröna, socker-, kant-, kron- och kryparter, och härtill kunna efter dåtida läroböcker i trädgårdsskötseln läggas gråarter, bråarter, ”stora stabelarter, krubbärter eller arter de gratie och flera slag af them”. Bondbönor, turkiska och bruna bönor odlades i stor utsträckning, linser deremot i ringa. På uppdragande af god sparris (”spargis”, ”spargel” eller ”spargen”) användes uppenbarligen stor omsorg; kronärtskockor eller ”Jerusalems artiskockor” — ”thenna mer rara än nyttiga växten” — saknades ej alldeles,

¹⁾ Det är på grund häraf, som denna växt än i dag kvarlefver på Upsala slottsbacke och ett par andra ställen i vårt land och fått plats i våra svenska florer.

och i drifbänkarne frodades ej blott gurkor ("augurkor" eller "agurckor") och meloner, utan ock "calebasser", "pompor" och vattenmeloner. Att jordgubbar ej saknades i den tidens trädgårdar, torde vara öfverflödigt att särskildt framhålla. Såsom anmärkningsvärdt kan deremot nämnas, att man redan då, ehuru säkerligen i mycket ringa skala och med ringa framgång, försökte sig på odling af ej blott champignoner, utan ock af "Riskor, Pfifferlingen, Paltzer, Pöltsor" m. fl. Det tillägges dock, att "swampar af allahanda slag kan man finna i Skogen, bättre än dhe i Trädgårdar"¹⁾.

Härmed har blifvit redogjordt för trädgårdarnes mer eller mindre matnyttiga växter, men bilden af en "örtogård" under 1700-talets förra hälft skulle vara ej blott ofullständig, utan rent af vilseledande, om ej särskild uppmärksamhet eignades åt deri förekommande "kryddväxter". Dylika odlades nemligen då till ett vida större antal än i våra dagar, och deraf torde man kunna draga den slutsatsen, att man då var synnerligen begifven på att sätta stark smak på både mat och dryck, isynnerhet som dessutom betydande mängder af kryddor utifrån införskrefvos. Vigtigast var tvifvelsutän odlingen af olika lökslag; LINNÆUS angifver såsom på den tiden använda ej mindre än 8 olika arter, hvaraf några säkerligen uppträdde under flera olika former. Naturligtvis saknades ej heller de ännu brukliga pepparrot, dill, persilja, mejram, timjam och kyndel (eller "safver"), men härtill kommo ytterligare spansk körfvel (*Myrrhis odorata*), "bittersalzo" eller "pepparblad" (*Lepidium latifolium*), "dragon" eller "tragun" (*Artemisia Dracunculus*), pimpinella (*Poterium Sanguisorba*)²⁾, "romersk malört" (*Arte-*

¹⁾ RÅLAMB, *Adelig öfning* III, 14:de Tom. s. 24. — Jemför ock P. LUNDBERGS *Trädgårds-Praxis* s. 40.

²⁾ »Häraf brukas något ibland i Sallater; äfwen ock brukas hon uti Hoglands win, litet af henne är godt uti Thé, hon renar och styrker äfwen hufwudet, är ock god för sten-passion, med flere nyttigheter, som henne följa». (P. LUNDBERG *Trädgårds-Praxis* p. 30). — Att »rödt vin och pimpinella» ansågs såsom en god dryck, derfor borgar BELLMANS utsago.

misia Absinthium), citronmeliss, krusmynta, basilika (*Ocimum basilicum*), angelica, lavendel, isop, "tysk salvia" och "klärij" (*Salvia officinalis* och *S. Horminum*), vinruta¹), koriander, "indianisk krasse" (*Tropæolum*), kummin, anis och hvitsenap, hvilka alla odlades antingen på fritt land eller i drifbänkar, under det att "lagerbärslöf", rosmarin och spansk peppar (*Cap-sicum*) helst erhöles från växthusen. Deremot torde den under medeltiden såsom krydda använda libstickan ("lybestickan") hafva råkat i misskredit. Naturligtvis funnos icke alla de ofvan uppräknade normalt i hvarje större trädgård, och några torde t. o. m. endast tillfälligtvis hafva förekommit, men i alla fall vittnar denna långa lista på kryddväxter med delvis för nutidens stora allmänhet okända namn otvetydigt om väsentliga förändringar i trädgårdsskötseln samt gommens fordringar under det senast förflutna halfandra århundradet. Anmärkas må dock, att åtskilliga af dessa kryddväxter äfven odlades till medicinskt bruk, ty i hvarje välförsedd örtegård fick den tiden icke saknas åtskilliga arter (såsom ålandsrot, "pestilens-" eller "niekrafts-rot", kardbenedict, mästerrot, kalmus m. fl.), hvilka jemte en del inhemska växter kunde användas i inträffande sjukdomsfall.

Frågas nu, om några och i sådant fall hvilka, nya, i början af 1700-talet obekanta köksväxter vunnit infödingsrätt i senare tiders trädgårdar, så måste erkännas, att det egentligen blott är förbättrade former af förut kända arter, som undanträngt eller blandat sig med förut brukliga. Försök hafva nog tid efter annan gjorts med införande af nya arter, såsom t. ex. knölvial eller "ardacker" (*Lathyrus tuberosus*,

¹) I huru stor utsträckning vinrutan (*Ruta graveolens*), hvilken förnämligast användes till kryddandet af vissa vinslag, hos oss fordom odlades, framgår deraf, att då vid den första filosofie magisterpromotionen i Upsala 1600 den från Stockholm reqvirerade lagern ej i rättan tid framkom, hjälpte man sig ur förlägenheten genom att sätta kransar af vinruta på promovendis hufvuden. I våra dagar torde det vara omöjligt att i Upsalatrakten anskaffa tillräckligt för en enda krans.

äfvén "jordmöss" och "jordållon" kallade) i senare hälften af förra århundradet¹⁾, "växtnärg" (*Curcubita ovifera*) för ungefär 50 år sedan, nyzelandsspenat, koregi eller "kinesisk potatis" m. fl. på senare tiden, men framgången har varit ringa eller af kort varaktighet. Såsom nya köksväxter, hvilka vunnit något större spridning och användning, kunna näppeligen flera nämnas än rabarbern, som dock länge — antagligen sedan medeltiden — varit hos oss odlad för rotens medicinska nytta, samt tomater, hvilka dock i början af förra århundradet odlades ej blott i härvarande botaniska trädgård, utan ock — ehuru ej såsom matnyttig — stundom i herregårdarnes "örtgårdar".

Vi lemna nu köksträdgården och begifva oss till "Svenske Lust-Gården, prydd med Blomster, eller Then courieuse Blomster-Älskarens Nöije"²⁾ för att taga kännedom om de växter, som odlades till ögonens och — hvarpå då synes hafva lagts ännu större vikt än i våra dagar — näsans förlustande. Att uppgöra en fullständig förteckning på dessa, torde nu vara omöjligt, men med tillhjälp af källor från den tiden, hvaribland LINNÆI nu föreliggande manuskript icke äro de minst upplysande, kan man dock konstruera en ganska tydlig bild af en blomstergård vid ett uppländskt herresäte i 1700-talets förra hälft.

Hvad härvid i främsta rummet faller i ögonen, är den totala saknaden af en högst betydlig mängd af växter, hvilka nu höra till de mest omtyckta och därför äfvén mest odlade.

¹⁾ Tanken på odlandet af denna växt är dock af äldre datum, såsom framgår af Vet. Akad:s protokoll d. 18/s 1739, der det heter: »Af det tilfället något blef talat om Potatos påminte Hr Præsidenten [LINNÆUS] sig en frukt *latyrus radice tuberosa* kallad, som skal med stor förmon växa uti Holland, och jämväl kunna trifwas här; ty han hade sielf sedt henne i Upsala. Denna skal wara ganska god och gagnelig, och han önskade, at hon här ock måtte bli införd och planterad».

²⁾ AHLICH cit. arb. s. 3.

Orsaken härtill är lätt funnen: dessa voro då ännu ej upptäckta och saknades därför i *alla* europeiska trädgårdar. Att fördjupa sig i detaljer skulle blifva alltför tröttande, men exempelvis må dock följande beträffande några nu vanliga trädgårdsväxter meddelas:

Vår vanliga dahlia (*Dahlia variabilis*) kom först 1784 från Mexico till Europa (Spanien), men rönste föga framgång, emedan man då förnämligast hoppades i dess knöliga rötter hafva funnit en medtäflare till potatisen, hvilket misslyckades. På nytt införd 1804 af en engelsk dam, Lady Holland, har hon sedan under skickliga trädgårdsmästares vård erhållit den färg- och formrikiedom, som gör, att hon hör till våra dagars mest använda prydnadsväxter. — *Helichrysum bracteatum* eller den vanliga, med en mängd olika blomfärger uppträdande eternellen (immortellen) upptäcktes i början af detta århundrade på Nya Holland och beskrefs första gången 1809. — De täcka "kärleksörterna" (*Nemophila*), hvaraf trenne arter (*N. insignis*, *atomaria* och *maculata*) nu äro hos oss vanliga, anträffades först på 1830- och 40-talen i Kalifornien, hvilket land mer än något annat under detta århundrade åt Europas trädgårdar lemnat nya prydnadsväxter. — Släktet *Petunia* uppträder numera i våra trädgårdar med tvenne arter (*P. nyctaginiflora* och *violacea*) och talrika former; först 1824 kom det från sitt hemland Sydamerika till Europa. — *Phlox Drummondii*, nu en af de allmännast odlade, upptäcktes först 1835 i Texas af den man, hvars namn den bär. — De vanliga trädgårds-verbenorna härstamma från förfäder, hvilka alla hitkommit från Sydamerika under detta århundrade, och sedan hafva europeiska trädgårdsmästare, förnämligast genom hybridisering, framkallat en hardt när otalig massa af olika former. — Af släktet *Zinnia*, härstammande från Mexico, uppträda nu hos oss flera arter, hvilka alla inkommit till Europa under detta eller slutet af förra århundradet. Den vanligaste, med lysande blommor i många färgskiftningar, *Z.*

elegans, beskrefs först 1789. — *Nicotiana affinis* lemnar ett godt exempel på huru hastigt i våra dagar en förut obekant växt kan blifva känd och vinna spridning. Ännu för 20 år sedan var den okänd för allt, hvad botanister heter, men nu hör den till favoritväxterna på grund af sina stora, hvita, om aftnarne utslagna och starkt doftande blommor.

Alla de nu anförda hafva blifvit upptäckta först efter LINNÉ'S dagar. Äfven af sådana, som äro af honom namngifna, saknades den tiden åtskilliga, som nu äro kända af enhver blomsterälskare. Bland dessa må följande här exempelvis anföras: Den vanliga trädgårdsastern (*Callistephus chinensis*) öfverfördes just vid den tiden (mellan 1728 och 1731) från sin hemort i östra Asien af en fransk missionär till Europa. LINNÉ lärde känna densamma under sitt vistande i Holland, och 1748 kunde han anföras den bland växterna i Upsala botaniska trädgård, ehuru den för sin sällsynthets och förmodade ömtålighets skull förvarades inne i växthuset. — *Lobelia erinus*, bördig från Goda-hopps-udden och nu en af de vanligaste prydnadsväxterna, hade LINNÉ likaledes sett odlad i Holland, men till Sverige hade den ej hunnit; ännu 1748 saknades den t. o. m. i Upsala för sin rikedom berömda botaniska trädgård. — Den nu välbekanta, ståtliga *Dicentra spectabilis*, "blomsterlyran" eller "löjtnantshjertan", beskrefs af LINNÉ 1753 efter exemplar från Sibirien, hvilka blifvit honom tillsända af Furst D. DEMIDOFF. År 1766 förordade ryssen AL. KARAMYSCHEW i en i Upsala utgifven disputation dess odlande i Sverige "*in hortis Magnatum summorum*", men det dröjde länge, innan detta blef förhållandet. — Och till sist, — men säkerligen ej minst betecknande — vår allbekanta *Reseda* var här då och länge derefter alldeles obekant; först 1762 beskref och namngaf LINNÉ densamma.

Härtill kunna än ytterligare läggas åtskilliga, som då redan länge varit af botanisterna kända, men hvilkas odling ej ännu fortskridit så långt mot höga norden eller som åt-

minstone här voro ytterst sällan förekommande. Synnerligen betecknande äro trenne från södra Europa härstammande, nemligen "hvit förgät-mig-ej" (*Omphalodes linifolia*), "lejongap" (*Anthriscum majus*, "kalfnäsa" eller "hundhufvud" då kallad) och "spansk vinda" (*Convolvulus tricolor*)¹). Den förstnämnda saknas helt och hållet i LINNÆI *Hortus* och *Adonis Uplandicus*; den andra kände han endast från trädgårdar vid Malmö och den tredje från den i Stockholm i hörnet mellan Stora Surbrunns- och Lundtmakaregatorna (öster om den senare) belägna trädgård, som egdes af en inflyttad tysk trädgårdsmästare HEINR. GOLLNITZ. — Som grupper af bladväxter då ej voro brukliga, saknades ock i trädgårdarne jättehampa, de till dylikt ändamål nu begagnade *Solanum*-arterna, *Perilla* o. s. v. Att till dylikt använda *Canna*-arter skulle ansetts såsom höjden af slöseri, ty en enda sådan art (*C. indica*, "Indianiskt blommerör") vårdades omsorgsfullt såsom en stor raritet i botaniska trädgårdens växthus²).

Åtskilliga af nutidens trädgårdsväxter, hvilka omkring 1730 voro obekanta för blomsterälskare i våra bygder, hafva nu blifvit angifna, och till dem skulle kunna läggas så många³),

¹) Alla tre hade dock under OL. RUDBECK D. Ä:s tid funnits i Upsala botaniska trädgård.

²) För kuriositetens skull odlades dock någon gång majs och *Ricinus*, den senare benämnd »underträd» eller »Jonæ kurbits», hvartill såsom skäl angafs, att »ordet *Kikajon* har med *Ricinus* en gemenskap.» (AHLICH, *Trädgårds-Skiötsel* s. 100).

³) För att än ytterligare belysa detta lemnas följande förteckning på växter, som nu allmänt eller åtminstone ej sällan i Upsalatrakten odlas, men på den tiden ej voro i bruk, naturligtvis med uteslutande af dem, som ofvan blifvit nämnda. På fullständighet gör dock denna förteckning ej anspråk:

Acroclinium roseum, *Ageratum conyzoides*, *Ammobium alatum*, *Anagallis grandiflora*, flera *Aquilegia*-arter, *Artemisia annua* och *scoparia*, *Asperula azurea*, *Aubrietia deltoidea*, *Brachycome iberidifolia*, *Calandrinia Menziesii*, *Calliopsis bicolor*, *Campunula carpathica*, *Centaureidium Drummondii*, *Cen-*

att man nästan skulle kunna känna sig frestad att fråga: hvad finnes väl kvar, om allt detta borttages? I sjelfva verket ledο nog blomstergårdarne då af en viss troftighet. Och äfven i en del andra afseenden företedde de afvikelser, af hvilka vi nu gå att frambålla några.

Undersöka vi litet närmare växterna i våra dagars trädgårdar, är det lätt att finna, att många af dem äro ett-åriga, under det att af sådana, som stå kvar på sin plats från år till år, antalet är jmförelsevis ringa. Motsatt var förhållandet i början af förra århundradet och ännu långt närmare vår tid. Detta berodde nog till en del på den arbetsbesparing, som derigenom vanns, men troligen förnämligast på fröhandels ringa utveckling. Att bland dessa mångåriga fanns ett proportionsvis stort antal lilje- eller lökväxter, var en naturlig följd deraf, att Holland, der kulturen af dylika sedan länge stått i stort flor, var det land, hvarifrån nya prydnader för våra trädgårdar nästan uteslutande hemtades. Att här uppräknā alla de derifrån hitkomna formerna och arterna af narcisser, hyacinter, tulpaner, liljor, perlhyacinter, svärdsiljor m. fl. skulle

tranthus macrosiphon, *Chelone barbata*, *Chrysanthemum carinatum*, *Clarkia elegans* och *pulchella*, *Clintonia elegans* och *pulchella*, *Collinsia bicolor*, *Collomia grandiflora*, *Cosmanthus fimbriatus*, *Cosmos bipinnatus*, *Crepis rubra*, *Dahlia zimapani*, *Dianthus chinensis*, *Delphinium grandiflorum*, *Dictamnus albus*, *Doronicum austriacum*, *Emilia sonchifolia*, *Frigeron speciosum*, *Erysimum Perofskianum*, *Eschscholtzia californica*, *Eucharidium grandiflorum*, *Fedia cornucopiæ*, *Gaillardia Drummondii*, *Gilia capitata* och *tricolor*, *Gladiolus gandavensis*, *Godetia*-arter, *Gorteria rigens*, *Gypsophila fastigiata*, *Iberis umbellata*, *Ipomæa purpurea*, *Lavatera trimestris*, *Lepotosiphon androsaceus*, *Linaria triornithophora*, *Linum grandiflorum*, *Lobelia splendens*, flera *Lupinus*-arter, *Malope trifida*, *Mimulus cardinalis* och *luteus*, *Nycteria capensis*, *Papaver nudicaule* m. fl., *Pentstemon*-arter, *Phacelia congesta* och *tanacetifolia*, *Phlox paniculata*, *Polygonum orientale*, *Pyrethrum roseum*, *Rhodanthe Manglesii*, *Rudbeckia amplexicaulis*, *Salpiglossis laciniata*, *Sanvitalia procumbens*, *Saponaria calabrica*, *Schizanthus pinnatus*, flera *Sedum*- och *Sempervivum*-arter, *Sphenogyne speciosa*, *Silene coeli rosa*, *Tagetes signata*, *Tunica saxifraga*.

blifva för vidlyftigt¹⁾. Blott det må här nämnas, att bland dem åtnjöts utan gensägelse största anseendet af kejsarkronan (*Fritillaria imperialis*) och den hvita liljan (*Lilium candidum*).

Bland de öfriga mångåriga frilands- eller "ludna winterwäxterna", såsom AHLICH benämner dem²⁾, böra framhållas såsom de viktigaste den vanliga pionen (både enkel och dubbel, men deremot ej den nu allmänna finbladiga *Pæonia tenuifolia*), ackleor och trädgårdsnejlikor i talrika former och färger, dubbelblommande auriklar och vifvor, "winter-violer" (*Hesperis matronalis*), dubbla nässelklockor (*Campanula Trachelium*), "askerot" (*Polemonium cæruleum*), "studenterosor" (*Lychnis chalconica*), ett par slags "stormhattar" eller "fuulörter" (*Aconitum Napellus* och *variegatum*), "prustört" (*Helleborus niger*), vintergröna eller "sinngrönt" (*Vinca minor*), *Bellis* ("Marie-blomster") i många former, dubbelblommande blå- och rödsippor, lukt- eller "Mars-violer" (*Viola odorata*) och "fröknar" (*Astrantia major*). Af mindre betydelse såsom prydnadsväxter tyckas hafva varit "hvita pyttor" (*Achillea Ptarmica* med fyllda blommor), det kanadensiska gyllenriset (*Solidago canadensis*), i stålblått skiftande "braktistel" (*Eryn-*

¹⁾ Synnerligen belysande det företräde, som den tiden skänktes åt dessa växter, är att i P. LUNDBERGS *Then rätta Svenska Trädgårds-Praxis* upptager förteckningen på dylika, som förtjena odlas, 6 tätt tryckta sidor, under det öfriga »hvarjehanda Sommarväxter, som äfven til Lustgården höra», inrymmas på endast $\frac{2}{3}$ sida.

²⁾ Han indelar de på fritt land förekommande örterna i A) lök- och knöl-växter (»bulbosiska» och »knorluga») och B) ludna växter, hvilka äro »rötter, som öfwer alt äro fulla med fina trådar, eller fina fästesnodar, så at de se ut, som woro de ludne». — I hans bok (tryckt 1722) uppräknas de trädgårdsväxter, som äro att rekommendera, men det är mycket antagligt, att åtskilliga deraf aldrig odlats i Sverige, utan af honom, en inflyttad tysk, upptagits efter tyska författare eller egen, i hemlandet vunnen erfarenhet. En likartad opålitlighet vidlåder ock den i RÅLAMBS *Adelig öfning* lemnade växtförteckningen.

gium planum), "dyrt confect" (*Clematis flammula*), "Marierosor" (*Lychnis coronaria*), "fingerborgar" (*Digitalis purpurea*), *Epi-medium alpinum* ("honungsklöfver" enl. LINNÉ), "westindiska kattfötter" (*Anaphalis margaritacea*), *Aruncus silvester*, *Helleborus viridis* och "pyramidklockor" (*Campanula pyramidalis*, endast i ett par Stockholmsträdgårdar). Då bland dessa många äro, liksom liljeväxterna, vårblommor, är det uppenbart, att dåtida trädgårdar den årstiden stodo i sin egentliga fågring. Måhända ansåg man sig under sommaren och hösten vara i tillfälle att komplettera sitt blomsterbehof genom att från skog och mark hemta, hvad vår inhemska växtverld hade att erbjuda¹⁾.

Med nu nämnda mångåriga blandade sig en del annuella eller "ludna sommarväxter", hvilkas frön dels köptes från Holland, dels mognade och insamlades inom landet. En del af dem såddes på fritt land, men af de flesta uppdrogos först plantor i drifbänkar eller "dyngiesängar", såsom det då hette. Den ståtligaste bland dem var solrosen, hvilken med pionen täflade om äran att vara lustgårdens stolthet. Allmänna voro f. ö. "sammetsrosor" (*Tagetes patula* och *erecta*), ringblommor (*Calendula*), stockeller "bonderosor" (*Althæa rosea*) i flera färger, löfkojor, vallmo (*Papaver somniferum*) i många former, "bruna flickan" (*Adonis auctumnalis*, nu förvandlad till "gossen i det gröna"), "flickan i det gröna"²⁾ (*Nigella damascena*), riddarsporrar (*Delphinium Ajacis*) och vår vanliga blåklint (*Centaurea cyanus*), båda i flera färger, samt en mängd olika penséer eller "Helga Trefaldighetz blommor" (*Viola tricolor*). Mera underordnade roller spelades af *Tropæolum majus* ("indianisk krasse"), *Phaseolus multiflorus* ("röda turkiska böner"), *Dimorphotheca plu-*

¹⁾ Nuförtiden, då de ettåriga växterna i våra trädgårdar äro de förherskande, är det tvärtom under sensommaren, som rikaste blomningen der inträffar.

²⁾ »Damassens enfaldigt och mångfaldigt högmod» (OL. RUDBECK D. Ä.).

vialis ("tidvexlan" eller "natt och dag"), *Stenactis annua*, *Xeranthemum annuum*, *Scabiosa atropurpurea*, *Amarantus caudatus*¹⁾, *Malva crispa*, som "är intet blomster, men för the sköne krusuge blads skull sättes thet med uti Lustgården", *Chrysanthemum coronarium*, *Lupinus albus* och *luteus*, *Centaurea moschata*, *Urtica pilulifera*²⁾ ("romersk nässla") samt möjligen en och annan ytterligare.

Till de nu anförda växterna böra än ytterligare läggas de, som den tiden odlades förnämligast för luktorganens tillfredsställande, nemligen åbrodd, "salvia" (*Balsamita vulgaris*), krusbladig renfana (*Tanacetum vulgare* β . *crispum*), flera slags mynta, isop och lavendel samt mera sällan "desmansört" (*Erodium moschatum*) och ambrosia-molla (*Chenopodium ambrosioides*). Dermed har en temligen fullständig redogörelse blifvit lemnad på blomster-besättningen i rikare trädgårdar under den tid, hvarom här är fråga. Att vid bondgårdarne och andra anspråkslösa hem på landet prydnadsväxternas antal var betydligt ringare, behöfver knappast särskildt framhållas. Antagligen hyste trädgårdstäpporna derstädes ungefär samma arter, som i vestra Smålands skogstrakter på 1820-talet, d. v. s. pionen ansågs såsom "blommornas drottning" och hyllades genom riklig gödsling, och hennes hofstat utgjordes af påsk- och pingst-liljor, acklejor, vallmo, sammetsrosor, blåklint, borstnejlikor, åbrodd, mynta, "salvia" och några få andra. Största vigten lades vid stark, om än ej alltid fin

¹⁾ »Rödh kärlekz blomma med hengiande Swans» (OL. RUDBECK D. Ä.), men vanligare »tusenskön.»

²⁾ »Seer till sin gröda ut som andra Nässlor, men bär trinna bollar eller knoppar . . . Sättes för roo skull uti Lust-Gården. Enär nu en stielk med sådane knoppar blandas uti en bouqvet eller en knopp stickes uti en Näglicke-blomma, så händer det, at den som vill luchta på henne, bränner näsan på sig, och det ibland så starckt, at han med missnöje löper utur Lustgården, men the andre få tillfälle at skratta.» (AHLICH, cit. arb. s. 55).

doft, hvarför ock blomsterrabatten bar namnet "kryddsäng". Derifrån erhöles de till kyrkobesöken omsorgsfullt af starkt luktande blommor och blad bundna "kryddqvastarne"; derifrån erhöles ock "kyrkokryddor" (krasse, spansk körfvel, koriander och fenkol), som om söndagarne medfördes till kyrkan och användes till skyddsmedel mot inslumrande under predikan¹).

I nära samband med prydnadsväxterna stå parkträd och prydnadsbuskar. Äfven hvad dessa beträffar, råder stor olikhet mellan förr och nu, större t. o. m. än med hänsyn till örterna. Några exempel skola bättre belysa detta.

Förflytta vi oss i tankarne till en parkanläggning i Stockholms- eller Upsalatrakten under 1700-talets förra hälft, så är det första, som oemotståndligt gör sig märkbart, det ringa antalet af främmande, i vårt land ej vildt växande arter, som der förefunnos. Så t. ex. fanns af barrväxter med undantag af den sparsamt förekommande säfvenbomen (*Juniperus Sabina*) intet träd, ingen buske af främmande ursprung, icke ens ett lärkträd²). Någon *Thuja* hade här aldrig planterats, ty först vid Vetenskaps-Societetens sammanträde d. 6/6 1741 "upwiste

¹) Jfr. E. FRIES, Stirp. agr. Fension. p. 98: »Omnis suavium plantarum cultura ad fasciculos florum (*kryddqvastar*) diebus festivis parandos tendit. Industria et sollertia, regionibus campestribus incognita, ornamenta hæc ephemera nectuntur; infundibulis papyraceis, concinne plicatis fimbriatisque, sæpius coronantur Virginum sunt artificia, juvenum spolia, sæpius vero haud invite oblata, saltim resectis unguibus defensa. Præter cultum elegantiozem, ut remedium contra somnum in templis celebrantur. Nam ruricolæ nostrates diebus profestis gravissimos labores passi, longinquo itinere fatigati, diebus festivis frequentes in delubris convenientes, æstate calida stipati, inviti facile obdormiscunt, nisi odoribus fortibus incitentur. Huic vero usui magis dicatæ sunt summitates edules plantarum acrium vel aromaticarum, quæ in hunc tantum finem cultæ l. comparatæ *kyrko-kryddor* dicuntur, v. c. *Lepidium*, *Scandix*, *Coriandrum*, *Anisum*».

²) Ännu 1770 omtalas bland Upsala botaniska trädgårds anmärkningsvärdare rariteter »*Pinus Larix*, lärkenbom» (BUSSE, *Beskrifn. om Upsala II. s. 106*).

D:r CELSIUS en qvist af *Thunea*-träd eller *Thyja*, som nyl. Acad. Trädgårdsmästaren NITZEL förskrifwit från Holland", och då, liksom ock sedan under lång tid, förvarades den inom hus. — Af numera vanliga löfträd saknades t. ex. pyramid- och balsampoppeln, af hvilka den förra blef bekant först efter LINNÉ'S död och den senare ännu, då han utgaf sin *Hortus Upsaliensis*, ej blifvit införd. Liknande var förhållandet med den amerikanska bärmispeln (*Amelanchier canadensis*), som nu genom foglars tillhjälp börjat sprida sig t. o. m. ut i vildmarken¹⁾, sykomor-lönnen (*Acer Pseudoplatanus*) m. fl. De utländska, då härstädes odlade träden voro hästkastanjen samt svart- och hvitpoppeln, men äfven dessa voro uppenbarligen mycket sällsynta, hvilket ock var förhållandet med de från södra Sverige hitflyttade boken och afvenboken. Af utländska park- och prydnads-buskar förekommo mera allmänt endast flera slags rosor (dock ej den nu vanliga *Rosa pimpinellifolia*), den vanliga flädern, scherminen och syrenen, buxbom och *Spiræa salicifolia*, äfvensom den under namnet "snöbollsbusken" kända formen af vår vanliga *Viburnum opulus*; sällsyntare voro dvärgmandeln (*Amygdalus nana*), persiska syrenen och *Spiræa hypericifolia*. *Berberis* fanns ock rätt mycket i trädgårdarne, dit den införts dels såsom en villig häckväxt, dels för bären ("suurbäär"), som insyltades och ansågos "nyttiga at gifwa lust til Maat, stärkia och kyla Magan och Lefren", hvarförutom olika delar af busken kunde användas mot en mängd ut- och invärtes sjukdomar m. m.²⁾ Den hade ock nu börjat förvilda sig utanför trädgårdarne, men på hvad sätt kunde LINNÆUS ej förklara, då foglar försmå att förtära bären.

¹⁾ T. o. m. på 1840- och 50-talet var detta träd vid Upsala så sällsynt, att ett vid Smålands nationshus växande exemplar deraf var föremål för äfven botanisternas beundran. Det var detta träd, som afses i E. FRIES, *Botan. Utfl. I. s. 302*.

²⁾ Se PALMBERG, *Serta Florea Svecana eller Svenska Örte-krantz* (1684) p. 16.

Ännu talrikare äro de nu här förekommande utländska buskarne, som då voro okända. Bland dessa må några särskildt framhållas: Vår välbekanta snöbärsbuske (*Symphoricarpos racemosus*), som särskildt till häckar å kyrkogårdar vunnit en så vidsträckt användning, växte då ännu af botanisterna okänd i N. Amerikas obygder, hvarest den först i början af detta århundrade upptäcktes. — Ungefär likartadt är förhållandet med den vida spridda silfverbusken (*Elæagnus argenteus*), som första gången 1814 beskrefs från engelska Nordamerika. — Rosentryet (*Lonicera tatarica*), som nu näppligen saknas i någon parkanläggning, blef först genom LINNÉ spridd i vårt land, men ännu 1748 hade han ej fått se det blomma, ehuru han odlade det både på fritt land och i växthus. — Den nu mest omtyckta syrensorten, falskeligen kallad "kinesisk", hade då ännu ej blifvit fabricerad. Den är nemligen en hybrid mellan den vanliga och den persiska, uppdragen 1777 i en handelsträdgårdsmästares trädskola i Rouen, hvarför den ock bär namnet *Syringa rothomagensis*. — Nästan mest intressant är i detta afseende det allmänt spridda sibiriska ärtträdet (*Caragana arborescens*), då dettas förekomst i vårt land står i bestämdt samband med CABL XII:S från Sibirien återkomna krigare. I Vetenskaps-Societetens protokoll¹⁾ för d. 11 Juni 1724 omtalas, att en af dem, den såsom kartograf ryktbare "Herr Öfwerst Lieutenanten TABERT DE STRALENBERG, som kom tillstädes, upwiste några slags fruckter ifrån Tartariet samt berättade om några särdeles träd, som bära lika-

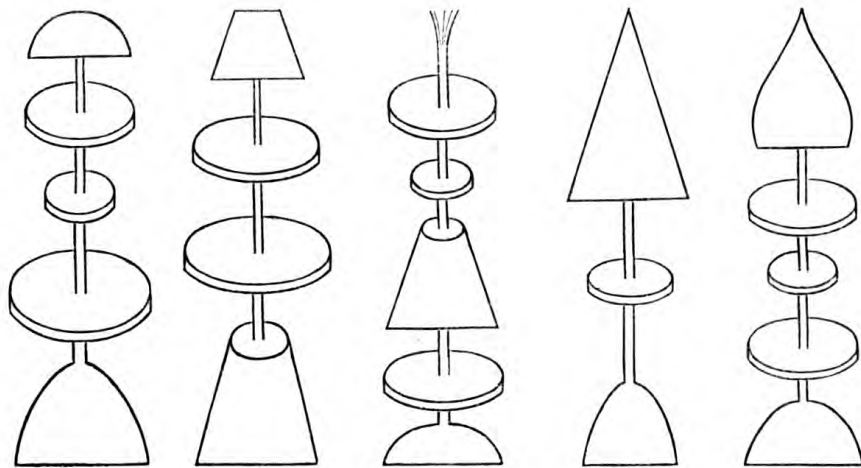
¹⁾ Af hvad de återkomna karolinerna hade att förtälja var det dock intet, som mera ådrog sig de svenska vetenskapsmännens uppmärksamhet, än fyndet af mammut-lemningar. Vetenskaps-Societetens protokoll från 1720-talet hafva åtskilligt att förtälja derom samt om de lärdes filologiska spekulationer, huruvida ej detta vore det i Jobs bok omtalade djuret Behemot. Från flera karoliner erhöles uppgifter om förekomsten, lemningar (en oxeltand och en »Tand-kjäft»), afbildning o. s. v. Till något resultat kom man dock icke.

som musärter” m. m. Af hemförda frön uppdrogos plantor säkerligen flerestädes i landet; så t. ex. förevisades 1746 för LINNÆUS ett exemplar såsom ”et rart trä från Sibirien planteradt i trädgården nedan för slottet” i Örebro, och 1754 vet P. LUNDBERG i sin *Trädgårds-Praxis* att i samband med våra vanliga arter omtala ”et slags arter, som kallas *Aspalathus* eller *Robinia*, som växa till buskar och träd” samt ”kunna brukas till häckar”. De ”bära ymnig frukt, hwilken fruckt til Creaturens förnödenhet kan emplogeras, såsom at gjöda Swin-creatur, med mera”. I Upsala var denna växt osedd, då LINNÆUS skref sin *Adonis*, men 1748 fanns den i botaniska trädgården, der den dock ännu 1770 räknades bland de företrädesvis sevärda. — Att äfven jungfruvinet (*Ampelopsis quinquefolia*) den tiden, och antagligen länge derefter, var okänt i mellersta Sverige, är ock något, som man nu har svårt tänka sig. — F. ö. må påpekas, att en del nu i det fria vanliga buskar då ansågos så dyrbara och så ömtåliga, att de höllos endast i växthus. Så var förhållandet med *Caprifolium*, guldregn, *Viburnum Lantana*, *Colutea arborescens*, *Cornus mas*, *Staphylæa pinnata* (”pimpernötter”), *Rhus Toxicodendron*, *Tamariæ gallica*, *Morus alba* o. s. v.

Af det nu anförda framgår, att man vid parkanläggningar den tiden var hufvudsakligen hänvisad till användande af inhemska träd och buskar. Af tillgängliga uppgifter att dömma, var dock antalet af de arter, som i större utsträckning begagnades, temligen ringa och utgjordes förnämligast af lind, lönn och gran samt i mindre mån af ek, ask, rönn, oxel,

¹⁾ Utom de ofvan nämnda saknades då i trädgårdar och parkanläggningar alldeles drufhyll (*Sambucus racemosa*), *Lonicera alpigena* m. fl., *Syringa Josikæa*, alla arter af släktet *Spiræa* (i dettas vidsträcktare bemärkelse) utom de tvenne ofvan omtalade, *Prunus Mahaleb*, alla utländska *Cratægus*-arter, *Cotoneaster tomentosa*, *Ribes aureum*, *Rubus odoratus*, de lågväxtare *Cytisus*-arterna, *Rhus typhinum* och *Cotinus*, *Mahonia Aquifolium*, nästan alla *Salix*-arter och många flera.

björk, id, liguster och "spindelträ" (*Euonymus*). De öfriga syntes föraktas, "emädan the til Prydnadt i Lustgården hwarken äre beqwäme eller nyttige". F. ö. ansågs det då vara ett bevis på fint utbildad smak, om träden ej fingo behålla sitt naturliga växesätt, utan genom klippning och beskärning tvingades att antaga egendomliga former, så att af dem gjordes motstycken till "pudlar, klippta till lejon", och andra konstnärligt friserade husdjur. Huru på dylikt sätt misshandlade granar togo sig ut, framgår af här meddelade bild, som är hemtad från ett i LINNÉ'S handskriftssamling i London befintligt blad med påteckning: *Abietes excultæ in horto Regio Upsaliensi 1729*.

Till den nu lemnade redogörelsen för kalljords-växterna torde ock böra fogas några ord om de "örter, som uthi kistor och Huus böra wara". Frågas då först efter dem, som i 1700-talets början förekommo i boningshus, så stå vi tveksamma om svaret. Så mycket kan dock sägas, att detta slags blomsterskötsel säkerligen var helt obetydlig. Att balsaminer då voro fönsterväxter, är säkert; måhända förekom ock någon gång en myrten, en gyllenlack o. s. v. Äfven liljeväxter torde ej hafva saknats, ty såsom "et curieust bihang" meddelar AHLICH, "huru man, uti et wattuglas, skal bringa åtskilliga

blomster lökar, såsom Hyacinter, Tazetter, Jonquiller och flere, til et fullkommeligit flor". En vanlig förlustelse synes det hafva varit att hänga en aloë — stundom "lindad nedan til med en uti olja wäl dåppad linne- eller ylle-klut" — uppe vid taket i ett varmt rum, der den sedan fortlefde t. o. m. ett halft år utan att vattnas. Deremot hade man ej i Uppland för sed att, såsom i Småland, odla "hjertansfröjd" (*Mentha sativa*) i vattenfyllda kärl, hvori den så frodades med "många och långa stjelkar, at hela fönstret stod betäkt med en härlig grönska, som både gaf en angenäm lukt och en skön skugga"¹⁾.

Träda vi derefter in i ett "drefhus" vid en herregård på den tiden, så möter oss samma företeelse, som i blomstergården. Förgäfves speja vi der efter många nu alldagliga växter. Så t. ex. fanns ingen ormbunke, palm eller orkidé, ty sådana funnos då ej ens i Upsala botaniska trädgård²⁾. Och likartadt var förhållandet med fuchsior, pelargonier, cinerarior, heliotroper, cacteer³⁾, acasior, ljungväxter, aralior, "fikus" (*Ficus elastica*) o. s. v., ty alla dessa voro då antingen ej upptäckta eller hade deras odling ännu ej hunnit upp till våra bygder. T. o. m. en nu så vanlig växt som "calla" (*Zantedeschia æthiopica*) var då i Sverige obekant.

¹⁾ LINN. *Ölands och Gotl. resa s. 321.*

²⁾ Endast i Ulriksdals trädgård, som var ovanligt väl försedd med rariteter, funnos exemplar af den europeiska palmen (*Chamærops humilis*) och 3 å 4 cacteer, dock ingen af de såsom prydnadsväxter nu hos oss odlade. Denna trädgård intog såväl i senare hälften af 1600-talet, då OL. RUDBECK rikligt försåg den med hvad Upsala botaniska trädgård hade att aflåta, som vid tiden för författandet af *Adonis Uplandicus*, en alldeles exceptionell ställning, och i viss mån gäller detta ock om trädgårdarne vid de öfriga kungliga slotten. På grund häraf har ingen egentlig hänsyn tagits till desamma vid skildringen af trädgårdsodlingens allmänna tillstånd i Uppland.

³⁾ I botaniska trädgården fanns då endast en cactus-växt, nemligen *Opuntia vulgaris*. Ehuru visst icke någon prydnad, förekom denna i Upsala på 1840—50-talen af och till såsom fönsterväxt under namnet »Adam och Eva».

Hvad hyste då den tidens växthus? — kan man med skäl fråga. Erinra vi oss blott de vanliga benämningarne "orangeri" och "pomerantzhus", så kunna vi lätt inse, att små orangeträd (citroner och pomeranser) der ej saknades; tvärtom förekommo de der vanligen i stort antal och flera former. Härtill kommo en del ständigt grönskande buskar och träd, såsom lager, myrten, lagerkörs (*Prunus Laurocerasus*), äkta jasmin, nerium¹), stenek (*Ilex*), *Rhamnus Alaternus*, *Viburnum Tinus*, *Yucca* och cypress; vidare större och smärre fikonträd samt af örtartade balsaminer, gyllenlack, silfverek (*Cineraria maritima*), s. k. hundraårig aloë (*Agave*), en eller ett par verkliga aloë-arter, rosmarin och — naturligtvis — liljeväxter af flera slag. Huruvida flera — och i sådant fall hvilka — härtill böra fogas, är ovisst. Deremot är det säkert, att här odlades åtskilligt för bordets behof, såsom persikor och aprikoser, äfvensom vinrankor; RÅLAMB förklarar emellertid, att de "gå hoos oss lijtet an; doch till Roo, men lijten nytta tienar detta". Någon gång kunde man ock anträffa svarta mullbär, "indianisk peppar" (*Capsicum*) och "hiärtans korn" eller "judenkörsbär" (*Physalis Alkekengi*). Att man vid Ulriksdal lyckades få ananas att mogna, ansågs såsom en stor triumf för trädgårdsmästaren. — För öfrigt blef växthuset om vintern säkerligen begagnadt till förvaring och drifning af en del grönsaker m. m. för kökets behof.

Försumma böra vi ej att tillägga något om fruktträden och bärbuskarne. Att dessa spelade en mycket betydande roll i dåtidens trädgårds-anläggningar, framgår af många omständigheter. Vi låta den gamle AHLICH tala: "Här upkommer en strid emellan blåmster-gudinnan *Flora* och Præsidentskan öfwer trädgårdarna *Pomona*, i det at hwar berömmar sitt och ingen dera wil unna den andra företrädet. Den förre wisar de sirligaste mönster efter circel och linial afdelta och putsade: Den sednare des skuggrika gångar, under de efter

¹) Denna var så sällsynt, att LINNÆUS kände den endast från Leufsta orangeri.

snöret nedsatta träd. Den förra prälar med de aldra skönsta blåmster uti kostbara käril: Den sednare med de smakligaste frukter, til sådan myckenhet, at grenarne böja sig derwid. Efter lång örda-träta, faller *Apollo* såsom skiljoman domen altså. *Flora* kan skänka mera lust än nytta, men *Pomona* både lust och nytta tilsamman". Och "denna kraftiga domen" skänkte författaren sitt bifall.

Också bedrefs fruktträdsodling vid denna tid vid herrgårdarne med stor ifver. Arterna voro desamme som nu, om man undantager, att krikon då synas här hafva saknats, ty LINNÆUS kände sådana endast från sin fars trädgård i Småland. Åtskilliga nya sorter hafva deremot under den gångna tiden tillkommit, men att man redan då ej led af någon brist på olika slag af trädfrukter, framgår bland annat af den förteckning öfver de vid Hesselby i Stockholms län 1729 odlade, hvilken förteckning ännu finnes i behåll¹⁾. Den upptager ej mindre än följande antal olika slag: af päron 82, äpplen 45, körsbär 28, plommon 19 o. s. v. — Bärbuskarne voro ock desamma som nu, om blott tillägges, att — såsom redan ofvan antydts — man dit räknade äfven berberis, ty dess bär "äro mehta goda och beqwämlige så wäl til at insylta såsom råå och uthi maat och Suppor til at äta"²⁾. I fruktgården odlades ock stundom Lamberts-nötter, äfven sådana med röd kärna. — Och härmed afsluta vi, åtminstone för denna gång, granskningen af hortikulturens tillstånd i Sverige under flydda dagar.

Det återstår nu till sist att nämna några ord med anledning af den LINNÆI manuskript bifogade planritningen öfver dåvarande slottsträdgården. Denna planritning är visserligen af rent lokalt intresse, men jag har så mycket mindre ansett mig böra med tystnad förbigå densamma, som den utgör illu-

¹⁾ Intagen i SWEDERI ofvan anförda afhandling i *Svenska Trädgårds-Föreningens tidskrift 1880*.

²⁾ MOLLET, *Lustgård p. 17*.

stration till ett blad i vår nuvarande botaniska trädgårds historia.

Den del af den stora sandåsen, hvarå Upsala slott är byggt, utgjorde under 1600-talets förra hälft en alldeles kal grusbacke. Till slottet hörde en stor trädgård, som — enligt SCHEFFERI *Upsalia antiqua* — sträckte sig från Skytteanska huset och nuvarande Riddartorget ned till "den kungliga fiskdammen"¹⁾. Denna trädgård uppläts emellertid af Drottning CHRISTINA till byggnadstomter, och tillika befalde hon, att en ny kungsträdgård skulle anläggas. Hvad härvid åtgjordes, torde ej vara med säkerhet känt²⁾; säkert är deremot, att Landshöfdingen GÖRAN GYLLENSTJERNA 1665 erhöll befallning af CARL XII, att de till trädgården anslagna medlen skulle lemnas till PROFESSOR OL. RUDBECK, hvilken skulle hafva tillsyn öfver verkets utförande och i samråd med Landshöfdingen och Konungens arkitekt "förfärdiga en rätt Dessin därpå"³⁾. Han grep ock verket an med kraft. Trädgården skulle ligga sydvest om slottet; nedanför slottsgården anlades genom bortschaktning och påfyllning fem terasser, och på en hvar af dessa skulle anbringas blomsterrabatter. Nedanför backslutningen utstakades sjelfva trädgården, hvarvid man tillgodogjorde sig de lärdomar och planritningar, som meddelats af Drottning CHRISTINAS från Frankrike införskrifne trädgårdsmästare ANDR. MOLLET i dennes praktfulla *Lustgård* (Stockh. 1651). Dess närmast slottet belägna del skulle bestå af alléer och häckomgifna kvarter, alltsammans snörätt anordnad, såsom den fransyska trädgårdsstilen kräfde. Men inom kvarteren, liksom på terrassernas rabatter, skulle "blomsterritningar" verkställas, d. v. s. blommorna skulle, med hänsyn tagen till storlek och färg, så anbringas, att de bildade eleganta figurer (kronor, löfklädda grenar, slingrande linier o. s. v.). I fon-

¹⁾ Minnen häraf äro kvarteret »Trädgården» samt »Trädgårdsgatan».

²⁾ Troligen blef då vid »Lugnet» en köksträdgård anordnad, hvilken sedan dess tillhört slottet.

³⁾ BUSSER, *Utkast till en beskrifning om Upsala I p. 144.*

den skulle arrangeras ett trädparti med snörräta gångar och bersåer, och naturligtvis skulle träden erhålla den civiliserade form, som dåtidens smak fordrade. Från slottsgårdens midt (der GUSTAF VASAS byst nu står) skulle en gång leda rakt ned till trädpartiet, och på denna, ungefär midt i den egentliga trädgården, skulle en springbrunn, hvartill vatten erhöles genom den af RUDBECK anordnade ledningen från qvarnfallet upp till slottet, sprida svalka och bidraga till anläggningens förskönande. Hela trädgården skulle fullständigt omgifvas i sin nedre del af tegelstensmurar, men på slottsbacken af trästacket. Huru RUDBECK tänkte sig allt detta i fullständigt skick, framgår af tab. f. 137 i hans 1679 utgifna atlas till *Atlantican*¹⁾.

Huru långt RUDBECK hann i realiserandet af denna sin vackra plan, är osäkert; säkert är deremot, dels att efter en relativt lysande period kom en det ekonomiska betryckets och börjande förfallets, dels att ännu vid RUDBECKS död icke allt var färdigt, ja t. o. m. trädgården ej fullständigt inhägnad. Bref till Landshöfdingen Baron J. HOGHUSEN 1697—99²⁾ innehålla nemligen upprepade klagomål öfver bristande medel till trädgårdsdrängarnes aflöning, anläggningarnes vidmakthållande och murarnes fullbordande, ”så at trädgården ok finge wara i fred för tyfwar” m. m. ”Det woro derföre öfwermåttan wäl, om H. K. Maj. wil nådigast hafwa denna trädgården til sit Slotz prydnad ok heder, när främmande hijt komma och bese staden”, men om ”Landzhöfdingen tager sin hand från honom, så lærer båda Trädgårdarne, så ock hummelgården aldes innan kort ruineras”³⁾.

1) I samma arbete tab. 33 f. 125 finnes en afdelning af d. v. botaniska trädgården. Äfven den kan man på goda grunder antaga föreställa, icke hurudan trädgården då var, utan hurudan RUDBECK hoppades den skola blifva.

2) I Upsala länsarkiv.

3) RUDBECK hade uppsigten äfven öfver slottets köksträdgård (vid Lugnet) och dess vid ån belägna humlegård.

Om denna slottsträdgårds öden och utseende under de närmast följande trenne decennierna har man föga bekant; att den ännu 1730 icke saknade en del rarare växter, som antagligen ditförts af RUDBECK D. Ä., får man af LINNÆI *Hortus Uplandicus* veta, liksom ock att densamma då fortvarande var anordnad efter den Rudbeckska planen¹⁾. Så fortfor, tilldoss den omordnades efter en ny, af Öfverintendenten Baron HÄRLEMAN uppgjord plan.

Huru förhåller sig nu denna slottsträdgård till den nuvarande botaniska trädgården? Då GUSTAF III genom gåfvobref af d. 19 Aug. 1787 till universitetet öfverlemnade densamma "till evärdelig ägo och besittning, endast med vilkor att Trädgården till Träd, Planteringar och Alléer m. m. underhålles i det skick den nu är, samt att han nyttjas till det bruk Wi honom ägne, nämligen till Botaniska Örters och Växters skjötande och planterande", afsöndrades derifrån den slottet närmast belägna delen. Den nedersta terrassen ligger fortfarande inom trädgårds-området; den näst nedersta bildar mellan slottsbacken och trädgården den väg, som anlades, på det att från Fjerdings kommande vägfarande måtte besparas att taga vägen uppför slottsbacken och öfver borggården. De tre återstående terrasserna äro ännu tydligt synliga på sluttningen mot landsvägen. Utsträckningen mot sydvest var förr ungefär till nuvarande institutionsbyggnadens fasad; det der bortom belägna erhöles af GUSTAF III eller har senare förvärfvats. OLOF RUDBECK D. Ä:s namn är alltså fästadt ej blott vid den gamla botaniska trädgården, utan ock vid den väsentligaste delen af den nuvarande (den s. k. yttre trädgården); för dem begge har han varit den förste grundläggaren och vårdaren.

¹⁾ Någon särskild förklaring öfver LINNÆI planritning torde vara öfverflödig. Endast det må påpekas, att de mörka partierna nederst i trädgården utmärka trädgrupper och »buscager».

Caroli Linnaei.
M. B. & Z. C.
S. R.

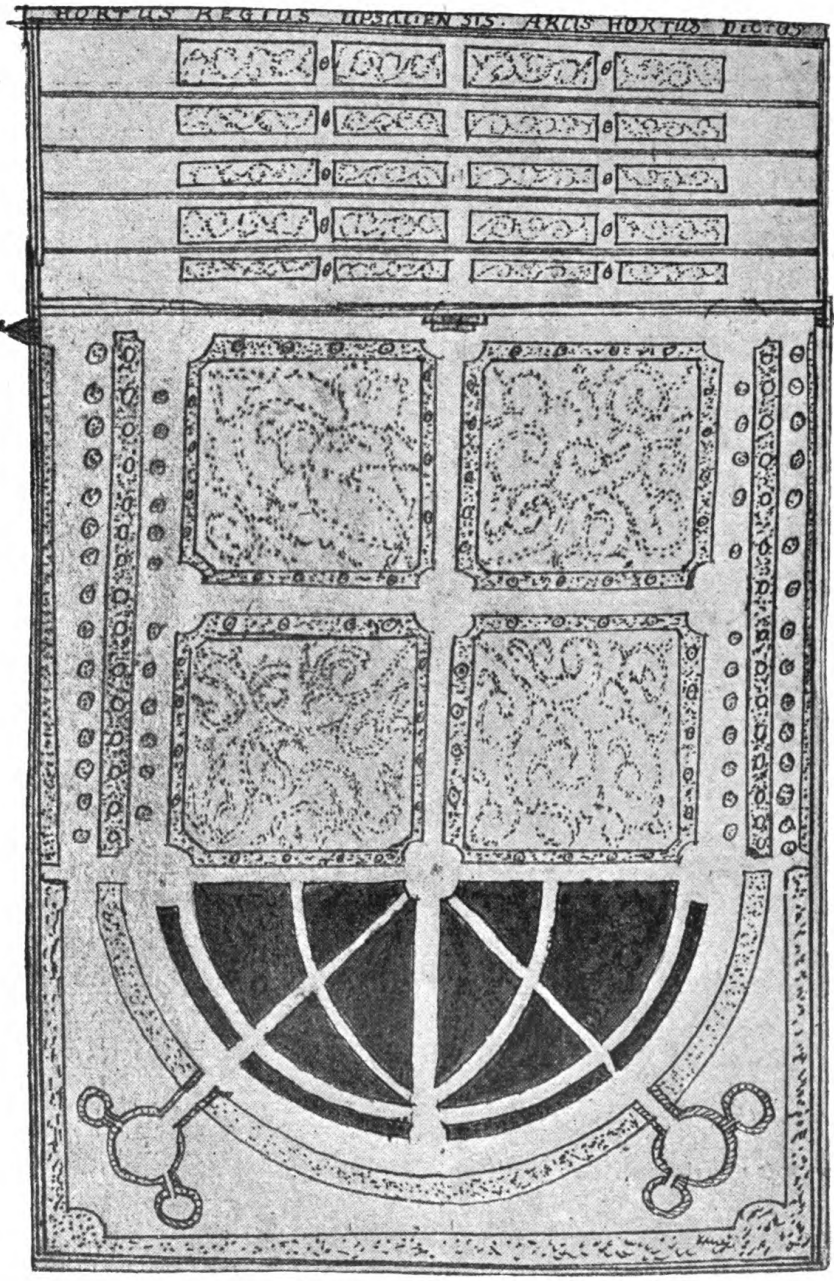
HORTUS UPLANDICUS.

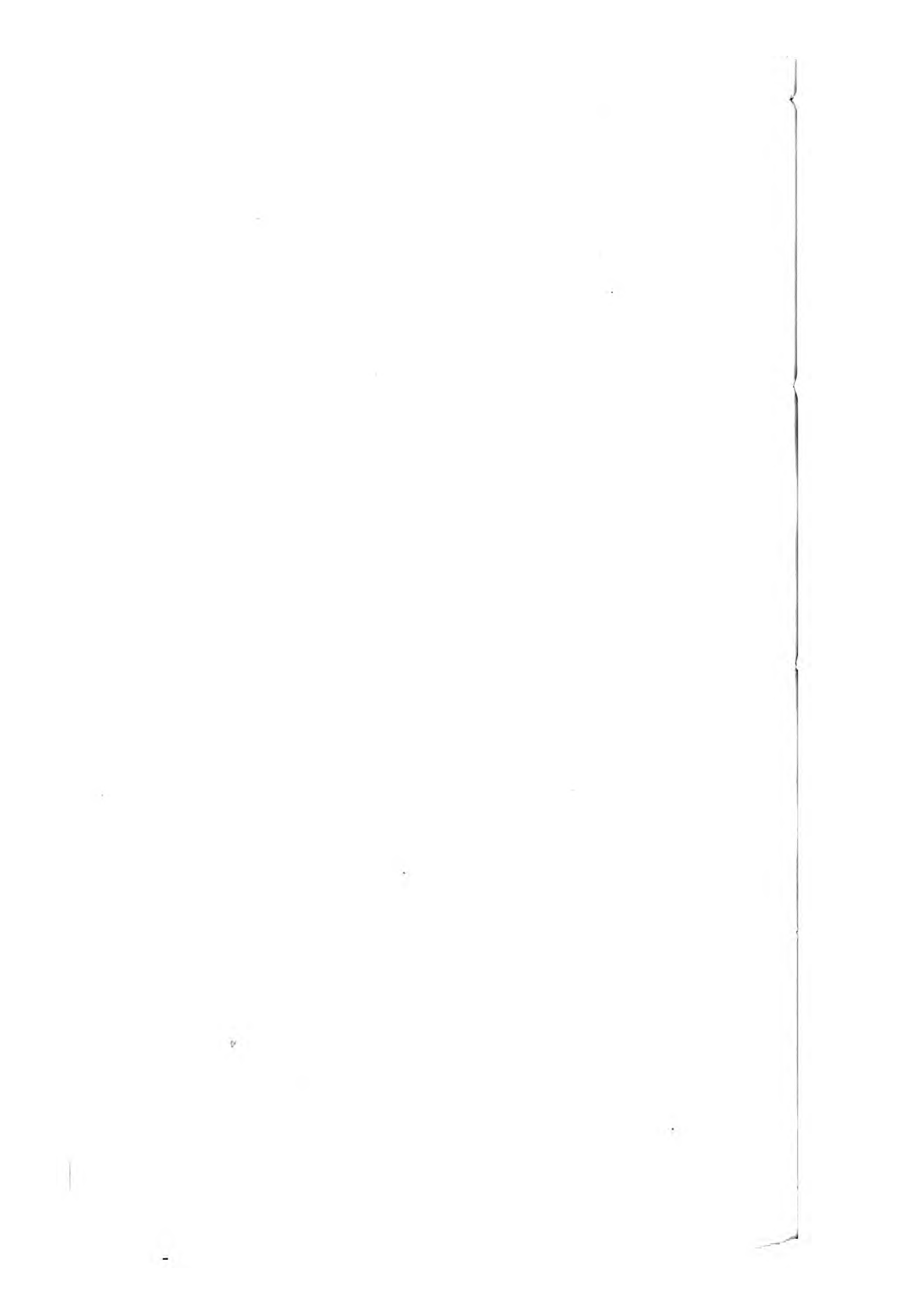
Sive
Enumeratio Stirpium, quae in variis
Hortis uplandia, imprimis autem
in Botanica Publico Upsalienfi
coluntur; ^{non non quae in agris parantur} Methodo propria in clas-
ses distributa.

Upsal: MDCXXX.

Nobilissimo ac generosissimo Domino

D:ri OLAVO RUDBECK fil.

Medicinæ Doctori experientiss., Anatomes et Botanices in Acad.
Upsaliens. Professore publico, celeberrimo Societatis Regiæ litterariæ
et scientiarum Membro dignissimo, Domino in Bolstavik et
Rydingeholm etc. etc.

Mæcenati Summo
Nutritio optimo

Ups: 1730 d: 29 julii
s. Die Olavi

D. D. D.

CARL LINNÆUS.

L. B. S.

Då jag nu i sommars förestod de publice Lectiones Botanicas uti Horto Academ. Upsaliensi, anmodade mig många af Discentes, att hopskrifwa en Hortum Upsaliensem, på dett de af den kunne betiäna sig, då örterna nämdes, och således ombära den stora incommoditet, att afskrifwa alla namn med flygande penna uti Trägården under baran himmel, som dock sällan kan ske utan defect uti namnet äller citationen; och att de af en sådan äfwen kunna betiäna sig, då de uti andra Trägårdar ingingo. Denna deras beskedeliga anmodan hafwer jag ej villiat dem afslå, hälst som mitt största nöje altid skall wara dem på all möjlig sätt betiäna. ty hafwer jag imiterat RUDBECKIUM¹, SPERLINGIUM, AMMANUM, HEUCHERUM et VATERUM, MAPPUM, HOFFMANNUM, COMMELINUM, VORSTIUM et HERMANNUM et BOERHAAVIUM, ROBINUM et TOURNEFORTIUM, MAGNOLIUM, TURRE, TILLI etc., som uti *Upsala, Hafnia, Leipzig, Vittenberga, Argentina, Altrofia, Amstelodamo, Lugduno, Parisiis, Monspelio, Padua* och *Pisa* sådane cataloges Hortorum Botanicorum inrättat. Jag hafwer här icke allenast alla örter uti Horto botanico upprächnat, utan äfwen hwad jag fått weta wuxet i Stockholm, men besynnerligen uti Horto Regio s. Arcis Upsaliensis, in Horto Löfstadiensis och andra anteknat, ja äfwen dem jag observerat i andra trägårdar i Småland och Skåne, af hwilka många finnas uti Malmöe, D. Hegarts i Lund² och min faders uti Stenbrohult och Småland, som ej en ringa samling hafwer af allehanda rara örter. Dessa alla har jag inrättat äffter min egen method, som wisas uti mina Nuptiis plantarum, på dett discentes siälfwa måga kunna upleta samma sine præceptore. Synonyma hafwer jag altid tilsatt, ibland hwilke Tournefort³ gifwer characterem genericum, CB. synonyma till öfverflöd, Matthiol., Tabern., Dod. såsom allmänna autores figurer. Wid dem rarare äro Morison och Plukenet att bese. Rivinus hafwer stäteliga figurer. Kortheten hafwer jag för denna gången öfwer alt befilitat mig om, och nya nomina specifica ej gifvit, hka skola till andra editionens utgifwande hopsättas. Emedlertid kan L. B. betiäna sig af detta compendio. Vale.

Classium distributio.

Nuptiæ Plantar.		publicæ		Monoclinæ		Indifferentism.		<i>Monandria</i>	pag. 1								
								<i>Biandria</i>	1								
								<i>Triandria</i>	2								
								<i>Tetrandria</i>	4								
								<i>Pentandria</i>	6								
								<i>Hexandria</i>	18								
								<i>Octandria</i>	27								
								<i>Enneandria</i>	27								
								<i>Decandria</i>	28								
								<i>Dodecandria</i>	31								
								<i>Eicosandria</i>	31								
								<i>Polyandria</i>	32								
								<i>Bidynamia</i>	39								
								<i>Tetradynamia</i>	44								
<i>Polydynamia</i>	47																
occultæ		Subordin. ⁴ Potentia.		Affinitas.		Conjugiū.		<i>Adelpha</i>	47								
								<i>Syngenesia</i>	53								
								<i>Monoecia</i>	63								
								<i>Bioecia</i>	65								
								<i>Mechéa</i>	67								
								<i>Cryptogamia</i>	67								
								occultæ		Adulter.		Biclinæ		Adulter.		<i>Mechéa</i>	67
																<i>Cryptogamia</i>	67

Class I. **Monandria.**

Tales in hortis nostris non occurrunt.

Class II. **Biandria.**Sect. 1. **Monogynia.**

- 1⁶. *Syringa coerulea* CB. 398. *Syringa lusitanica* Tabern. III. 133⁶.
Lilac Tourn. 601⁷.
2. *Syringa foliis inferioribus integris, superioribus laciniatis. Syringa laciniato folio* Rupp. 24. Lilac laciniato folio Tourn. 602. *Ligustrum foliis laciniatis* CB. 476. Prod. 158. Agem lilac persarum Cornuti 189.
3. *Ligustrum* Tourn. 696. Matth. 137. *Ligustrum germanicum* CB. 475.
4. *Jasminum vulgatus flore albo* Tourn. 597, CB. 397. *Jasminum* Dod. 405. *Gelseminum* Matth. 75.
5. *Jasminum s. Gelseminum luteum* Tourn. 599. *Jasminum humile luteum* CB. 397.

Class III. **Triandria.**Sect. 1. **Monogynia.**

6. *Valeriana foliis infimis integris, supremis pennatim laciniatis. Valeriana hortensis, Phu folio Olusatri Dioscoridis* Tourn. 132. CB. 164. *Phu magnum* Matth. 34.
7. *Dichotomia. Locusta Riv. mon. irr. Valerianella arvensis præcox humilis semine compresso* Tourn. 132. *Valeriana campestris inodora major* CB. 165. Winterrapuntzel uti Löfstads trågård.

1. *Syringa vulgaris*. 2. *Syringa persica* β . laciniata. 3. *Ligustrum vulgare*. 4. *Jasminum officinale*. 5. *Jasminum humile*. 6. *Valeriana Phu*. 7. *Valeriana Locusta* α . olitoria (*Valerianella olitoria*).

8. *Crocus sativus* Tourn. 350. CB. 65. Quod in officinis nomine croci venit, hujus pistillum est. Autumno floret, reliqui vere.
9. *Crocus vernus angustifolius magno flore* Tourn. 352. CB. 67 fl. violaceo. *Crocus* hic variat flore candido, coeruleo. Hinc *Crocus vern. ang. magn. flore candido* Tourn. 352, CB. 67. *Crocus vernus angustifolius variegatus* Tourn. 352. CB. 67. Floris color aureus striis coeruleis notatus.
10. *Gladiolus floribus uno versu dispositis major et procerior* Tourn. 365. CB. 41. *Gladiolus Riv. mon. irr.*
11. *Iris vulgaris germanica sive sylvestris* CB. 30. Tourn. 358. 3
Iris vulgaris violacea s. purpurea sylvestris JB. II. 709.
12. *Iris lutea variegata* CB. 32. Tourn. 360. *Iris variegata ex luteo et purpureo* Camer.
13. *Iris pratensis angustifolia non foetida altior* CB. 321. Tourn. 361.
14. *Iris graminea, cui pereant quotannis folia* JB. apud Chabr.

Sect. 2. **Bigynia.**

15. *Gramen paniculatum aquaticum Phalaridis semine, folio variegato* Tourn. 523. Sch. 127. *Gramen paniculatum folio variegato* CB. 3. *Gramen hispanicum vulgo.*
16. *Secale hybernum l. majus* CB. 23. Monti 3. Tourn. 512. *Secale Matth. 311. Ubiqu. in agris. Secale vernum vel minus* CB. 23. Mont. 4. Tourn. 513. *Rogga s. Secale Dod. 470. Rarissime hic seritur.*
17. *Hordeum polysticum vernum* CB. 22. Mont. 4. Tourn. 512. *Hordeum Matth. 306.*
18. *Hordeum disticon* CB. 23. Dod. 492.
19. *Triticum spica hordei Londinensibus* R. 387. Mont. 3. Tourn. 512. *Zeopyron Dod. 486. Zeopyrum s. Tritico-speltum* CB. 22. *Hordeum nudum s. gymnocrithron* JB. II. 430.
20. *Triticum cinereum maximis aristis donatum, trituro glumas deponens* Mont. 2. *Triticum aristatum spica maxima cinerea, glumis hirsutis* R. 387.

8. *Crocus sativus* α . officinalis (*Crocus sativus*). 9. *Crocus sativus* β . vernus [flera former] (*Cr. vernus*). 10. *Gladiolus communis*. 11. *Iris germanica*. 12. *Iris variegata*. 13. *Iris sibirica*. 14. *Iris graminea*. 15. *Phalaris arundinacea* β . picta (*Digraphis*). 16. *Secale cereale* [höst- och vår-råg]. 17. *Hordeum vulgare*. 18. *Hordeum distichon*. 19. *Triticum hybernum* (*Triticum sativum* α . hibernum). 20. *Triticum aestivum* (*Triticum sativum* β . aestivum).

- 4 21. *Avena vulgaris* sive alba CB. 23. Mont. 6. Tourn. 514. *Avena nigra* CB. 23. Tourn. 514. Mont. 6.
 22. *Panicum italicum* s. *panicula* majore CB. 27. Tourn. 515. *Panicum indici* spica Dod. 498. In Horto Patris uti Stenbrohult i Småland.

Class IV. **Tetrandria.**

Sect. 1. **Monogynia.**

23. *Alchymilla quinquefolia* folio subtus argenteo Tourn. 508. *Alchymilla alpina* folio sericeo instar pentaphylli profunde secto Rupp. ed. alt. 51. *Alchymilla perennis incana argentea* s. *sericea satinum* provocans Volck. 16. *Tormentilla alpina* folio sericeo CB. 326.
 24. *Plantago latifolia rosea* floribus quasi in spica dispositis Tourn. 126. CB. 189. *Plantago multiplex* Tabern. II. 408.
 25. *Plantago ramosa* foliis integris procumbens. *Psyllium minus* CB. 191. Prod. 99. Tourn. 129. Uti Apotekaretrågården i Upsala.
 26. *Epimedium* Tourn. 232. CB. 323. Morison II p. 96 s. 2. f. 20. f. 5.
 5 27. *Cornus hortensis mas* CB. 447. Tourn. 641. *Cornus* Matth. 192. Besl. hyem. fol. 9 c. flore. Fl. Dan. 2 cum fructu.
 28. *Cornus uniflora*. *Mesomora alba* baccis in corymbo rubris Rudd. f. Act. lit. sv. 1720 p. 97. *Herba Paris* flore magno, polyclonos edulis Rudd. f. Lapp. ill. p. 11. *Chamæpericlymenum* Raj. syn. 261. In horto Celsiano⁸. Vid. in Suecia.
 29. *Rubia tinctorum sativa* CB. 333. Tourn. 114 *Rubia sativa* Matth. 592. Malmogæ in hortis.
 30. *Dipsacus sylvestris* aut *virga pastoris major* CB. 385. Tourn. 466. *Labrum Veneris alterum* Matth. 380.
 31. *Dipsacus sylvestris capitulo minore* s. *Virga pastoris minor* CB. 385. Moris. III p. 158 s. 7. t. 36. f. 5. *Virga pastoris* Matth. 451.
 32. *Scabiosa peregrina rubra* capitulo oblongo CB. 270. Tourn. 465. Moris. III p. 48 s. 6. t. 14 f. 26.

21. *Avena sativa* [svart- och hvit-hafre]. 22. *Panicum italicum* (*Setaria italica*). 23. *Alchemilla alpina*. 24. *Plantago major* [monstr.]. 25. *Plantago Psyllium* (antagligen). 26. *Epimedium alpinum*. 27. *Cornus mas* β . 28. *Cornus suecica*. 29. *Rubia tinctorum*. 30. *Dipsacus fallonum*. 31. *Dipsacus pilosus*. 32. *Scabiosa atropurpurea*.

33. *Scabiosa alpina foliis Centaurii majoris* CB. 270. Tourn. 465. Moris. III p. 46. s. 6 t. 13. f. 10. *Scabiosa alpina centauroides* Besl. æstiv. 6 fol. 8.

Bigynia.

6

34. *Hypechoum latiore folio* Tourn. 930. *Hypechoum* CB. 172. *Hypechoon* Dod. 446. *Hypecoon siliquis erectis articulatis incurvis* Moris. II p. 279. *Cuminum sylvestre* Matth. 506.
35. *Sanguisorba major pratensis* Rupp. 58. *Pimpinella Saxifraga major* Tourn. 156. CB. 160. Moris. III p. 264 s. 8. t. 18. f. 7.
36. *Sanguisorba canadensis flore albo spicato* Rupp. 58. *Pimpinella maxima canadensis* Cornut. 175 f. bona. Tourn. 157.

Class V. Pentandria.

Monogynia ovipara.

37. *Chenopodium ambrosioides folio sinuato* Tourn. 506. *Botrys ambrosioides vulgaris* CB. 138. *Atriplex odora* s. *svaveolens* Moris. II. 605. *Botrys* Matth. 565.
38. *Chenopodium svaveolens foliis longioribus mexicanum* Rupp. 318. *Chenopodium ambrosioides mexicanum* Tourn. 506. *Botrys ambrosioides mexicana* CB. 516 c. *descript.* I Lund uti Hegartz trægård.
39. *Chenopodium Lini folio villosa* Tourn. 506. *Belle vedere* Volck. 59. *Herba studiosorum* Tabern. II. 102. *Osyris* Dod. 101. *Linaria scoparia* CB. 212.
40. *Echioides flore pullo, calyce amplo* Rupp. alt. 177. *Buglossoides* Kram. 106. *Buglossum procumbens annuum pullo minimo flore* Moris. III p. 439 *sect.* II tab. 26 f. 11.
41. *Heliotropium majus Dioscoridi* CB. 253. Tourn. 139. *Heliotropium* Dod. 70.
42. *Lithospermum majus erectum* CB. 258. Tourn. 137. *Lithospermum minus* Matth. 596.

33. *Scabiosa alpina* (Cephalaria). 34. *Hypecoon procumbens* (*Hypecoum*).
 35. *Sanguisorba officinalis*. 36. *Sanguisorba canadensis*. 37. *Chenopodium Botrys*.
 38. *Chenopodium ambrosioides*. 39. *Chenopodium scoparia* (*Kochia scoparia*).
 40. *Lycopsis vesicaria* (*Nonnea pulla*). 41. *Heliotropium europæum*. 42. *Lithospermum officinale*.

43. *Borrago floribus cœruleis* Tourn. 133. *Buglossum latifolium*
Borrago flore cœruleo CB. 256, *Buglossum s. Borrage* Matth.
 757. *Borrago floribus albis* Tourn. 133. *Buglossum latifolium*
 s. *Borrago flore candido* CB. 256.
44. *Symphytum Consolida major flore purpureo, quæ mas* CB. 259.
 Tourn. 138. *Symphytum majus s. Consolida major* Matth.
 620. *Symphytum Consolida major flore albo, qv. foemina*.
 Tourn. 138. CB. 259.

Vivipara.

45. *Mirabilis Riv. apud Rupp. 1. Jalapa flore purpureo* Tourn.
 129. *Mirabile peruvianum* Moris. III p. 592 s. 15 t. 1 f. 1.
Solanum mexicanum flore magno purpureo s. kermesino CB.
 168. *Viola peruviana* Tabern. II. 31. *Jalappa flore ex pur-*
pureo et luteo mixto Tourn. 129. *Solanum mexicanum fl.*
ex purpureo et luteo mixto CB. 168. *Vix duos similes flores*
quoad colorem in uno eodemque caule reperias.
Jalapa flore exalbido Tourn. 129. *Solanum mexicanum*
flore magno exalbido CB. 168. *Gallis bell de nui. i. e. pulchra*
noctu, cum nocte floreat.
46. *Primula veris pallido flore elatior* Tourn. 124. *Primula veris*
major Dod. 147. *Verbasculum pratense vel sylvaticum ino-*
dorum CB. 241.
47. *Primula veris prolifera flore majore* Tourn. 125. *Antecedentis*
varietas in horto Celsiano.
48. *Primula veris caulifera, prolifera odorata* Tourn. 125. *Primula*
veris florifera Tabern. II. 33. *Verbasculum proliferum* CB.
 242. Moris. II p. 554 s. 5 t. 24 f. 2.
49. *Cerithe quorundam flore flavo* Tourn. 80. *Cerithe minor*
 CB. 258.
- 9 50. *Primula veris hortensis flore ferrugineo umbellato* Tourn. 124.
51. *Primula veris multiflora sylvestris* Tourn. 124. Tabern. II. 34.
Verbasculum silvestre magno plenoq. flore CB. 242.

43. *Borrago officinalis* [blå- och hvitblommig]. 44. *Symphytum officinale*
 [blå- och hvitblommig]. 45. *Mirabilis Jalapa* [med blommor af flera färger].
 46. *Primula veris β. elatior* (Pr. elatior). 47. Ej anförd i Syst. Nat. I (Pr. elatior
 monstr.). 48. Ej anförd i Syst. Nat. I (Pr. elatior monstr.). 49. *Cerithe minor*.
 50. Ej anförd i Syst. Nat. I (Pr. veris monstr.). 51. Ej anförd i Syst. Nat. I
 (Pr. elatior monstr.).

52. *Primula floribus sensim ampliatis. Auricula ursi flore purpureo* Tourn. 120. *Sanicula alpina purpurea* CB. 242. *Auricula ursi flore magno atropurpureo holosericeo, umbone candido amplissimo* Tourn. 120. *Auricula ursi flore variegato* Tourn. 121. *Sanicula alpina flore variegato* CB. 242.
53. *Viola martia purpurea flore simplici odoro* Tourn. 419. CB. 199. *Viola martia multiplici flore cœruleo* CB. 199. Tourn. 419.
54. *Viola tricolor hortensis repens*, an *φλόξ καί φλόγιον* Theophrasti CB. 199. Tourn. 120. *Viola tricolor* Dod. 159.
55. *Impatiens fructu ovato. Balsamina foemina* Tourn. 418. CB. 306. Tabern. II. 541. *Balsamina foemina flore candido* Tourn. 418.
56. *Nicotiana major latifolia* Tourn. 117. CB. 169. *Hyoscyamus peruvianus* Dod. 449. *Tabacum* F. Dan. 361. *Blennochois* Ren. 38. 10
57. *Petum Riv. ap. Rupp. 24. Priapeja* Kn. 56. *Priapeja quibusdam, Nicotiana minor* JB. III. 270. *Hyoscyamus tertius* Matth. 506. *Nicotiana foemina* F. Dan. 253. *Gachophylle* Reneal. 40.
58. *Stramonium fructu spinoso oblongo, flore albo* Tourn. 119. *Solanum foetidum fructu spinoso oblongo* CB. 168.
59. *Blattaria lutea, folio longo laciniato (dentato potius)* Tourn. 147. CB. 240. *Blattaria* Matth. 718. *Blattaria annua ramosa floribus luteis, staminibus purpureis* Moris. II. p. 489 s. 5 t. 9. ad decimam referenda.
60. *Convolvulus major albus* Tourn. 82. CB. 294. *Convolvulus lævis major* Dod. 388. *Convolvulus major albus s. flore majore albo* Moris. II. p. 13. s. I. t. 3. f. 7.
61. *Convolvulus purpureus folio subrotundo* Tourn. 82. CB. 295. Moris. II. p. 183. s. 1. t. 3. f. 7.
62. *Polemonium vulgare cœruleum* Tourn. 146. *Vulneraria alata Blattariæ flore cœruleo* Moris. II. p. 605. *Valeriana cœrulea* CB. 164. *Polemonium vulgare album* Tourn. 146. *Valeriana alba* CB. 164.

52. *Primula auricula* [tre olika former]. 53. *Viola odorata* [tvenne former].
 54. *Viola tricolor* β. (*V. tricolor* α, trädgårdsformer). 55. *Impatiens Balsamina*.
 56. *Nicotiana Tabacum*. 57. *Nicotiana rustica*. 58. *Datura Stramonium*.
 59. *Verbascum Blattaria*. 60. *Convolvulus sepium*. 61. *Convolvulus hederaceus* [form] (*Ipomœa purpurea*). 62. *Polemonium cœruleum* [blå- och hvitblommig].

- 11 63. *Campanula maxima* foliis latissimis, flore cœruleo Tourn. 108. CB. 94. *Campanula pulchra*, a Tossano Carolo missa JB. II. 807. *Campanula maxima* foliis latissimis, flore albo Tourn. 109. CB. 94.
64. *Campanula vulgatiore* foliis urticæ, flore dupplici et triplici cœruleo Tourn. 109. *Campanula vulgatiore* foliis urticæ, flore dupplici albo Tourn. 109.
65. *Lysimachia humifusa* folio rotundiore, flore luteo Tourn. 141. *Nummularia supina* s. *Nummularia officinarum* Rupp. 19. *Nummularia major* lutea CB. 309.
66. *Tinus* vid. ap[pend.].
67. *Toxicodendron foliis integris*. *Toxicodendron triphyllum* Tourn. 611. *Edera trifolia canadensis* Cornut. 96 c. fig. bon.
68. *Passiflora foliis crenatis tripartito-divisis* Pluck. alm. 281. *Granadilla hispanis*, flos passionis italis Tourn. 240. *Granadilla triphylla* flore roseo clavato Volck. 199. *Clematis trifolia* flore roseo clavato CB. 301.
- 12 69. *Caprifolium italicum* Tourn. 608. Dod. 406. *Periclymenum italicum* Riv. mon. irr. *Periclymenum perfoliatum* CB. 302. *Periclymenum* Matth. 626.
70. *Sambucus fructu in umbella nigro* CB. 456. Tourn. 606. *Sambucus* Matth. 782. In Scania omnium frequentissima.
71. *Sambucus laciniato folio* Tourn. 606. CB. 456. Dod. 832.
72. *Opulus flore globoso* Tourn. 607. *Sambucus aquatica* flore globoso pleno CB. 456. *Sambucus aquatica polyanthos* Tabern. III. 119.
73. *Vitis vinifera* CB. 299.
74. *Solanum fruticosum bacciferum* Tourn. 149. CB. 166. *Pseudocapsicum* Dod. 706.
75. *Solanum pomiferum* CB. 167. *Lycopersicum Galeni* Tourn. 150. Aurea mala Dod. 706.
76. *Solanum tuberosum esculentum* flore albo Tourn. 149. CB. 167. Prod. 87. Morison III p. 522. s. 13. t. 1. f. 19.

63. *Campanula latifolia*. 64. *Campanula Trachelium* [med dubbla blom-mor]. 65. *Lysimachia nummularia*. 66. *Viburnum Tinus*. 67. *Rhus Toxicodendron*. 68. *Passiflora incarnata*. 69. *Lonicera Caprifolium*. 70. *Sambucus nigra*. 71. *Sambucus nigra* γ . *laciniata*. 72. *Viburnum Opulus* β . *roseum*. 73. *Vitis vinifera*. 74. *Solanum Pseudocapsicum*. 75. *Solanum Lycopersicum* (*Lycopersicum esculentum*). 76. *Solanum tuberosum*.

77. *Capsicum siliquis longis propendentibus* Tourn. 152. *Piper indicum vulgatissimum* CB. 102. *Piper indicum* Matth. 400. *Solanum urens siliqua propendente rubra* Moris. III. p. 528. s. 13. tab. 2. f. 1.
78. *Alkekengi officinarum* Tourn. 151. *Solanum vesicarium vulgare repens, fructu et vesica rubra* Moris. III. p. 526. s. 13. t. 3. f. 16.

Bigynia.

79. *Imperatoria Riv. pent. irr. Imperatoria major* CB. 156. Tourn. 317.
80. *Pastinaca sativa latifolia* CB. 155. Tourn. 319. *Pastinaca domestica* Matth. 500.
81. *Anethum hortense* CB. 147. Tourn. 318. *Anethum* Dod. 296.
82. *Foeniculum vulgare germanicum* CB. 147. Tourn. 311. *Foeniculum* Dod. 295. Matth. 517. Till. fig. 86.
83. *Pimpinella Saxifraga major* CB. 159. *Tragoselinum majus umbella candida* Tourn. 309. *Tragoselinum majus umbella rubente* Tourn. 309.
84. *Chærophyllum sativum* CB. 152. Tourn. 314. *Chærophyllum* Dod. 688. *Cerefolium Riv. pent. irr. Cerefolium semestre* vocabat D. Ludv. Jungermannus. Burs. VII. 46.
85. *Peucedanum germanicum* Tourn. 318. CB. 149. *Peucedanum majus brevioribus foliis germanicum* Moris. III. p. 312. s. 9. t. 15. f. 2.
86. *Odorata Riv. pent. irr. Myrrhis major vel Cicutaria odorata* CB. 160. Tourn. 315. *Myrrhis perennis alba odorata* Moris. III. s. 9. t. 10. f. 1. *Myrrhis* F. Dan. 87.
87. *Coriandrum majus* Tourn. 316. CB. 158. *Coriandrum Riv. pent. irr.*
88. *Sium hortense. Sisarum Riv. pent. irr. Sisarum germanorum* CB. 155. Tourn. 309. *Siser* Matth. 334.
89. *Anisum herbariis semine majore* CB. 158. *Anisum Riv. pent. irr. Apium Anisum dictum semine svaveolenti majori* Tourn. 305.
90. *Apium hortense s. petroselinum vulgo* Tourn. 305. CB. 153. *Apium hortense* Dod. 682. Matth. 511.

77. *Capsicum annuum*. 78. *Physalis Alkekengi*. 79. *Imperatoria Ostruthium*. 80. *Pastinaca sativa*. 81. *Anethum graveolens*. 82. *Anethum foeniculum* (*Foeniculum vulgare*). 83. *Pimpinella Saxifraga* γ. och δ. (*P. magna*). 84. *Scandix Cerefolium* (*Anthriscus Cerefolium*). 85. *Peucedanum officinale*. 86. *Myrrhis odorata*. 87. *Coriandrum sativum*. 88. *Sium Sisarum*. 89. *Pimpinella Anisum*. 90. *Apium Petroselinum* (*Petroselinum sativum*).

- 15 91. *Apium vel petroselinum crispum* CB. 153. Tourn. 305. *Apium crispum* Riv. pent, irr. Tabern. I. 251.
92. *Apium dulce, Celeri italorum* Tourn. 305 ab hoc nil differt / : observante Rivino : / nisi quod cultura illud gratius reddiderit. *Apium palustre et Apium officinarum* CB. 154. Tourn. 305. *Apium* Riv. pent. irr. *Eleoselinum* Dod. 683.
93. *Daucus sativus radice lutea* Tourn. 307. *Staphylinus sativus* Riv. pent. irr. *Pastinaca tenuifolia sativa* CB. 151.
94. *Meum foliis Anethi* CB. 148. Tourn. 312. *Meum vulgare tenuifolium* Moris. III. p. 270. *Meum* Dod. 302.
95. *Angelica sativa* CB. 155. Matth. 729. *Imperatoria sativa* Tourn. 317. Hæc differt floribus luteis a vulgari, q. albis instruitur.
96. *Levisticum vulgare* Dod. 309. *Levisticum* Riv. pent. irr. *Ligusticum vulgare, an Libanotis fertilis Theophrasti?* CB. 157. *Angelica montana perennis paludapii folio* Tourn. 313.
- 16 97. *Levisticum latifolium peregrinum. Cicutaria latifolia foetida* CB. 161. Tourn. 322. *Cicuta latifolia foetida* Moris. III. p. 291. s. 9. t. 6. f. 5. *Cicuta foetida* Tabern. II. 465.
98. *Astrantia major corona floris purpurascete* Tourn. 314. *Astrantia major nigra* Moris. III. p. 276. s. 9. t. 4. f. 1. *Helleborus niger saniculæ folio* CB. 186. *Veratrum nigrum Dioscoidis* Dod. 383.
99. *Beta rubra radice rapæ* CB. 118. Tourn. 502. Rupp. 321. *Beta rubra* Matth. 347. *Beta rubra romana* Dod. 609.
100. *Staphylodendron* Tourn. 616. Matth. 201 fig. bon. *Pistacia sylvestris* CB. 401.
101. *Ribes vulgare acidus ruber* JB. II. 97. *Grossularia multiplici acino s. ò. [= sive non] spinosa hortensis rubra s. Ribes officinarum* CB. 455. Tourn. 639.
102. *Ribes vulgare acidus albas baccas ferens* JB. II. 98. *Grossularia hortensis fructu margaritis simili* CB. 455. Tourn. 640.
103. *Ribes graveolens fructu nigro. Grossularia non spinosa fructu nigro majore* Tourn. 640. CB. 455.

91. *Apium Petroselinum β.* (*Petroselinum sativum β. crispum*). 92. *Apium graveolens*. 93. *Daucus Carota β.* 94. *Athamantia Meum* (*Meum athamanticum*). 95. *Angelica Archangelica* (*Archangelica sativa*). 96. *Ligusticum Levisticum* (*Levisticum officinale*). 97. *Ligusticum peleponesiæ* (*Molopospermum cicutarium*). 98. *Astrantia major*. 99. *Beta vulgaris δ.* 100. *Staphylæa pinnata*. 101. *Ribes rubrum*. 102. *Ribes rubrum β.* [med hvita bär]. 103. *Ribes nigrum*.

104. *Grossularia spinosa sativa* CB. 445. Tourn. 639. *Grossularia majori fructu* Clus. hist. 120.
105. *Grossularia spinosa fructu obscure purpurecente* JB. I. 48. *Grossularia spinosa sativa altera foliis latioribus* CB. 445. Tourn. 639.
106. *Grossularia fructu hirsuto*.
107. *Eryngium latifolium planum* CB. 386. Tourn. 327. *Eryngium spurium* Dod. 720 flore cœruleo. *Eryngium latifolium planum caule viridi albescente, flore albo* Tourn. 327.
108. *Pervinca vulgaris latifolia flore cœruleo* Tourn. 119. *Vinca Riv. apud Rupp. 27. Clematis daphnoides major* CB. 302. Dod. 401.
109. *Apocynum erectum latifolium incanum syriacum floribus parvis obsolete purpurascens* Tourn. 91. *Apoc. syriac. incanum erect. fl. umbellatis minoribus obsolete purpurascens, siliquis folliculatis rugosis* Herm. H. LB. 53. *Apoc. medium peregrinum flore umbellato ex obsolete dilute purpurascens, petalis reflexis* Moris. III. p. 62. f. 2. Nöisamt är att se huru muscæ auratæ, cœruleæ etc. fastna i blomorna, då de suga blomor, förmedelst fötterna, som fastnar in fissuris Pistilli.
110. *Nerion floribus rufescentibus* CB. 464. Tourn. 605. *Nerion Tabern. III. 141. Rododendrum* Dod. 837. *Uti Roslag. i Löfstads trädgårds orangeri.*

Pentagynia.

111. *Linum sativum* CB. 214. Tourn. 339.

Class. VI. Hexandria.

18

Monogynia.

112. *Cepa sectilis juncifolia perennis* Tourn. 383. *Porrum sectivum juncifolium* CB. 12.
113. *Cepa ascalonica* Matth. 389. Tourn. 382. *Cepa sterilis* CB. 72. *Echalottes.*
114. *Cepa oblonga* Tourn. 382. CB. 71. Dod. 675.

104. *Ribes uva crispa* (R. *Grossularia* β. *uva crispa*). 105. *Ribes reclinatam* (R. *Grossularia* γ. *reclinatum*). 106. *Ribes Grossularia*. 107. *Eryngium planum*. 108. *Vinca minor*. 109. *Asclepias syriaca*. 110. *Nerium Oleander*. 111. *Linum usitatissimum*. 112. *Allium Schoenoprasum*. 113. *Allium ascalonicum*. 114. *Allium fistulosum*.

115. *Cepa vulgaris* CB. 71. *Cepa vulgaris floribus et tunicis purpurascentibus* Tourn. 382. *Cepa vulgaris floribus et tunicis candidis* Tourn. 382.
116. *Porrum commune capitatum* CB. 72. Tourn. 382. *Porrum commune* Matth. 386. *Porrum* Tabern. II. 192.
117. *Allium sativum* CB. 73. Tourn. 387.
118. *Allium sativum alterum* s. *Allioprasmus caulis summo circumvoluto* CB. 73. Tourn. 383. Moris. II. p. 383 s. 4. t. 15. f. 10.
- 19 119. *Allium montanum latifolium maculatum* CB. 74. *Allium alpinum*, *Victorialis mas* Tabern. II. 195. *Victorialis longa* Besl. vern. ord. 4. fol. 13. *Moly alpinum caule maculato* Rupp. 138.
120. *Allium latifolium luteum* Tourn. 384. *Moly flavo flore* Swert. 1 Tab. 60. f. 2. *Moly latifolium luteum odore Allii 1* CB. 75. Moris. II. p. 393. s. 4. t. 16. f. 3.
121. *Scylla floribus in spicam congestis stellatis* Dill. Nov. pl. q. 110. *Ornithogalum germanicum cœruleum* Tourn. 380. *Hyacinthus stellaris bifolius germanicus* CB. 45.
122. *Scylla floribus per caulem sparsis*. *Ornithogalum cœruleum Byzantinum* Tourn. 380. *Hyacinthus stellaris cœruleus amœnus* CB. 46.
123. *Muscari arvense latifolium purpurascens* Tourn. 347. *Hyacinthus comosus major purpureus* CB. 42.
- 20 124. *Muscari arvense juncifolium cœruleum minus* Tourn. 348. *Hyacinthus racemosus* Dod. 217. *Hyacinthus cœruleus* VI. Tabern. II. 320. *Hyacinthus racemosus cœruleus minor juncifolius* CB. 43.
125. *Muscari obsoletiore flore* Tourn. 348. *Hyacinthus racemosus moschatus* CB. 43. Cam. El. II. p. 25. *Bulbus vomitorius* Matth. 415.
126. *Ornithogalum majus spicatum flore albo* Tourn. 379. CB. 70. *Ornithogalum spicatum albo flore monspessulanum* JB. II. 628 c. descr.

115. *Allium Cepa*. 116. *Allium Porrum*. 117. *Allium sativum*. 118. *Allium Scorodoprasum* β . (Rockenboll). 119. *Allium Victorialis*. 120. *Allium Moly*. 121. *Scilla bifolia*. 122. *Scilla amoena*. 123. *Hyacinthus comosus* (*Muscari comosum*). 124. *Hyacinthus racemosus* (*Muscari racemosum* eller *troligare* M. *botryoides*). 125. *Hyacinthus Muscari* (*Muscari moschatum*). 126. *Härmed afses säkerligen Ornithogalum nutans*.

127. *Ornithogalum umbellatum medium angustifolium* CB. 70. Tourn. 378. *Ornithogalum spicatum* (ö. ē. [=non est] spicatum) Swert. 1. tab. 57. f. 2. *Eliocarmos* Ren. 88.
128. *Hyacinthus orientalis caule maculato* CB. 44. Tourn. 345. *Hyacinthus orientalis* Matth. 669 fl. cærul. *Hyacinthus orientalis exalbidus* Tourn. 345.
129. *Phalangium parvo flore s. minus* [non] ra[mosum] CB. 29. 21 Tourn. 368. *Phalangium pulchrius non ramosum* JB. II 635. *Phalangium non ramosum minus* Rud. Cam. El. I. 183.
130. *Tradescantia s. Ephemereum virginianum* Rupp. 55. *Ephemereum virginianum flore cæruleo minori* Tourn. 368. *Allium s. Moly virginianum* CB. app. 516. *Tradescantia* probe distinguenda erit a *Commelina*, ambæ ñ [=nempe] sub nomine *Ephemeri* a quibusdam enumerantur, q. q. [=quamquam] maxime distinctæ.
131. *Aloë folio in oblongum aculeum abeunte* Tourn. 366. CB. 286. Moris. II. p. 415. s. 4. t. 22. f. 2 et 3. *Aloë ex America* Dod. 355. *Aloë spuria* Rupp. 364. Han blomstrades 1708 uti Noor (som ligger 2 mihl från Upsala och 5 från Stockholm), begynandes uti septembri, och framhårdade hela kalla vintren. Des figur hafver Soph. Elis. Brenner gifvit uti sina poetiska dieter, Stockholm 1714. 4:to pag. 222 och bloman uti naturlig storlek p. 229⁹.
132. *Aloë vulgaris* Tourn. 366. CB. 286. *Aloë* Matth. 463. Dod. 355. Denna hafver somlige under taken hängande, hvarest hon vexer hela åhret.
133. *Aloë africana margaritifera minor* Rupp. 261. I Skåne uti Hvitsköfle orangerie.
134. *Gloriosa. Yucca foliis Aloës* Dill. nov. pl. gen. III. CB. 91. 22 Moris. II. p. 419. s. 6. t. 23. f. 1.
135. *Tuberosa floribus luteis. Lilio-Asphodelus luteus* Tourn. 344. Swert. I Tab. 47. *Lilium luteum Asphodeli radice* CB. 80. *Asphodelus liliaceus luteus* Tabern. II. p. 346.
136. *Tuberosa fl. phoeniceis. Lilio-asphodelus phoeniceus* Tourn. 344. *Lilium rubrum Asphodeli radice* CB. 80. *Asphodelus liliaceus luteus* Tabern. II. 346.

127. *Ornithogalum umbellatum*. 128. *Hyacinthus orientalis*. 129. *Anthericum ramosum*. 130. *Tradescantia virginiana*. 131. *Agave americana*. 132. *Aloë perfoliata vera* (*A. barbadensis*). 133. *Aloë pumila* β. (*A. margaritifera*). 134. *Yucca gloriosa*. 135. *Hemerocallis Lilio-Asphodelus* α. *flavus* (*H. flavus*). 136. *Hemerocallis Lilio-Asphodelus* β. *fulvus* (*H. fulva*).

137. *Fritillaria præcox purpurea variegata* CB. 64. Tourn. 377. *Meleagris* Dod. 233. Ren. 147. *Fritillaria alba variegata* CB. 64. Tourn. 377. *Fritillaria alba præcox* CB. 64. Tourn. 377.
138. *Fritillaria polyanthos flavo-viridis* CB. 64. Tourn. 377.
139. *Tulipa præcox varia* CB. 57. Hujus variationes quoad colorem innumeræ sunt.
140. *Tulipa lutea lituris* quibusdam viridibus et sanguineis distincta, flore maximo laciniato Tourn. 376. *Tulipa flore luteo, rubro variegato, petalis laciniatis* Rud. Camp. El. II. 108. *Monstrosa hortulanis*.
- 23 141. *Imperialis. Corona imperialis* Dod. 202. Tourn. 372. *Lilium s. Corona imperialis* CB. 79. Tusai Heuch.
142. *Martagon sylvaticum* Rupp. 118. *Lilium floribus reflexis montanum flore rubente* Tourn. 370. CB. 77. *Lilium flore nutante ferrugineo majus et minus* JB. II. 692.
143. *Martagon sylvaticum humilium flore albo. Lilium floribus reflexis montanum flore albicante* CB. 77. Tourn. 370. *Lilium floribus reflexis albis non punctatis* C. Bauhini Burs. III. 117 a.
144. *Lilium album vulgare* Tourn. 369. *Lilium album flore erecto et vulgare* CB. 76. *Lilium* Matth. 547. *Lilium album* F. Dan. 271.
145. *Lilium purpureo croceum majus* CB. 76. Tourn. 369.
- 24 146. *Galanthos. Leucojum bulbosum trifolium minus* CB. 56. Cam. El. 96. *Leucojum bulbosum triphyllum* Dod. 230. *Narcisso-Leucojum trifolium minus* Tourn. 387. *Narcissus s. Leucojum bulbosum minus præcox, tribus petalis albis majoribus cingentib. terna minora herbacei coloris* Moris. II. p. 364 s. 4. t. 9. f. 23.
147. *Leirocodon* Rudb. f. m. sc. *Leucojum bulbosum vulgare* CB. 55. Cam. Elys. II. 95. *Leucojum bulbosum hexaphyllum* Dod. 230. *Narcisso-Leucojum vulgare* Tourn. 387. *Narcissus VII* Matth. 770.

137. *Fritillaria Meleagris* (tre former). 138. *Fritillaria pyrenaica*. 139. *Tulipa Gesneriana*. 140. *Tulipa Gesneriana* var. (*T. turcica*). 141. *Fritillaria imperialis*. 142. *Lilium Martagon*. 143. *Lilium Martagon* [med hvita blommor]. 144. *Lilium candidum*. 145. *Lilium bulbiferum*. 146. *Galanthus nivalis*. 147. *Leucojum vernum*.

148. *Narcissus fl. singulari, corolla petalis breviori albo. Narcissus albus circulo purpureo* CB. 48. Tourn. 353. *Narcissus medio purpureus* Dod. 223. *Narcissus totus niveus multiplex* CB. 54. Tourn. 357. *Narcissus albus pleno flore* Swert. 1. tab. 26. f. 5.
149. *Narcissus fl. singulari, corolla petalis æquali. Narcissus sylvestris pallidus calyce luteo* CB. 52. Tourn. 356. *Narcissus luteus sylvestris* Dod. 227. *Pseudonarcissus luteus simpliciflore* Tab. II. 311.
150. *Narcissus multiplex totus flavus* CB. 54. Tourn. 357.
151. *Narcissus floribus plurimis. Narcissus medioluteus copioso flore odore gravi* CB. 50. Cam. El. 11. 37. Tourn. 354. *Narcissus medio luteus alter* Dod. 224.
152. *Acorus verus s. Calamus aromaticus officinarum* CB. 34. *Typha aromatica clava rugosa* Moris. 111. 246.
153. *Aristolochia clematidis recta* CB. 307. Tourn. 162. Moris. III p. 509. s. 12. t. 7. f. 5. *Aristolochia multiflora* Riv. mon. irr. *Aristolochia saracenicæ* Dod. 324.
154. *Ruscus myrtifolius aculeatus* Tourn. 79. *Ruscus* CB. 470. Matth. 751. *Laurotaxa myrsinites nostras foliorum cuspidate aculeato* Pluck. Alm. 210.
155. *Ruscus angustifolius fructu folio innascente* Tourn. 79. *Laurus alexandrina fructu pediculo insidente* CB. 304. *Hypoglossum* Matth. 471. *Laurotaxa Plinii* Column. *εργ.* 166.
156. *Berberis dumetorum* CB. 454. Tourn. 614.
157. *Asparagus sativa* CB. 489. Tourn. 300. *Asparagus* Matth. 349. Fl. Dan. 25. *Asparagus hortensis* Dod. 691.

Trigynia.

26

158. *Veratrum flore subviridi* Tourn. 273. *Helleborus albus flore subviridi* CB. 186. Moris. III. p. 485. s. 12. t. 4. f. 1. *Elleborum album* Matth. 755.
159. *Lapathum folio acuto rubente* CB. 115. Tourn. 504. Moris II. p. 579. s. 5. t. 27. f. 6. *Lapathum sanguineum vulgo. In Diarrhœa specificum.*

148. *Narcissus poëticus.* 149. *Narcissus Pseudonarcissus.* 150. *Narcissus Pseudonarcissus [med fyllda blommor].* 151. *Narcissus Tazzetta.* 152. *Acorus Calamus.* 153. *Aristolochia Clematidis.* 154. *Ruscus aculeatus.* 155. *Ruscus Hypoglossum.* 156. *Berberis vulgaris.* 157. *Asparagus officinalis.* 158. *Veratrum album.* 159. *Rumex sanguineus.*

160. *Acetosa rotundifolia hortensis* Tourn. 503. CB. 115. Moris. II. p. 583. s. 5. t. 28. f. 9. *Oxalis rotunda* s. *rotundifolia* Tabern. II. 150.
161. *Acetosa hispanica maxima* Munt. Brit. p. 225. fol. 213. fig. *Acetosa hispanica maxima* Camerar.
162. *Colchicum commune* CB. 67. Tourn. 348. *Colchicum pleno flore* CB. 69. Tourn. 349.

Classis VII. **Octandria.****Monogynia.**

163. *Onagra latifolia* Tourn. 302. *Lysimachia lutea corniculata* CB. 245, app. 516 c. descr. *Lysimachia lutea corniculata non papposa virginiana major* Moris. II. 271.
164. *Chamænerion villosum magno flore purpureo* Tourn. 303. *Epilobium hirsutum magno flore et specioso* Dill. 131. *Lysimachia siliquosa hirsuta major flore purpureo* CB. 245.
165. *Ruta hortensis latifolia* CB. 336. Tourn. 257. *Ruta* Matth. 493.
166. *Cardamindum ampliore folio et majore flore* Tourn. 410. *Cardamindum majus* Riv. tetr. irr.

Class. VIII. **Enneandria.****Trigynia.**

167. *Rhabarbarum monachorum officinis*. *Lapathum folio rotundo alpinum* Tourn. 504, JB. II. 987. *Lapathum hortense rotundifolium* s. *montanum* CB. 115.

Classis IX. **Decandria.****Monogynia.**

168. *Portulaca latifolia* s. *sativa* CB. 288. Tourn. 236. *Portulaca sativa* Dod. 650. *Portulaca* F. Dan. 323.
169. *Geranium cicutæ folio moschatum* CB. 319. Tourn. 268. Rupp. 272. *Geranium supinum* Dod. 63

160. *Rumex scutatus*. 161. *Rumex Acetosa* δ . 162. *Colchicum auctumnale*. 163. *Oenothera biennis*. 164. *Epilobium hirsutum*. 165. *Ruta graveolens*. 166. *Tropæolum majus*. 167. *Rheum Rhaponticum*. 168. *Portulaca oleracea*. 169. *Geranium cicutarium* β . *moschatum* (*Erodium moschatum*).

170. *Geranium folio Althææ* CB. 318. Tourn. 268. *Geranium* VI Matth. 568.
171. *Geranium phæum* s. *fuscum* petalis reflexis s. planis Moris. II. 516. Tourn. 267. *Geranium montanum fuscum* /: secundum Herman. et alios: / CB. 318. *Geranium batrachoides hirsutum flore atrorubente* CB. secund. Burs. XVIII. 36. *Gruinalis montana petalis nigrofuscis et obscuris planioribus* Rupp. 117.

Bigynia.

172. *Tunica hortensis varia simplex et plena* Rupp. 105. *Caryophyllus hortensis simplex flore majore* CB. 208. *Caryophyllus multiplex* CB. 207. var. color.
173. *Tunica latifolia floribus umbellatis rubris* Rupp. 106. *Caryophyllus barbatus hortensis latifolius* CB. 208. *Caryoph. barb. hort. lat. ruber* Tourn. 332. *Caryophyllus carthusianorum* I Tabern. II. 2. *Thyrsis* Ren. 47. *Caryophyllus barbatus hortensis latifolius albus* Tourn. 332. *Caryophyllus barbatus hort. latifol. diversicolor* Tourn. 332. 29
174. *Saponaria major lævis* CB. 206. *Saponaria vulgaris simplex* Moris. II. p. 547. s. 5. t. 22. f. 52.

Trigynia.

175. *Muscipula sempervirens. Lychnis frutescens myrtifolia, Behen albo similis* CB. 205. Tourn. 335. *Ocymoides fruticosum* Camer. h. pag. 109. tab. XXXIII.
176. *Muscipula hispanica umbellata latifolia lævis* Rupp. 112. *Lychnis viscosa purpurea latifolia lævis* CB. 205. Tourn. 335. *Armerius flos quartus* Dod. 179. *Viscaria sativa* Tabern. II. 14. In Scania spontaneam hanc observavi flore et rubro et albo.
177. *Cucubalus* Tourn. 339. *Alsine scandens baccifera* CB. 250. *Cucubalus quibusdam vel Alsine baccifera* JB. II. 175.
178. *Globu[lo]sa fl. pleno. Lychnis purpurea multiplex* CB. 204. 30
Tourn. 335. In horto acad. Lundensi observavi.

170. *Geranium malacoides* (*Erodium malacoides*). 171. *Geranium phæum*. 172. *Dianthus Caryophyllus*. 173. *Dianthus barbatus* [flera färger]. 174. *Saponaria officinalis*. 175. *Silene fruticosa*. 176. *Silene armeria*. 177. *Cucubalus baccifer*. 178. Osäker. Finnes ej omnämnd i Syst. Plant.

179. Coronaria. *Lychnis coronaria* Dioscoroidis sativa flore dilute rubente Tourn. 434. CB. 203. *Lychnis coronaria* Dioscoridis sativa flore rubro et veluti flammeo fulgente Tourn. 334. *Lychnis coronaria* sativa fl. rubro Moris. II. 540. *Lychnis coronaria* Dod. 70.
180. *Nigella* flore majori simplici cœruleo CB. 143. Tourn. 258. *Melanthium damascenum* Dod. 301. *Nigella* flore majori pleno cœruleo CB. 143. Tourn. 258.
181. *Lychnis hirsuta* flore coccineo CB. 203. Tourn. 234. *Lychnis calcedonica* Tabern. II. 9.

Decagynia.

182. *Phytolacca americana* majori fructu Tourn. 299. *Solanum virginianum rubrum maximum racemosum, baccis torulis canaliculatis* Moris. III. p. 522. s. 13. f. 22. t. 1.

Class. X. Dodecandria.

Monogynia.

183. *Asarum* Tourn. 501. CB. 197. Matth. 32. F. Dan. 23.

Class. XI. Eicosandria.

Pentagynia.

184. *Malus pumila*, quæ potius frutex quam arbor, fructu candido CB. 433. Tourn. 632.
185. *Pyrus sativa* fructu æstivo longo magno partim rubro, partim albido Tourn. 629. Bon Chrestien.
186. *Pyrus sativa* fructu autumnali sessili saccharato e virido flavescente in ore liqvente Tourn. 629. Poire Bergamotte.
187. *Cydonia* fructu brevior et rotundior Tourn. 633. Mala cotonea minora CB. 434.

179. *Agrostemma coronaria*. 180. *Nigella damascena*. 181. *Lychnis calcedonica*. 182. *Phytolacca americana* (Ph. decandra). 183. *Asarum europæum*. 184. *Pyrus Malus* β . *paradisiaca*. 185. *Pyrus communis* γ . *pompejana*. 186. *Pyrus communis* β . *falerna*. 187. *Pyrus Cydonia* (*Cydonia vulgaris*).

Polygynia.

32

188. *Pentaphylloides rectum fruticosum eboracense* Moris. II. 193. Tourn. 298. *Cistus oelandicus* Rudb. p. 29.
 189. *Fragaria fructu parvi pruni magnitudine* Tourn. 296. CB. 297. *Fragaria fructu magno* Besl. Vern. ord. 7. fol. 8,

Class. XII. Polyandria.**Monogynia.**

190. *Cerasus sativa fructu rotundo rubro et acido* Tourn. 625. *Cerasa sativa rotunda rubra et acida*, q. nostris *Cerasa sativa* CB. 449.
 191. *Cerasus fructu acido serotino succi sangvinei* Tourn. 625. *Cerasa acidissima sangvineo succo* CB. 450.
 192. *Prunus sativa vulgaris* Rupp.
 193. *Prunus fructu minori austero* Tourn. 623. *Pruna Augusto* 33 *maturescentia minora et austeriora* CB. 443.
 194. *Prunus sylvestris præcox altior* Tourn. 623. *Pruna sylvestria præcocia* CB. 444. In Horto Patris mei.
 195. *Persica molli carne vulgaris viridis et alba* CB. 440. Tourn. 624. *Persica mala* Matth. 182. *Malus persica* F. Dan. 83.
 196. *Armeniaca fructu majori nucleo amaro* Tourn. 623. *Armeniaca malus* Matth. 199. *Mala armeniaca majora* CB. 442. *Aprikoser*.
 197. *Amygdalus sativa fructu majore* CB. 441. Tourn. 627. *Amygdala* Matth. 199.
 198. *Philadelphus Athenæi et Rivini* Rupp. 79. *Syringa alba s. Philadelphus Athenæi* CB. 398. Tourn. 617.
 199. *Papaver erraticum majus ῥοίαζ* Dioscoridi, Theophrasto, Plinio CB. 171. Tourn. 218. *Papaver erraticum flore pleno* CB. 171. Tourn. 218.
 200. *Papaver hortense semine albo, sativum* Dioscoridis, album 34 *Plinio* CB. 170. Tourn. 237. *Papaver flore pleno album*

188. *Potentilla fruticosa*. 189. *Fragaria vesca* β . *sativa* (Fr. *elatior*, trädgårdsform). 190. *Prunus Cerasus* α . *caproniana*. 191. *Prunus Cerasus* η . *austera*. 192. *Prunus domestica* γ . *hungarica*. 193. *Prunus domestica* δ . *angustana*. 194. *Prunus insititia*. 195. *Amygdalus persica* (*Persica vulgaris*). 196. *Prunus armeniaca*. 197. *Amygdalus communis*. 198. *Philadelphus coronarius*. 199. *Papaver rhoas*. 200. *Papaver somniferum* [flera former].

- Tourn. 238. CB. 170. *Papaver hortense nigro semine sylvestre Dioscoridis, nigrum Plinio* CB. 170. Tourn. 237.
Papaver pleno flore nigrum CB. 171. Tourn. 238.
 201. *Papaver cristatum floribus rubris semine nigro* CB. 171. Tourn. 237.
 202. *Glaucium flore luteo* Tourn. 254 *Papaver corniculatum luteum* CB. 171. *Papaver corniculatum majus* Dod. 445.

Bigynia.

203. *Pæonia folio nigricante splendido, q̄. mas* CB. 323. Tourn. 273.
 204. *Pæonia communis vel foemina* CB. 323. Tourn. 274.
 205. *Pæonia foemina flore pleno rubro majore* Tourn. 274. CB. 324. q̄m̄q̄m̄ Botanici *Pæoniam* in marem et foeminam dividant, in ea tñ [= tamen] *sexus solutus non existit.*

Trigynia.

206. *Luteola* Dill. 92. *Luteola herba salicis folio* CB. 100. Tourn. 423.
 207. *Aconitum cœruleum s. Napellus I* Tourn. 425. CB. 183. Moris. III p. 463 s. 12 t. 3 f. 9. *Napellus flore cœruleo* Riv. apud Rupp. 276. *Napellus F. Dan.* 88.
 208. *Aconitum s. Napellus primus flore ex cœruleo et albo variegato* CB. 183. Tourn. 425.
 209. *Aconitum Lycoctonum albis pallidisve floribus* CB. 183. *Aconitum VI Matthioli Tabern. II.* 292. In sylvis *Medelpadiæ* sponte occurrit.
 210. *Aconitum salutiferum s. Anthora* CB. 184. Tourn. 425. *Napellus flore luteo* Rivini apud Rupp. 275.
 211. *Delphinium hortense flore majore et simplici cœruleo-purpureo* Tourn. 427. *Consolida regalis hortensis fl. majori et simplici* CB. 142. *Delphinium hort. fl. maj. et simp. albo* T. 427. *Delphinium hort. fl. maj. et simp. purpureo* T. 427. *Delphinium hort. fl. maj. et multiplici purpureo* Tourn. 427. *Delph. h. fl. maj. et mult. albo* Tourn. 427. *Delphinium elatius fl. incarnato* Tourn. 427.
 212. *Reseda foliis calcitrapæ fl. albo* Tourn. 423.

201. *Papaver somniferum* var. 202. *Chelidonium Glaucium* (*Glaucium luteum*). 203. *Pæonia officinalis*. 204. *Pæonia officinalis* [form med enkla blommor]. 205. *Pæonia officinalis* [med dubbla blommor]. 206. *Reseda luteola*. 207. *Aconitum Napellus*. 208. *Aconitum variegatum*. 209. *Aconitum lycoctonum* (*A. septentrionale*). 210. *Aconitum Anthora*. 211. *Delphinium Ajacis* [flera former]. 212. *Reseda alba*.

Pentagynia.

213. *Aquilegia flore albo simplici* Tourn. 428. *Aquilegia hort. simplex fl. incarnato* Tourn. 428. CB. 144.
 214. *Aquilegia stellata flore violaceo* CB. 145. Tourn. 429. *Aquilegia flore roseo multiplici* CB. 145. Tourn. 429.
 215. *Spiræa salicis folio* Tourn. 618. *Frutex spicatus foliis salignis serratis* CB. 475.
 216. *Spiræa hyperici folio* Tourn. 618. *Pruno sylvestri affinis canadensis* CB. 517 c. descr. Pluck. Phyt. CCXVIII. 5.

Octogynia.

217. *Flammula* Rupp. 61. Dod. 400. *Clematis s. Flammula repens* Tourn. 294. CB. 300.

Polygynia.

218. *Clematis cœrulea erecta* CB. 300. Tourn. 294. *Clematis panonica flore cœruleo surrecto* JB. II. 129. *Flammula panonica erecta folio vincetoxici, flore amplo* Rupp. 62.
 219. *Viticella* Dill. N. pl. gen. 165 *Clematis purpurea repens* CB. 300. Tourn. 294. *Clematis altera* Matth. 617.
 220. *Hepatica flore pleno cœruleo* Rupp. 146. *Ranunculus tridentatus vernus flore pleno cœruleo* Tourn. 287. *Trifolium hepaticum flore pleno* CB. 330. *Hepatica flore pleno purpureo* Rupp. 146. *Ranunculus tridentatus vernus flore pleno purpureo* Tourn. 287. 37
 221. *Ranunculus arvensis echinatus* CB. 179. Tourn. 289. Moris. II. p. 440 s. 4 t. 29 f. 23.
 222. *Ranunculus hortensis erectus flore pleno* CB. 149. Tourn. 290. *Ranunculus erectus hortensis flore pleno* Besl. Vern. ord. I. fol. 14.
 223. *Ranunculus dulcis flore pleno* CB. 179. Tourn. 290. In hort. Acad. Lundensi vidi 1727.
 224. *Adonis hortensis flore minore atrorubente* CB. 178. *Adonis* Dod. 260. *Ranunculus arvensis foliis Chamæmeli flore minore atrorubente* Tourn. 291.

213. *Aquilegia vulgaris* β . 214. *Aquilegia vulgaris* ϵ . 215. *Spiræa salicifolia*. 216. *Spiræa hypericifolia*. 217. *Clematis Flammula*. 218. *Clematis integrifolia*. 219. *Clematis Viticella*. 220. *Anemone Hepatica* [med dubbla, blå och röda blommor], 221. *Ranunculus arvensis*. 222. *Ranunculus acris* β . (troligen *R. repens* med dubbla blommor). 223. *Ranunculus* (Obestämbar). 224. *Adonis annua* β . *atrorubens* (*A. auctumnalis*).

- 38 225. *Adonis montanus perennis* flore amplo luteo Rupp. 144. *Adonis hellebori radice*, *Buphthalmi flore* Boer. 1. 35. *Adonis præcox perennis flore luteo*, calyce plano Moris III. p. 26 s. 6 tab. 9 f. 1. *Ranunculus fœniculaceis foliis*, *hellebori nigri radice* Tourn. 291. *Helleborus niger tenuifolius*, *Buphthalmi flore* CB. 186. *Helleborus Hippocratis* Tabern. II. 398.
226. *Helleborus niger hortensis flore viridi* Tourn. 272. CB. 185. *Helleborus niger sylvestris ramosus latiore folio deciduo* Moris. III p. 459 s. 12 t. 4 f. 4.
227. *Helleborus niger tuberosus ranunculi folio*, flore luteo Tourn. 272. *Helleboroides hyemalis* Boerh. I. 297. *Helleborus ranunculoides præcox tuberosus flore luteo* Moris. III p. 459 s. 12 t. 2 f. 4. *Aconitum unifolium luteum bulbosum* CB. 183. *Aconitum* Rupp. 249.
228. *Rubus idæus fructu albo* CB. 479. Tourn. 614.
229. *Rubus humilis fragariæ folio*, fructu rubro Rudb. f. ind. lapp. Act. Lit. sv. 1720 p. 99.

Class. XIII. **Bidynamia.****Tetrandria ovipara.**

230. *Salvia major* an *Sphacelus Theophrasti* CB. 237. Tourn. 180. *Salvia major* Dod. 290.
231. *Salvia coma purpurea*. *Horminum coma purpureo-violacea* Tourn. 178. *Horminum sativum* CB. 238.
232. *Verbena communis cœruleo flore* CB. 269. Tourn. 200. *Verbena* Matth. 667.
233. *Horminum pratense* Riv. mon. irr. *Scalaria pratensis foliis serratis*, flore cœruleo Tourn. 197. *Horminum pratense foliis serratis* CB. 238. Moris. III p. 393.
234. *Betonica purpurea* CB. 235. Tourn. 203. *Betonica* Riv. mon. irr. Dod. 40. Till. fig. 35. *Betonica alba* CB. 235. Tourn. 203.

225. *Adonis vernalis*. 226. *Helleborus viridis*. 227. *Helleborus hyemalis* (*Eranthis hyemalis*). 228. *Rubus idæus* β . [med hvita frukter]. 229. *Rubus arcticus*. 230. *Salvia officinalis*. 231. *Salvia Horminum*. 232. *Verbena officinalis*. 233. *Salvia pratensis*. 234. *Betonica officinalis* [med röda och hvita blommor].

235. *Moldavica Betonicae folio flore cœruleo* Tourn. 184. *Melissa peregrina folio oblongo* CB. 229. *Melissa Moldavica* Matth. 550. *Cedronella Riv. apud Rupp.* 219. *Pseudomelissa Riv. irr. mon. Moldavica Betonicae folio, flore albo* Tourn. 184.
236. *Hyssopus officinarum cœrulea spicata* CB. 217. Tourn. 200. 40
Hyssopus Riv. mon. irr. Hyssopus vulgaris alba Tourn. 201. CB. 218. *Hyssopus flore rubro* Tourn. 201. CB. 217. *Hyssopus flore incano, non descripta, in horto patris mei.*
237. *Satureja sativa* Tourn. 197. *Satureja Riv. mon. irr. Satureja sativa hortensis s. Cunila sativa* CB. 218. *Satureja annua, Cunila dicta, vulgaris.* Moris III p. 411 s. 11 t. 17 f. 1.
238. *Lavendula angustifolia* CB. 216. Tourn. 198. *Lavendula* Matth. 29.
239. *Thymus vulgaris folio latiore, flore purpureo* CB. 219. *Thymus vulgaris folio latiore* Tourn. 196. *Thymus vulgaris folio latiore, flore albicante* CB. 219.
240. *Pulegium latifolium* CB. 222. *Pulegium Riv. mon. irr. Mentha aqvatica s. pulegium vulgare* Tourn. 189. I Svenstorps trädgård i Skåne.
241. *Marum* Matth. 489. *Pseudomarum Riv. m. irr. Chamædryes* 41
maritima incana frutescens foliis lanceolatis Tourn. 205. *Tragoriganum latifolium* CB. 145. In Domo Adonidis Witsioefflensi quotannis floret.
242. *Mastichina* Boerh. 156. *Marum Riv. m. irr. Marum vulgare s. Clinopodium* Dod. 271. *Thymbra hispanica Majoranæ folio* Tourn. 197. *Sampsucus s. Marum Mastichen redolens* CB. 224.
243. *Chamæpithys lutea vulgaris s. folio trifido* Tourn. 208. CB. 249. *Chamæpithys Riv. m. irr. Matth.* 608. *Chamæpithys prima* Dod. 46.
244. *Scordium* Kn. 88. CB. 247. *Chamædryes palustris canescens s. Scordium officinarum* Tourn. 205.
245. *Rosmarinus hortensis angustiore folio* Tourn. 195. CB. 219. *Rosmarinus Riv. m. irr. Rosmarinum coronarium* Matth. 524.
246. *Melissa hortensis* CB. 229. Tourn. 193. *Melissa Riv. m. irr.*

235. *Dracocephalum Moldavica.* 236. *Hyssopus officinalis* [med blommor af flera olika färger]. 237. *Satureia hortensis.* 238. *Lavandula spica.* 239. *Thymus vulgaris.* 240. *Mentha Pulegium.* 241. *Teucrium Marum.* 242. *Satureia* (troligen *S. montana*). 243. *Teucrium chamæpithys.* 244. *Teucrium Scordium.* 245. *Rosmarinus officinalis.* 246. *Melissa officinalis.*

- 42 247. *Ocimum vulgatius* Tourn. 204. CB. 226. *Ocimum magnum* Tabern. II. 55.
 248. *Majorana vulgaris* Tourn. 199. CB. 224. *Majorana* Riv. m. irr. *Amaracus* Matth. 487.
 249. *Mentha crispa* Riv. m. irr. *Mentha rotundifolia crispa spicata* CB. 227. Tourn. 189.
 250. *Mentha sylvestris rotundiore folio* CB. 227. Tourn. 189. *Menthastrum folio rugoso spontaneum flore spicato, odore gravi* JB. III. 219.
 251. *Mentha palustris spicata* Riv. m. irr. *Mentha rotundifolia palustris s. aqvatica major* Tourn. 182. CB. 227. Hjärtans frögd Smolandis. Hæc perfecte verticillata est, antecedentes duæ autem spicatæ.

Viviparæ.

252. *Digitalis purpurea* Tourn. 165. Dod. 169. *Digitalis purpurea folio aspero* CB. 243.
 253. *Digitalis flore magno candido* Tourn. 165. *Digitalis alba folio aspero* CB. 244.
 43 254. *Scrophularia flore luteo* Riv. m. irr. Tourn. 166. CB. 236. Dod. 112 c. f. et. descr. *Scrophularia annua folio Lamii, flore luteo* Moris. II p. 486 s. 5 t. 8 f. 2.
 255. *Antirrhinum flore albo oris luteis* Tourn. 168. *Antirrhinum majus alterum folio longiore* CB. 211. *Antirrhinum* I Tabern. II. 524. *Malmogiæ* in hortis colitur.
 256. *Adhatoda Zeylanensium* Herm. H. L. B. 643 c. fig. *Ecbolium s. Adhatoda Zeylanensium* Pluck. phyt. CLXXIII. 3. fig. c. flore. *Ecbolium* Riv. m. irr. *Dictamno forte affinis indica arborescens Lauri americanæ foliis, sive Ecbolium Zeylanensium foliis laurinis* Breyn. cent. 41 c. descriptione.

247. *Ocimum Basilicum*. 248. *Origanum Majorana*. 249. *Mentha crispa*. 250. *Mentha spicata* γ. *rotundifolia* (*M. rotundifolia*). 251. *Mentha sativa*. 252. *Digitalis purpurea*. 253. *Digitalis purpurea* [med hvita blommor]. 254. *Scrophularia vernalis*. 255. *Antirrhinum majus*. 256. *Justicia Adhatoda* (*Adhatoda Vasica*).

Class. XIV. **Tetradynamia.**

44

Hexandria.

257. *Nasturtium hortense vulgatum* CB. 103. Tourn. 213. *Nasturtium* Matth. 394.
258. *Nasturtium hortense crispum* CB. 104. Tourn. 113.
259. *Thlaspidium foliis Iberidis* Rupp. 259, conf. Dill. n. pl. g. 123. sub nœ [=nomine] *Iberis*. *Thlaspi creticum* quibusdam, flore rubente Tourn. 213. *Thlaspi umbellatum creticum Iberidis folio* CB. 106. *Thlaspi VI* Matth. 395. *Draba s. Arabis aut Thlaspi Candiaë* Dod. 701. *Stockholmiaë* collegit Rev. DD. S. s. Th. O. Celsius, mihi communicavit.
260. *Cochlearia folio subrotundo* CB. 110. Tourn. 215. *Cochlearia major Batavica subrotundo folio* Morison. II p. 308 s. 3 t. 2 f. 1. *Cochlearia* Dod. 583. F. Dan. 206.
261. *Armoracia* Rivin. apud Rupp. 77. *Cochlearia folio cubitali* Tourn. 215. *Raphanus rusticanus* CB. 96. *Raphanus vulgaris et rusticanus* Matth. 333.
262. *Lepidium latifolium* CB. 97. Tourn. 216. *Lepidium* Fuchs. 45 484. Bittersaltzo.
263. *Eruca maxima canadensis* Cornut. 15. Moris. II. 230. *Herba Dorica* Dod. 141 quoad figuram optime nostram plantam representat.
264. *Brassica capitata alba* CB. 111. Tourn. 219. *Brassica capitata albida* Dod. 612. *Brassica capitata* Matth. 345.
265. *Brassica alba vel viridis* CB. 111. *Brassica vulgaris sativa* Dod. 610.
266. *Brassica cauliflora* CB. 111. Tourn. 219. Dod. 613.
267. *Brassica capitata rubra* CB. 111. Dod. 621.
268. *Rapa sativa rotunda oblonga seu femina* CB. 90.
269. *Napus sativa radice alba* CB. 95. Tourn. 229. *Napus* Dod. 663. Matth. 331.

257. *Lepidium sativum*. 258. *Lepidium sativum* β . (*L. sativum* β . *crispum*).
 259. *Iberis umbellata*. 260. *Cochlearia officinalis*. 261. *Cochlearia Armoracia* (*Nasturtium Armoracia*). 262. *Lepidium latifolium*. 263. *Brassica Eruca* (osäker bestämning). 264. *Brassica oleracea* δ . *capitata*. 265. *Brassica oleracea* β . *viridis*. 266. *Brassica oleracea* ϵ . *Botrytis*. 267. *Brassica oleracea* γ . *rubra*.
 268. *Brassica Rapa*. 269. *Brassica Napus*.

270. *Raphanus major vel orbicularis rotundus* CB. 96. Tourn. 229. *Raphanus I* Matth. 332. *Raphanus s. radícula sativa* Dod. 665 fl. purpurascens. *Raphanus major orbicularis vel rotundus floribus candidis* Tourn. 229.
- 46 271. *Raphanus niger* CB. 95. Tourn. 229. Winterrättika.
272. *Raphanus minor oblongus* CB. 96. Tourn. 229. *Raphanus II* Matth. 337. *Radicula sativa minor* Dod. 655.
273. *Hesperis montana pallida noctu olens*. *Hesperis montana pallida odoratissima* Tourn. 222. CB. 202.
274. *Hesperis hortensis* CB. 202. *Hesperis hortensis flore purpureo* Tourn. 222. Moris. II. p. 251. s. 3. t. 10. f. 1. *Hesperis hortensis flore candido* Tourn. 222. *Viola hyemalis flore albo* Tabern. II. 25. *Hesperis hortensis flore pleno albo* Tourn. 222. In ho [= horto] cariss. Patris.
275. *Leucojum luteum vulgare* CB. 202. Tourn. 221. *Leucojum aureum* Matth. 575. *Keiri luteum vulgare* Rupp. 70.

Octandria.

276. *Thymælea lauri folio deciduo* Tourn. 595. *Laureola folio deciduo flore purpureo* CB. 462. In horto Doct. Celsii, in Roslagia sponte occurrit.

47

Class. XV. Polydynamia.

Pentadynamia decandria.

277. *Oxytriphylum ramosum*. *Oxys lutea* Tourn. 88. *Oxys floribus luteis* Tabern. II. 227. *Trifolium acetosum corniculatum* CB. 330. *Trifolium acet. cornic. luteum minus repens et em* [= etiam] *procumbens* Moris. II. p. 183. s. 2. t. 17. f. 2.

Classis XVI. Adelfia.

Monodelphia.

278. *Malva folio ficus* CB. Prod. 137. *Malva folio ficus altera* CB. 315. *Malva mauritiana* Rupp. 13. *Alcea rosea hortensis maxima folio ficus nigricante et aspero* Tourn. 98.

270. *Raphanus sativus*. 271. *Raphanus sativus β*. 272. *Raphanus sativus var.* (*R. sativus β. radícula*). 273. *Hesperis tristis*. 274. *Hesperis matronalis* [flera former]. 275. *Cheiranthus Cheiri*. 276. *Daphne Mezereum*. 277. *Oxalis corniculata*. 278. *Malva mauritiana β*.

279. *Malva* foliis inferioribus integrioribus, superioribus ad petiolum usque laciniatis. *Alcea vulgaris* major flore candidiore Tourn. 97. CB. 316. *Alcea vulgaris* major flore ex rubro roseo Tourn. 97. CB. 316. Burs. XVIII. 23. *Alcea vulgaris* minor C. Bauh. Burs. XVIII. 24.
280. *Malva* foliis crispis CB. 315. Tourn. 95. *Malva crispa* Dod. 48 642. Besl. æstiv. ord. 6. fol. 9.
281. *Althæa* Dioscoridis Breyn. Prod. II. 12. Alth. Diosc. et Plinii CB. 315. Tourn. 97. *Althæa* Matth. 600. *Althæa ibiscus* Dod. 644.
282. *Alcea*. *Malva* major Matth. 339. *Malva rosea* folio subrotundo, flore dilutius rubente Tourn. 94. CB. 315. *Malva rosea* folio subrotundo, flore dilutius rubente Tourn. 95. *Malva rosea* folio subrotundo, flore ex rubro nigricante CB. 315. *Malva rosea* folio subrotundo, flore simplici luteo Tourn. 95. *Malva rosea* folio subrotundo, flore candido Tourn. 94.
283. *Ibiscus*. *Malva arborea veneta dicta parvo flore* CB. 315. *Althæa maritima arborea veneta* Tourn. 97. In Hort. Bot. Ups. unica arbor in vase fictili adhuc asservatur.
284. *Bammia* Riv. apud Rupp. 38. *Ketmia vesicaria vulgaris* Tourn. 101. *Alcea vesicaria* CB. 317. Dod. 646. *Hypechoum* Matth. 673.

Bidelfhia.

49

285. *Fumaria bulbosa* radice solida, calcari et folio cristato JB. III. 205. *Fumaria bulbosa* radice non cava major CB. 144. Tourn. 214.
286. *Faba* rotunda oblonga s. cylindræa minor s. eqvina alba Tourn. 392. *Faba* minor s. eqvina CB. 338. *Faba* rotunda oblonga s. cylindræa minor s. eqvina nigra Tourn. 393.
287. *Faba* flore candido lituris nigris conspicuo CB. 33. Tourn. 391. *Faba* major Riv. m. irr. *Faba* fructu ex purpureo nigrescente Tourn. 392.
288. *Lupinus sativus* flore albo CB. 347. Tourn. 392. *Lupinus* flore albo Riv. tetr. irr. *Lupinus* Matth. 328. Till. fig. 90.

279. *Malva moschata*. 280. *Malva verticillata* β . *crispa*. 281. *Althæa officinalis*. 282. *Althæa rosea* [flera former]. 283. *Lavatera arborea*. 284. *Hibiscus Trionum*. 285. *Fumaria bulbosa* γ . *solida* (*Corydalis solida*). 286. *Vicia Faba*. 287. *Vicia Faba* var. 288. *Lupinus albus*.

289. *Lupinus angustifolius* *cœruleus elatior* Tourn. 392. *Lupinus sylvestris* flore luteo CB. 348. Tourn. 392. *Lupinus* flore luteo Riv. tetr. irr. *Lupinus* Fl. Dan. 80.
290. *Phaseolus vulgaris* Tourn. 412. *Phaseolus* Riv. tetr. irr. *Smilax hortensis* s. *Phaseolus major* CB. 339.
- 50 291. *Phaseolus vulgaris* fructu albo nigris venis et lituris distincto Tourn. 412. *Phaseolus vulgaris* fructu ex rubro et nigro variegato Tourn. 412.
292. *Phaseolus puniceo* flore Tourn. 414. *Phaseolus indicus* flore coccineo s. *puniceo* Moris. II. p. 69. s. 2. t. 5. f. 4.
293. *Falcata incana* Riv. tetr. irr. conf. Dill. n. pl. g. 130. *Medica trifolia frutescens incana* Tourn. 412. *Cytisus incanus siliquis falcatis* CB. 389. *Cytisus* ut existimatur Dod. 559. Uti Löfstads orangerie.
294. *Laburnum* Riv. tetr. irr. *Cytisus alpinus latifolius* flore racemoso pendulo Tourn. 648. *Anagyris non foetida major vel alpina* CB. 391.
295. *Pisum cortice eduli* Tourn. 394. *Pisa sine cortice duriore* CB. 343. *Pisa leptoloba*, quæ simul cum folliculis commendantur Volek. 335.
296. *Pisum hortense* siliqua maxima Tourn. 394.
297. *Pisum hortense* fructu nigra linea maculato Tourn. 394.
298. *Pisum hortense majus* flore fructuque variegato Tourn. 394. CB. 343.
- 51 299. *Pisum arvense* fructu viridi CB. 342. Tourn. 394. *Pisum arvense* fructu albo CB. 342. Tourn. 394.
300. *Lathyrus arvensis repens tuberosus* CB. 334. Tourn. 395. *Lathyrus arvensis radice tuberosa repente* Moris. II. p. 51. s. 2. t. 2 f. 1. *Pseudo-Apios* Matth. 785.
301. *Lathyrus siculus* Riv. apud Rupp. 251.
302. *Lathyrus angustissimo folio americanus variegatus* CB. 344. Tourn. 395.
303. *Lathyrus foliorum costa multiplicata, siliqua plana, flore vario. Clymenum hispanicum* flore vario, siliqua plana Tourn. 396.

289. *Lupinus angustifolius*. 290. *Phaseolus vulgaris*. 291. *Phaseolus vulgaris* var. 292. *Phaseolus vulgaris* β . *coccineus* (Ph. *multiflorus*). 293. *Medicago arborea*. 294. *Cytisus Laburnum*. 295. *Pisum sativum* γ . 296. *Pisum sativum*. 297. *Pisum sativum*. 298. *Pisum sativum* var. 299. *Pisum arvense* var. 300. *Lathyrus tuberosus*. 301. *Lathyrus odoratus*. 302. *Lathyrus articulatus*. 303. *Lathyrus Clymenum*.

304. *Hedysarum clypeatum* flore suaviter rubente Tourn. 401. *Hedysarum* Riv. tetr. irr. *Onobrychis semine clypeato aspero major* CB. 350. *Onobrychis major perennis siliculis articulatis asperis clypeatis recta junctis, flore ruberrimo* Moris. II. p. 129. s. 2. t. 2. f. 7.
305. *Tetragonolobus* Kn. 188. *Lotus tetragonolobus* flore ruberrimo Riv. tetr. irr. *Lotus ruber siqva [= siliqva] angulosa* CB. 332. Tourn. 703. *Lotus siliquosa* flore fusco tetragonolobus 52 JB. II. 358.
306. *Genista juncea* Tourn. 643. *Genista* Matth. 764. *Spartium arborescens* seminibus *Lentis* similibus CB. 396.
307. *Nepa Raj.* *Genistella spinosa* Riv. tetr. irr. *Genistella* Tabern. III. et *Genista* ibd. III. 184. *Genista Spartium minus germanicum* Tourn. 644. *Genista spinosa minor germanica* CB. 395.
308. *Melilotus officinarum* Germaniæ flore albo Tourn. 407. CB. 331. *Melilotus siliculis pendentibus curtis candida major* Moris. II. s. 2. t. 16. f. 2.
309. *Melilotus major odorata violacea* Tourn. 409. Moris. II. p. 162. s. 2. t. 16. f. 10. *Melilotus cœrulea* Riv. tetr. irr. *Lotus hortensis odorata* CB. 331. *Lotus sylvestris* Matth. 724.
310. *Foenum græcum sativum* CB. 348. Tourn. 409. *Foenogræcum* Matth. 317.
311. *Colutea vesicaria* CB. 396. Tourn. 649. *Colutea* Riv. tetr. irr. Matth. 520. Dod. 772.
312. *Astragalus luteus perennis procumbens vulgaris s. sylvestris* Tourn. 416. Moris. II. p. 107. *Glycyrrhyza sylvestris floribus luteo-pallescens* CB. 352.

Class XVII. Syngenesia.

53

Conjugium purum.

313. *Carduus albis maculis notatus vulgaris* CB. 381. Tourn. 440. *Carduus Leucographus* Dod. 710.

304. *Hedysarum coronarium*. 305. *Lotus tetragonolobus* (*Tetragonolobus purpureus*). 306. *Spartium junceum*. 307. *Genista germanica*. 308. *Trifolium Melilotus officinalis* (*Melilotus alba*). 309. *Trifolium Melilotus cœrulea* (*Trigonella cœrulea*). 310. *Trigonella Foenum græcum*. 311. *Colutea arborescens*. 312. *Astragalus glycyphyllos*. 313. *Carduus marianus* (*Silybum marianum*).

314. *Cinara hortensis* foliis non aculeatis CB. 383. Tourn. 442.
Carduus non aculeatus Matth. 454.
315. *Cnicus sylvestris hirsutior* s. *Carduus benedictus* CB. 378.
 Tourn. 456. *Carduus benedictus* Matth. 541. Till. 28.
Carduus luteus procumbens sudorificus et amarus Moris.
 III. p. 160. s. 7. t. 34. f. 1.
316. *Cnicus pratensis Acanthi folio*, flore flavescente Tourn. 450.
Carduus pratensis latifolius CB. 376. *Cirsium fibrosum* fo-
 liis latioribus divisis viridibus, floribus albicantibus Moris.
 III. p. 150. s. 7. t. 20. f. 20. *Cirsium acanthoides pratense*
 flore ochroleuco Vaill. 38.
317. *Carthamus officinarum* flore croceo Tourn. 457. *Cnicus sati-*
vus s. *Carthamus officinarum* CB. 378. *Cnicus* Matth. 797.
Cnicus s. *Carthamus* Dod. 359.
318. *Echinopus* Tourn. 463. *Echinopus major* flore candido sta-
 minibus in medio cœruleis CB. 381. *Carduus sphærocephalus*
 Dod. 710 c. figura.
- 54 319. *Xeranthemum* flore simplici purpureo majore Tourn. 449.
Stoebe Rivini apud Rupp. 206. *Jacea oleæ folio*, capitulis
 simplicibus CB. 272. *Ptarmica altera* Dod. 698.
320. *Chrysocome* Dill. N. pl. g. 167. *Conyza linariæ folio* Tourn.
 455. *Coma aurea germanica* Boerh. I. 121. *Linaria foliosa*
 capitulo luteo major CB. 213. *Virga aurea linariæ folio*,
 floribus congestis et umbellatim dispositis Moris. III. p. 125.
321. *Petasites major et vulgaris* CB. 197. Tourn. 451. *Petasites*
 Fl. Dan. 104 c. flore.
322. *Elichrysum orientale* CB. 264. Prod. 123. Tourn. 453. *Gna-*
phalium luteum peregrinum specioso flore Volck. 193.
323. *Elichrysum americanum latifolium* Tourn. 453. *Gnaphalium*
latifolium americanum CB. 263. Volck. 193. *Helichrysum*
 s. *Chrysocome repens* foliis deciduis, flore externe albo, in-
 tus flavescente Moris. III. p. 88.
324. *Pilosella polyclones repens major* flore amplo aurantiaco Mo-
 ris. III. p. 78. s. 7. t. 8. f. 7. *Pilosella peregrina* flore

314. *Cynara Scolymus*. 315. *Cnicus benedictus*. 316. *Cnicus oleraceus*
 (*Cirsium oleraceum*). 317. *Carthamus tinctorius*. 318. *Echinops sphaerocephalus*.
 319. *Xeranthemum annuum*. 320. *Chrysocoma Linosyris* (*Linosyris vulgaris*).
 321. *Tussilago Petasites* (*Petasites officinalis*). 322. *Gnaphalium orientale* (*He-*
lichrysum orientale). 323. *Anaphalis margaritacea*. 324. *Hieracium aurantiacum*.

- saturate croceo Rupp. 196. Hieracium hortense floribus atropurpurascens Tourn. 471. CB. 128. Ponted. Diss. 89 c. descr. Pilosella indica Cornuti 209 c. descr. 55
325. Lactuca sativa CB. 122. Tourn. 473. Lactuca florescens Matth. 371. Lactuca capitata CB. 122. Tourn. 473.
326. Lactuca crispa CB. 123. Tourn. 473.
327. Sonchus asper arborescens CB. 124. Tourn. 474. Sonchus paludosus altissimus hastato folio Moris. III. p. 61. Sonchus tricubitalis folio cuspidato R. 163.
328. Scorzonera latifolia sinuata CB. 275. Tourn. 476. Moris. III. 81.
329. Tragopogon purpureo-cœruleum Porri folio, quod Artifi vulgo Tourn. 277. CB. 274. Tragopogon alterum Matth. 380.

Conjug. illicit. per virgines fœcundandas.

330. Jacobæa foliis crassis subtus niveis, flore luteo. Jacobæa maritima Tourn. 486. CB. 131.
331. Jacobæa africana frutescens flore amplo purpureo elegantissimo, Senecionis folio Volek. 225. f. et d. opt.
332. Doria foliis serratis. Conf. Dill. n. pl. g. 143. Solidago sarracenicæ Dod. 141. Jacobæa alpina foliis longioribus serratis Tourn. 485. Virga aurea angustifolia serrata CB. 268.
333. Virga aurea Limonii folio, panicula uno versu disposita Tourn. 484. Virga aurea mexicana CB. app. 154 c. descr. 56
334. Aster virginianus angustifolius serotinus parvo albente flore Rupp. 168. Aster serotinus procerior ramosus, Bellidis sylvestris flore Tourn. 482.
335. Aster annuus foliis inferioribus obtusis serratis, annuus. Aster annuus ramosus canadensis Tourn. 482. Bellis ramosa umbellifera Cornut. 193.
336. Amellus Virgil. Aster atticus cœruleus vulgaris CB. 267. Pont. Diss. 226. Tourn. 481.
337. Amellus disco floris radio latiori. Aster pratensis autumnalis Conyzæ folio Tourn. 482. Conyza media Asteris flore luteo

325. Lactuca sativa. 326. Lactuca sativa γ . crispa. 327. Sonchus palustris. 328. Scorzonera hispanica. 329. Tragopogon porrifolius. 330. Othonna maritima (Cineraria maritima). 331. Senecio elegans. 332. Senecio sarracenicus. 333. Solidago mexicana (trolligen S. canadensis). 334. Aster Tradescanti. 335. Aster annuus (Stenactis annua). 336. Aster Amellus. 337. Inula dysenterica (Pulicaria dysenterica).

- vel tertia Dioscoridis CB. 265. *Conyza media* Matthioli flore magno luteo, humidis locis proveniens JB. II. 1050. *Conyza media* Dod. 52. *Herba Dysenterica* Cat. alt. Discus diametro radii longitudinem excedit, radius singulus 3-fidus.
338. *Helenium vulgare* CB. 276. *Aster omnium maximus*, *Helenium dictus* Tourn. 483. *Helenium officinarum* Rupp. 163.
- 58³ 339. *Ptarmica vulgaris pleno flore* Tourn. 496. *Dracunculus pratensis flore pleno* CB. 98.
340. *Tagetes maximus rectus flore simplici ex luteo pallido* Tourn. 488. *Tanacetum s. flos africanus major simplici flore* CB. 133.
341. *Tagetes maximus rectus flore maximo multiplicato* Tourn. 488. *Tanacetum s. flos africanus major flore pleno* CB. 132. *Caryophyllus indicus major* Matth. 430.
342. *Tagetes radio superius punicante sericeo*. *Tagetes indicus minor simplici flore s. Caryophyllus indicus s. flos africanus* Tourn. 488. *Tanacetum africanum s. flos africanus minor* CB. 133. *Flos africanus* Dod. 254. *Tagetes indicus minor multiplicato flore* Tourn. 488.
343. *Tagetes indicus flore simplici fistuloso* Tourn. 489. *Tanacetum s. flos mexicanus flore fistuloso* CB. 133. *Tagetes indicus flore fistuloso duplicato* Tourn. 489.
- 59 344. *Chamæmelum nobile s. Leucanthemum odoratius* CB. 135. Tourn. 494. *Chamæmelum odoratum* Dod. 259. *Chamæmelum nobile flore multiplici* CB. 135. Tourn. 494. *Chamæmelum romanum flore multiplici* Tabern. 156. In Horto academ. Lundensi.
345. *Matricaria vulgaris s. sativa* CB. 133. Tourn. 493. *Matricaria foliis flor. fistulosis* Tourn. 493. *Matricaria latifolia petalis fistulosis simplex* Moris. III. p. 32. s. 6. t. 6. f. 10.
346. *Chrysanthemum flore pleno partim candido, partim luteo* Tourn. 494.
347. *Chrysanthemum folio minus secto glauco* Tourn. 492. *Bellis lutea foliis profunde incisis major* CB. 262. In horto cariss. Patris et in Mökklanäs.

338. *Inula Helenium*. 339. *Achillea Ptarmica* [med dubbla blommor]. 340. *Tagetes erecta*. 341. *Tagetes erecta* β . 342. *Tagetes patula*. 343. *Tagetes patula* var. 344. *Anthemis nobilis*. 345. *Matricaria Parthenium* (*Pyrethrum Parthenium*). 346. *Chrysanthemum coronarium*. 347. *Chrysanthemum segetum*.

348. *Bellis* radio fistuloso multiplici purpureo, disco luteo. *Bellis hortensis* rubra flore multiplici fistuloso Tourn. 491. *Bellis hortensis* flore simplici rubro Burs. XIV. 74*.
349. *Bellis hortensis* flore pleno eoq(ue) magno incarnato CB. 261. Tourn. 491. *Bellis hortensis* Dod. 265 c. descr. *Bellis hortensis* flore pleno eoq. magno albo Tourn. 491. 60
350. *Calendula vulgaris* flore pallido. *Caltha vulgaris* flore pallido CB. 275. Tourn. 498. *Caltha polyanthos major* CB. 275. Tourn. 498 fl. pleno. *Caltha polyanthos maxima* Tourn. 498. CB. 275 fl. pleno maximo. *Caltha prolifera* minoribus floribus Tourn. 449. CB. 276. *Calendula behälles* heldre än *Caltha*, såsom *Caltha* är synonymon *Populaginis*, ja undertiden des *succedaneum* ut in flora jenensi, men *Calendula* är ett frit nawn.

Conjug. illicit. per virgin. castratas.

351. *Corona polyanthos nutans*. Sol amplissimo nutante flore Rupp. 104. *Corona solis* II Tourn. 489. *Helenium indicum maximum* CB. 276. *Chrysanthemum indicum annuum maximum ramosum* s. *flos solis major ramosus* Moris. III. p. 19. s. 6. t. 6. f. 31.
352. *Corona pumila*. *Corona solis minor foemina* Tourn. 489. *Tabern.* II. 443. *Helenium indicum minus* CB. 277.
353. *Corona radice tuberosa*. Sol altissimus radice tuberosa esculenta Rupp. 155. *Corona solis parvo flore, tuberosa radice* Tourn. 489. *Helenium indicum tuberosum* CB. 276. *Chrysanthemum perenne majus foliis integris americanum tuberosum* Moris. III. p. 23. s. 6. t. 7. f. 59. Hon kommer sällan eller aldrig uti våra orter att blomma, emädan wintren altid föraskar heñes vigeur tillförene. Engång h. 1727 såg jag he(nn)e uti November i Lund med fullkoml. bloma, som ännu kan wisas uti min *Horto sicco*. 61
354. *Rudbeckia foliorum laciniis ab insertione ovalibus*. *Corona solis foliis amplioribus laciniatis* Tourn. 490. *Doronicum americanum laciniato folio* CB. 516 c. descr. *Chrysanthemum*

348. *Bellis perennis*. 349. *Bellis perennis* var. 350. *Calendula officinalis* [flera former]. 351. *Helianthus annuus*. 352. *Helianthus multiflorus*. 353. *Helianthus tuberosus*. 354. *Rudbeckia laciniata*.

americanum perenne foliis divisis dilute virentibus majus Moris. III. p. 22. s. 6. t. 6. f. 52. Altera folior(um) laciniis angustis est tantum hujus varietas. Vocavi hanc in memoriam et honorem Generosiss. et Nobiliss. D:ni Olai Rudbeckii filii et patris, qui quanta in botanicis lumina orbi præbuere, dudum oibs [=omnibus] notum est. Hujus cha[r]acter vide in fundamentis meis botanicis.

- 62 355. *Cyanus floridus odoratus turcicus s. orientalis major flore luteo* Tourn. 446. *Cyanus flor. odor. ture. s. orient. maj. flore albo* Tourn. 446.
356. *Cyanus montanus latifolius vel Verbasculum cyanoides* CB. 273. Tourn. 445. *Cyanus major* Dod. 250. *Cyanus montanus perennis latifolius flore grandi* Moris. III. s. 7. t. 25. f. 1.
357. *Cyanus segetum atropurpurascente flore* Vaill. 4. *Cyanus flore rubro* Tourn. 446. *Cyanus corona alba, disco carneo. Cyanus corona alba disco cœruleo. Cyanus segetum disco cœruleo cum corona candida* Tourn. 446.

Conjug. illicit. per virgines, uxoribus castratis.

358. *Tarchon foliis integris. Abrotanum Lini folio acriore odorato* Tourn. 459. *Draco hortensis* CB. 98. *Draco herba* Moris. III. p. 3. s. 6. t. 1. *Dragoncellus* Matth. 410.
359. *Tarchon foliis multifidis. Absinthium ponticum tenuifolium incanum* CB. 138. Tourn. 457. *Asinthium tenuifolium* Dod. 24. *Absinthium ponticum* Matth. 465.

Class. XVIII. Monoecia.

Triandria.

360. *Ficus humilis* CB. 457. Tourn. 663. *Ficus* Matth. 221.

Tetrandria.

361. *Buxus arborescens* CB. 471. Tourn. 578. *Buxus* Dod. 782. Matth. 151. F. Dan. 34.

355. *Centaurea moschata.* 356. *Centaurea montana.* 357. *Centaurea cyanus* [med flera olika blommfärger]. 358. *Artemisia Dracunculus.* 359. *Artemisia pontica.* 360. *Ficus Carica.* 361. *Buxus sempervirens.*

362. *Buxus foliis rotundioribus* CB. 471. Tourn. 578. *Chamæpyxos* Tabern. III. 141. *Buxus minor foliis per limbum aureis* Tourn. 579.
363. *Urtica pilulifera folio profundius Urticæ majoris in modum serrato, semine magno* Lini R. 140. *Urtica urens pilulos ferens*, I Dioscoridis, semine Lini CB. 232. Tourn. 535. *Urtica urens* prior Dod. 151. *Urtica prima* Matth. 707.

Pentandria.

364. *Amaranthus maximus semine rubello, qui granis rubris Petri Ciccæ* CB. 121. Tourn. 235. *Blitum paniculis propendentibus, semine rubro* Volck. 66.

Polyandria.

64

365. *Poterium. Sangvisorba minor montana lævis hirsuta* Rupp. 58. *Pimpinella Sangvisorba minor hirsuta* CB. 160. Tourn. 157. *Moris*. III. p. 263. s. 8. t. 18. f. 1. *Pimpinella* F. Dan. 107.
366. *Ricinus vulgaris* CB. 432. Tourn. 532. *Ricinus* Matth. 771.
367. *Pinus sativa* CB. 491. Tourn. 585.

Syngenesia.

368. *Cucumis sativus vulgaris maturo fructu subluteo* CB. 310. Tourn. 104. *Cucumis vulgaris* Dod. 651.
369. *Melo vulgaris* CB. 310. Tourn. 104. *Melos s. Melopepo vulgaris, Cucumis Galeni* Dod. 652.
370. *Pepo oblongus* CB. 311. Tourn. 105. *Pepo major oblongus* Dod. 654.
371. *Cucurbita longa folio molli, flore albo* Tourn. 107. JB. II. 214. *Cucurbita oblonga flore albo, folio molli* CB. 313. In horto Pharmac. Ups. D:ni Lambert.
372. *Momordica vulgaris* Tourn. 103. *Balsamina rotundifolia repens s. mas* CB. 306. *Balsamina* Matth. 97.

362. *Buxus sempervirens* β . 363. *Urtica pilulifera*. 364. *Amaranthus caudatus* (*Amarantus caudatus*). 365. *Poterium Sanguisorba*. 366. *Ricinus communis*. 367. *Pinus Pinea*. 368. *Cucumis sativus*. 369. *Cucumis Melo*. 370. *Cucumis Pepo* β . (*Cucurbita Pepo*). 371. *Cucumis lagenaria* (*Lagenaria vulgaris*). 372. *Momordica Balsamina*.

Class. XIX. **Dioecia.****Pentandria.**

373. *Spinacia* mas. *Spinacia vulgaris sterilis* Tourn. 533. *Lapathum hort.* s. *Spinacia sterilis* CB. 115.—*Spinacia foemina*. *Spinacia vulgaris capsula seminis aculeata* Tourn. 533. *Lapathum hortense* s. *Spinacia sēe* [= *semine*] *spinoso* CB. 114. *Spinacia* Matth. 342.
374. *Cannabis* mas. *Cannabis erratica* CB. 320. Tourn. 535. *Cannabis foemina* JB. III. 447. *Cannabis foemina*. *Cannabis sativa* CB. 320. Tourn. 535. *Cannabis mas* JB. III. 447.
375. *Lupulus* mas. *Lupulus foemina* CB. 298. Tourn. 535. *Lupulus foemina strobilis albis*. *Lupulus mas* CB. 298. Tourn. 535. *Convolvulus perennis heteroclitus floribus herbaceis, capsulis foliaceis strobilis instar Moris*. II. p. 37. *Lupulus foemina strobilis rubris*. Varietas hæc adhuc non descripta est in Smolandia frequentissima nōe [= *nomine*] Rödhumbla.

Octandria.

376. *Laurus latifolia* mas Tabern. III. 44. *Laurus latifolia foemina* Tabern. III. 44. *Laurus latifolia πλατυτέρα* Dioscoridis Tourn. 597. CB. 460.
377. *Laurus* mas Tabern. III. 43. *Laurus foemina* Tabern. III. 44. *Laurus vulgaris* CB. 460. Tourn. 597.

Dodecandria.

378. *Mercurialis ramosa* mas. *Mercurialis spicata* s. *foemina* Dioscoridis et Plinii CB. 121. Tourn. 534. *Mercurialis foemina* F. Dan. 293. *Mercurialis ramosa foemina*. *Mercurialis testiculata* s. mas Dioscoridis et Plinii CB. 121. Tourn. 534. *Mercurialis mas* F. Dan. 292.

Polyandria.

379. *Juniperus foliis contiguis* mas. *Sabina folio Tamarisci* CB. 484. *Sabina sine baccis* Matth. 107. *Juniperus foliis contiguis foemina*. *Sabina folio cupressi* CB. 487.

373. *Spinacia oleracea*. 374. *Cannabis sativa*. 375. *Humulus Lupulus*. 376. *Laurus nobilis* [bredbladig]. 377. *Laurus nobilis* [smalbladig]. 378. *Mercurialis perennis*. 379. *Juniperus Sabina*.

Class. XX. **Mechea.**

67

Adulteri.

Veratrum huc referendum erit. Vid. p. 26.

Scorta.

380. *Atriplex hortensis alba s. pallide virens* CB. 119. Tourn. 509. *Atriplex hortensis rubra* CB. 119. Tourn. 505.
 381. *Parietaria officinarum et Dioscoridis* CB. 121. Tourn. 509. *Parietaria* Dod. 102. Tabern. II. 253.

Appendix.

68

pag. 6 post Sanguis. Tetrandria Tetragynia.

382. *Anacampseros radice rosam spirante major* Tourn. 264. *Rhodia radix* CB. 286. *Telephium luteum minus radice rosam redolente* Moris III. p. 468 s. 12 t. 10 f. 8. Hanc in summis montibus Laponiæ reperit Nob. Prof. B. O. Rudbeck.
 383. *Opuntia vulgo herbariorum* Tourn. 239. *Ficus indica folio spinoso, fructu majore* CB. 458. *Ficus indica* Matth. 211. Hela örten med blad och stielk består allenast af blad, emändan dett ena bladet växer uhr dett andra.

p. 32 ante Ceras. Polyandria Monogynia.

384. *Christophoriana americana ramosa baccis niveis* Tourn. 299. Moris. II. p. 8. s. 2. t. 1. f. 7. *Aconitum baccis niveis* Cornut. 76.
 385. *Cannacorus latifolius vulgaris* Tourn. 367. *Arundo indica latifolia* CB. 19.
 386. *Santolina foliis teretibus* Tourn. 460. *Abrotanum foemina foliis teretibus* CB. 136. *Abrotanum foemina* Matth. 468.
 387. *Abrotanum mas angustifolium majus* CB. 136. Tourn. 457. 69
Abrotanum mas Dod. 21. *Abrotanum* F. Dan. 151.
 388. *Tanacetum foliis crispis* CB. 132. Tourn. 461.

380. *Atriplex hortensis*. 381. *Parietaria officinalis*. 382. *Rhodiola rosea*.
 383. *Cactus Opuntia (Opuntia vulgaris)*. 384. *Actæa spicata* β . *alba (A. alba)*.
 385. *Canna indica*. 386. *Santolina Chamæ-Cyparissus*. 387. *Artemisia Abrotanum*. 388. *Tanacetum vulgare* β . *crispum*.

389. *Tanacetum foliis integris. Tanacetum hortense foliis et odore Menthæ* Tourn. 461. *Balsamita major* Moris. III. p. 3. s. 6. t. 1. f. 1. Boerh. I. 125. *Mentha hortensis corymbifera* CB. 226.
390. *Atriplex latifolia s. Halimus fruticosus* Tourn. 505. *Halimus latifolius s. fruticosus* CB. 128.
391. *Morocarpus major* Rupp. alt. 271. *Atriplex Mori fructu major s. fragifera major* Moris. II. p. 606. s. 5. t. 32. f. 1. *Che-nopodium major* Boerh. II. 91. *Spinachia baccifera* vulgo.
392. *Fagopyrum vulgare erectum* Tourn. 511. *Erysimum Theophrasti folio hederaceo* CB. 27. *Frumentum saracenicum* Matth. 305. In Scaniæ agris et campis quotannis maxima in copia seritur.

70

p. 32. lin. 9. Eicosandria Polygynia.

393. *Tithymalus palustris fruticosus* CB. 292. Tourn. 87. *Esula palustris* Riv. tetr. irr. *Esula major* Dod. 370.
394. *Arum vulgare* CB. 195. *Arum vulgare non maculatum* Tourn. 158. *Arum* Riv. mon. irr.

p. 63. Monoecia Monandria.

395. *Mays granis aureis* Mont. 23. Tourn. 531. *Frumentum indicum Mays dictum* CB. 25. *Frumentum indicum* Matth. 305.
396. *Lentiscus vulgaris* CB. 392. Tourn. 580. *Lentiscus* Matth. 94. Dod. 859.
397. *Juglans. Nux juglans s regia vulgaris* CB. 417. Tourn. 581. *Nux juglans* Matth. 202. Copiose in hortis culinariis Scaniæ.

pag. 67. Mechea adulterium.

398. *Corylus sativa fructu albo minore s. vulgaris* Tourn. 581. CB. 417.

pag. 66 lin. 8. Dioecia Octandria.

399. *Populus foliis quadrangularibus mas. Populus fol. quadrangularibus foemina. Populus nigra* CB. 429. Tourn. 592.

389. *Tanacetum Balsamita* (*Balsamita vulgaris*). 390. *Atriplex Halimus*. 391. *Blitum capitatum*. 392. *Polygonum Fagopyrum* (*Fagopyrum esculentum*). 393. *Euphorbia palustris*. 394. *Arum maculatum*. 395. *Zea Mays*. 396. *Pistacia Lentiscus*. 397. *Juglans regia*. 398. *Corylus Avellana* β . 399. *Populus nigra*.

400. *Populus foliis laciniatis* mas. *Populus foliis laciniatis foemina*.
Populus alba majoribus foliis CB. 429. Tourn. 592.
401. *Morus fructu nigro* CB. 459. Tourn. 589. 71
402. *Alaternus* Tourn. 595. *Alaternus Turneri* Tabern. III. 132.
Alaternus Clusii Tabern. ibd. *Phylica elatior* CB. 476.

Pentandria Monogynia.

403. *Tinus prior* Tourn. 607. *Laurus sylvestris Corni foeminæ*
foliis subhirsutis CB. 461. *Tinus 1* Tabern. III. 46. *Uti*
Löfstads trädgård.
404. *Aqvifolium* s. *Agrifolium vulgo* Tourn. 600. *Aqvifolium* Matth.
 131. *Ilex aculeata baccifera folio sinuato* CB. 425. *Aqvi-*
folium foliis subrotundis, spinis et limbis argenteis Tourn. 600.
405. *Elæagnus orientalis angustifolius fructu parvo olivæformi sub-*
dulci Tourn. coroll. 53. *Olea sylvestris folio molli incano*
 CB. 472. *Elæagnus Camer. epist.* 106. fig. bona.
406. *Castanea folio multifido* CB. 419. *Hippocastanum vulgare*
 Tourn. 612. *Hippocastanum Riv. mon. irr.* *Castanea eqvina*
 Matth. 624. *Castanea sativa* CB. 418. T. 584.
407. *Rhus canadensis folio longiori utrinque glabro* Tourn. 611. 72
Rhus angustifolium CB. 414. *Sumach angustifolium* Prod.
 158. Tournefort hade fuller äffter vanligheten satt pro sy-
 nonymo C. Bauh. nomenclatura, uti sina institutiones, om han
 varit försäkrad hkn. CB. förstådt med sitt namn. Jag kan
 begge, så Tournefortii och CB: namn, hoplägga, såsom
 Tournefortii differentia specifica är klar och C. Bauhini pro-
 beres af Bursero XXII. 77, af hkn CB. tillstår sig fått sin
 uti prodromo, samt Burs. säger sig skickat till Bauhinum sin.

p. 38. Lin. ultim. Polyandria Polygynia.

408. *Rosa maxima multiplex* Tourn. 637. *Rosa hollandica rubella,*
qūbśdam centifolia, spinoso frutice JB. II. 37.
409. *Rosa rubra multiplex* CB. 481. Tourn. 637. *Rosa versicolor*
 CB. 481. Tourn. 637. *Rosa semiplena flore variegato* Volck.
410. *Rosa flore albo pleno* Tourn. 637.

400. *Populus alba.* 401. *Morus nigra.* 402. *Rhamnus Alaternus.* 403.
Viburnum Tinus. 404. *Ilex Aquifolium.* 405. *Elæagnus angustifolius.* 406.
Aesculus Hippocastanum. 407. *Rhus glabra (Rh. glabrum).* 408. *Rosa centi-*
folia. 409. *Rosa gallica.* 410. *Rosa alba β.*

411. *Rosa sylvestris foliis odoratis* CB. 483. Tourn. 638. *Rosa eglantheria* Tabern. III. 170.
- 73 412. *Tamariscus narbonensis* Tourn. 661. *Tamarix altera folio tenuiore s. gallica* CB. 485.
413. *Punica, quæ malum granatum fert* Tourn. 636. *Malus punica sativa* CB. 138. *Mala punica* Matth. 173.
414. *Laurocerasus* Tourn. 628. *Camer. H. Medic. 86. Tab. XXIII. Padus exotica folio amplo crasso sempervirente* Rupp. 122. *Cerasus folio laurino* CB. 480.
415. *Citreum vulgare* Tourn. 621. *Malus medica* CB. 435. Dod. 779.
416. *Aurantium acri medulla vulgare* Tourn. 620. *Malus aurantia major* CB. 436. *Aurantia mala* Matth. 186. *Malus aurantia* Dod. 780.

pag. 27. Octand. § Trigynia.

417. *Bistorta major radice magis intorta* CB. 192. Tourn. 511. *Serpentaria major s. Bistorta* Fuchs. 773.
418. *Serratula semine lubrico, conf.* Dill. nov. pl. g. 138. *Crupina belgarum* Knaut. 142. Rupp. 173. *Jacea annua foliis laciniatis serratis, purpurascente flore* Tourn. 444. *Chondrilla foliis laciniatis serratis, purpurascente flore* CB. 130. *Chondrilla hispanica* Tabern. I. 469. *Uti Löfstads trågård i Roslagen.*
- 74 419. *Cupressus meta in fastigium convoluta, quæ foemina Plinii* Tourn. 587. *Cupressus* CB. 488. Dod. 856.
420. *Cupressus ramos extra se spargens, quæ mas Plinii* Tourn. 587. *Cupressus* CB. 488. Holmiæ.

p. 25. Hexandria & Monogynia.

421. *Hedera major sterilis* CB. 305. *Hedera arborea* Tourn. 613.

411. *Rosa eglantheria* (*R. lutea*). 412. *Tamarix gallica*. 413. *Punica Granatum*. 414. *Prunus Lauro-Cerasus*. 415. *Citrus Medica*. 416. *Citrus Aurantium*. 417. *Polygonum Bistorta*. 418. *Centaurea Crupina* (*Crupina vulgaris*). 419. *Cupressus sempervirens*. 420. *Cupressus sempervirens* β . 421. *Hedera Helix* γ .

Index nominum plantarum.

- Abrotanum, 69, 62.
Absinthium, 62.
Acetosa, 26.
Aconitum, 35, 38.
Acorus, 25.
Adonis, 37.
Alaternus, 71.
Alcea, 48.
Alchimilla, 4.
Allium, 18, 19.
Aloë, 21.
Alkekengi, 13.
Althæa, 47.
Amaranthus, 63.
Amygdalus, 34.
Anacamperos, 68.
Anethum, 13.
Angelica, 15.
Anisum, 14.
Antirrhinum, 43.
Apium, 14—15.
Apocynum, 17.
Aquifolium, 71.
Aristolochia, 25.
Armeniaca, 33.
Armoracia, 44.
Arum, 70.
Asarum, 31.
Asparagus, 25.
Asphodelus, 22.
Aster, 56.
Astragalus, 52.
Atriplex, 67, 69.
Avena, 4.
Aurantium, 73.
Auricula, 9.
Astrantia, 16.
Adhatoda, 43.
- Armeria, 33.
Aquilegia, 36.
Amellus, 56.
- Balsamina, 9.**
Balsamita, 69.
Bammia, 48.
Bellis, 59.
Berberis, 25.
Beta, 16.
Betonica, 39.
Bistorta, 73.
Blattaria, 10.
Borrago, 7.
Brassica, 45.
Buglossum, 7.
Buglossoides, 7.
Buxus, 63.
Botrys, 6.
Belle vedere, 6.
- Calendula, 60.
Caltha, 60.
Cannabis, 65.
Campanula, 11.
Cannacorus, 64.
Capsicum, 13.
Cardamindum, 27.
Carduus, 53.
Carthamus, 53.
Caryophyllus, 28, 29.
Cedronella, 39.
Castanea, 71.
Caprifolium, 12.
Cerefolium, 14.
Cepa, 18.
Cerasus, 32.
Cerinthe, 8.
- Chærophyllum, 14.
Chamæmelum, 59.
Chamædrys, 41.
Chamænerion, 27.
Chamæpithys, 41.
Chenopodium, 6.
Chondrilla, 73.
Christophoriana, 68.
Chysanthemum, 59.
Chrysocome, 54.
Cinara, 53.
Cicutaria, 15.
Clematis, 36.
Citream, 73.
Clymenum, 51.
Cnicus, 53.
Cochlearia, 44.
Colchicum, 26.
Colutea, 52.
Convolvulus, 10.
Coma, 54.
Conyza, 54.
Coriandrum, 14.
Corona imp., 23.
Corona sol., 60.
Crocus, 2.
Crupina, 73.
Cucubalus, 29.
Cucumis, 64.
Cucurbita, 64.
Cupressus, 74.
Cyanus, 62.
Cytisus, 50.
Cydonia, 31.
Cornus, 5.
Consolida, 7.
Corylus, 70.

Daucus, 15.
Delphinium, 35.
Digitalis, 42.
Dipsacus, 5.
Dichotomia, 2.
Doria, 55.
Draco, 62.

Ebulus —
Ecbolium, 43.
Echinopus, 53.
Echioides, 7.
Elichrysum, 54.
Ephemerum, 21.
Epimedium, 4.
Eryngium, 17.
Esula, 70.
Epilobium, 27.
Elæagnus, 71.
Eruca, 45.

Faba, 49.
Fagopyrum, 69.
Flammula, 36.
Foe. græc., 52.
Foeniculum, 13.
Fragaria, 32.
Fritillaria, 22.
Fumaria, 49.
Ficus, 63.

Genista, 52.
Genistella, 52.
Geranium, 28.
Gramen, 3.
Granadilla, 11.
Glaucium, 34.
Grossularia, 16.
Gruinalis, 28.
Gladiolus, 2.
Gloriosa, 22.
Galanthos, 24.
Globulosa, 30.

Hedera, 74.
Helenium, 56.
Heliotropium, 7.

Helleborus, 38.
Hepatica, 37.
Hesperis, 46.
Hippocastanum, 71.
Hordeum, 3.
Horminum, 39.
Hyacinthus, 20.
Hypechoum, 6.
Hyssopus, 40.
Hedysarum, 50.

Jacobæa, 55.
Impatiens, 9.
Iris, 3.
Juglans, 70.
Ibiscus, 48.
Imperialis, 23.
Jasminum, 1.
Juniperus, 66.
Jalappa, 8.
Juniperus, 66.

Keiri, 46.
Ketmia, 48.

Lactuca, 55.
Lapathum, 26.
Lathyrus, 51.
Laurus, 66.
Lepidium, 45.
Leucojum, 28, 46.
Levisticum, 15.
Ligustrum, 1.
Lilio-Asphodelus, 22.
Lilium, 23.
Lithospermum, 7.
Locusta, 2.
Lotus, 51.
Lupinus, 49.
Lupulus, 65.
Luteola, 35.
Lychnis, 30, 29.
Lycopersicon, 12.
Lauro-Cerasus, 73.
Lentiscus, 70.
Lilac, 1.
Lysimachia, 11.

Linum, 17.
Lavendula, 40.
Laburnum, 50.

Malus, 31.
Majorana, 42.
Malva, 47, 48.
Marum, 46.
Martagon, 23.
Matricaria, 52.
Mays, 70.
Medica, 50.
Melilotus, 52.
Melissa, 41.
Melo, 64.
Mentha, 42.
Menthastrum, 42.
Mercurialis, 66.
Meum, 15.
Mirabilis, 8.
Moly, 31.
Momordica, 64.
Morus, 71.
Morocarpus, 69.
Muscari, 19, 20.
Muscipula, 29.
Myrrhis, 14.
Myrthus
Mesomora, 5.
Moldavica, 39.
Mastichina, 41.

Napellus, 35.
Narcissus, 24.
Nasturtium, 44.
Napus, 45.
Nerium, 17.
Nicotiana, 10.
Nigella, 30.
Nummularia, 11.
Nepa, 52.
Narcissus, 25.

Ocymum, 42.
Odorata, 14.
Onagra, 27.
Opulus, 12.

Opuntia, 68.
 Ornithogalum, 19, 20.
 Onobrychis, 51.
 Oxytriphylum, 47.

Padus, 72.
 Panicum, 4.
 Papaver, 33, 34.
 Parietaria, 67,
 Pastinaca, 13.
 Pentaphylloides, 32.
 Pæonia, 34
 Pepo, 64.
 Persica, 33.
 Pervinca, 17.
 Petasites, 54.
 Peucedanum, 14.
 Phalangium, 21.
 Phaseolus, 49.
 Philadelphus, 33.
 Phytolacca, 30.
 Phu, 2.
 Pilosella, 54.
 Pimpinella, 13, 6.
 Pinus, 64.
 Pisum, 50, 51.
 Plantago, 4.
 Polemonium, 10.
 Populus, 70.
 Porrum, 18.
 Portulaca, 28.
 Priapeja, 10.
 Prunus, 32, 33.
 Psyllium, 4,
 Ptarmica, 58.
 Pulegium, 40.
 Punica, 72,
 Pyrus, 31.
 Primula, 8, 9.
 Petum, 10.
 Passiflora, 11.
 Poterium, 64.

Ranunculus, 37.
 Rapa, 45.
 Raphanus, 45.
 Reseda, 35.
 Rhabarbarum, 27.
 Rhus, 72.
 Ribes, 16.
 Ricinus, 64.
 Rodia, 68.
 Rosea, 68.
 Rosa, 72.
 Rosmarinus, 41.
 Rubia, 5.
 Ruscus, 25.
 Ruta, 27.
 Rubus, 38.
 Rudbeckia, 61.

Sabina, 66.
 Salvia, 39.
 Sambucus, 12.
 Sanguisorba, 6, 64.
 Santolina, 68.
 Saponaria, 29.
 Satureja, 40.
 Scabiosa, 5.
 Scylla, 19.
 Scordium, 41.
 Scorzonera, 55.
 Scrophularia, 43.
 Secale, 3.
 Serratula, 73.
 Sinapis
 Sisarum, 14.
 Sium, 14.
 Sol, 60—61.
 Solanum, 12.
 Sonchus, 55.
 Satureja, 40.
 Sclarea, 39.
 Spinacia, 65.
 Spiræa, 36.
 Sphærocephalus, 53.
 Smilax, 49.

Staphylinus, 15.
 Staphylodendron, 16.
 Stellaris, 19.
 Stramonium, 10.
 Sumach, 72.
 Symphytum, 7.
 Syringa, 1, 33.
 Stoebe, 54.
 Scoparia, 6.

Thlaspi, 44.
 Thymælea, 46.
 Thymus, 40.
 Tinus, 71.
 Tagetes, 58.
 Toxicodendron, 11.
 Tanacetum, 69.
 Tragopogon, 55.
 Tarchon, 62.
 Tradescantia, 21.
 Tuberosa, 22.
 Tulipa, 22.
 Tunica, 28.
 Triticum, 3.
 Tragoselinum, 13.
 Thymbra, 41.
 Thlaspidium, 44.
 Tetragonolobus, 51.
 Tithymalus, 70.

Urtica, 63.

Valeriana, 2.
 Veratrum, 67.
 Verbena, 39.
 Virga, 56.
 Viticella, 36.
 Vinca, 17.
 Vitis, 12.
 Viola, 9.

Xeranthemum, 54.

Yucca, 22.

Zeopyrum, 3.

Anmärkningar.

1. De här uppräknade författarne, hvilka alla utgifvit förteckningar öfver växterna i de trädgårdar, som stått under deras vård, äro följande:

OL. RUBBECK D. Ä., skaparen af Upsala botaniska trädgård och utgifvare af trenne kataloger öfver dess växter (1658, 1660 och 1685). — OTTO SPERLING, läkare i Köpenhamn och derefter i Hamburg, f. 1602, d. 1681, hvilken 1642 utgaf *Hortus Christianæus seu Catalogus plantarum, quibus Christiani IV, Daniæ Regis, viridiarium Hafniense anno 1642 et superiore adornatum erat.* — PAUL AMMANN, Prof. i Leipzig, f. 1634, d. 1691. — JOH. HEINR. HEUCHER, Prof. i Wittenberg, sedan Lifmedicus i Dresden, f. 1677, d. 1747. — ABR. VATER, Prof. dersammastädes, f. 1684, d. 1751. — MARCUS MAPPUS, Prof. i Strassburg, f. 1632, d. 1701. — MORITZ HOFFMANN, Med. Prof. i Altdorf, f. 1622, d. 1698. — JAN COMMELIN, f. 1629, d. 1692, och CASP. COMMELIN, f. 1667, d. 1731, begge professorer i Amsterdam. — ADOLF VAN VOORST, Prof. i Leiden, f. 1597, d. 1663. — PAUL HERMANN, Prof. i Leiden, f. 1640, d. 1695. — HERM. BOERHAAVE, Prof. dersammastädes, f. 1668, d. 1738. — JEAN ROBIN, f. 1550, d. i Paris 1629. — JOSEPH PITTON DE TOURNEFORT, f. 1656, d. (genom olyckshändelse i Paris) 1708. — PIERRE MAGNOL, Prof. i Montpellier, f. 1638, d. 1715. — GIORGIO DELLA TORRE eller GEORGIUS A TURRE, föreståndare för trädgården i Padua från 1649. — MICHELANGELO TILLI, Prof. i Pisa, f. 1655, d. 1740.

2. MART. HEGARDT var Teol. Doktor och utnämndes 1728 till Domprost i Lund.

3. De här afsedda arbetena äro följande:

TOURNEFORT, *Institutiones rei herbariæ.* Paris 1700. — CB. = CASP. BAUHINUS, *Pinax theatri botanici.* Basilæ ed. 1 1623, ed. 2 1671 samt *Prodromus Theatri botanici* ed. 2. Basil. 1671. — MATTHIOLUS, *Commentarii in sex libros Pedacii Dioscoridis Anazarbei de medica materia.* Venet. 1570. — TABERNÆMONTANUS, *New Vollkömmentliche Kreuterbuch.* Upplagorna, utgifna i Francof. 1613 och 1625. — DODONÆUS, *Stirpium historiae pemptades sex.* Antw. 1583 och 1616. — MORISON, *Plantarum historia universalis. P. 2 et 3.* Oxon. 1680 et 1699. — PLUKENET, *Phytographia* Lond. 1691—96 och *Amaltheum botanicum* Lond. 1705. — RIVINUS, *Ordo plantarum, quæ sunt flore irregulari monopetalo (tetrapetalo, pentapetalo).* Lipsiæ 1690 (1691, 1699).

4. *Subordin.* är senare tillskrifvet och skall antagligen ersätta *Potentia.*

5. Sifforna i marginalen utmärka sidorna i originalet.

6. De fortlöpande numrerna framför namnen saknas i originalet och hafva här tillsatts, för att i noterna under samma n:r måtte kunna angifvas dels artens namn i 1:sta upplagan af LINNÆI *Species plantarum*, dels inom parentes den nu vanligen brukliga benämningen.

7. Redan af detta citat framgår, att LINNÆUS i detta arbete anför flera författare, än han vid företalets nedskrifvande hade för afsigt att anlita. Dessa äro JOH. BAUHINUS, BESLER, BOERHAAVE, BREYNE, BURSER (herbarium, tillhörigt Upsala universitet), CAMERARIUS, CHABRÆUS, CORNUT, DILLENUS, DODONÆUS, FUCHS, HERMANN, HEUCHER, KNAUT, KRAMER, MONTI, MORIS, MUNTING, SIMON PAULI (under beteckningen F. eller FL. DAN.), PONTEDERA, RAY, RENEAULME, O. RUDBECK D. Y., RUPPIUS, SCHEUCHZER, SWEERT, TILLANDZ, VAILLANT, VOLCKAMER. Af denna långa lista framgår, hvilken boksynthet LINNÆUS då egde. Att han redan den tiden samlat ett för en fattig student ovanligt rikhaltigt bibliotek, framgår af en i Linnean Societys bibliotek förvarad handskrift: *Caroli Nic. fil. Linnæi smol. Med. stud. Bibliotheca medica*. Häri upptagas under följande rubriker: *Anatomici & Physiologi* 25 arbeten, *Pathologi* 8, *Practici* 25, *Particularium scriptores* 5, *Botanici* 21, *Mineralogi* 5, *Zoologi* 5, *Historici naturales* 2, *Pharmacopæi* 11, *Diætetici* 6, *Chymici* 13, *Chirurgi* 5, *Theoretici*, *Institutiones* 13, *Physici* 15, *Hyperphysiologi* 4, *Hortulani* 7, *Culinarii* 2, *Dissertation. Medicinæ succorum* 22, *Diss. Medicinæ exterorum* 8, *Dissert. ad Medicinam pertinentes* 14. En del af dessa voro gåfvor af fadren, O. CELSIUS, WARMHOLZ, ARTEDI, ROTHMAN, OSANDER, STOBÆUS, KOULAS m. fl.; för andra angifves inköpssumman.

8. Denna var belägen på den tomt, som tillhör nuvarande gården n:r 11 vid Östra Ågatan.

9. Detta långa qvåde: *Minne öfwer Den förundrans-wärde Stora Americanska Aloen* etc. börjar efter klassiskt mönster:

»Up Sång-Gudinna! sök en ton
Som ganska ny på Helicon,
En ton at fägna med beske
Den första Swänska Aloe».

Sedan öfvergår skaldinnan så småningom till en utförlig redogörelse för hvarifrån

»En deilighet så stor och rar
Sin härkomst, ätt och ursprung har»,

samt till hvilka nyttiga ändamål hela växten och dess särskilda delar kunna användas. Derefter lemnas en utförlig beskrifning på det blommande exemplaret, hvarvid naturligtvis särskild uppmärksamhet egnas blommorna.

»Hwar stielke full med klasar står,
Hwar klasa ter en Blomster-Wår,
Hwar Blommas fägring, färg och art
En blandning har af täckt och rart,
Citron-gul färg i främmand skick
Och i hwar kalk en honungz drick.
Hwad deras antal kommer wed,
Blir der en tämlig myckenhet,
Ty Fyra-Tusen äre de
Och Otta-Hundra Sexti Tre».

XLVIII

Poëmet slutar, efter en del smicker åt CARL XII och Noors egare, Riksrådet Grefve NILS GYLDENSTOLPE, med en från de *sju* blommande aloestänglarne härledd önskan:

»Så gifwe Gud, at Swerge står
I flor ännu siuhundra Åhr
Lik Aloen, och at ändå
Man GYLDENSTOLPAR hafwa må
Som, wärde til sin Konungz nåd,
Beqwäme fins at wara Råd».

Plancherna äro ritade af ELIAS BRENNER. Bland originalteckningarne till *Campi Elysei* finnas (tom VII p. 430 A) utmärkta afbildningar af OL. RUDBECK D. Y., föreställande dels växten i sin helliet, dels blomrika grenar i naturlig storlek.

Efter 35-årig verksamhet såsom akademisk lärare ansåg sig Professor i Anatomi D:r E. CL. H. CLASON böra hos Kgl. Maj:t anhålla om afsked från sin befattning med åtnjutande af pension. Denna underdåniga anhållan blef ock den 26 Augusti 1897 i nåder beviljad. I samband härmed medgafs ock, på derom framställd begäran, att han tills vidare skulle kvarstå såsom lönlös biträdande lärare vid medicinska fakulteten.

Hvad Professor CLASON under sin långa läraretid uträttat för läkarebildningen i vårt land och för de härvarande anatomiska institutionernas försättande i ett väsentligen förbättradt skick, är allt för väl känt och erkänt för att behöfva särskildt framhållas. Den energi och uthållighet samt den varma kärlek till sin älsklingsvetenskap, som han derunder städse lagt i dagen, har gjort, att han, då han lemnade sin plats i de ordinarie lärarnes leder, följdes af odelad aktning och tillgifvenhet såväl af embetsbröder, hvilka i honom sett en manande förebild i samvetsgrann pligtuppfyllelse, som af lärjungar, hvilka i honom lärt känna ej blott den outtröttlige forskaren och läraren, utan ock den faderlige vännen.

Den tillökning i lärarekrafter på det anatomiska området, som under Professor CLASONS tjenstetid, förnämligast på hans initiativ och genom hans energi vunnits, så att undervisningen i anatomi (i detta ords vidsträcktare bemärkelse) numera här är fördelad på en ordinarie och tvenne extraordinarie professorer, gjorde det vid hans afskedstagande för Medicinska fakulteten nödvändigt att anhålla, att med ledigförklarande af ordinarie professuren måtte få anstå, tilldess en nödig befunnen utredning om detta embetes omfattning hunne verkställas och

af Kgl. Maj:t pröfvas. Sedan nådigt tillstånd härtill den 12 November 1897 beviljats, gjordes efter verkstald utredning af de akademiska myndigheterna underdånig hemställan, att ifrågasvarande professur denna gång måtte anslås till ansökan ledig i anatomi utan begränsning till någon viss af dess delar, samt att platsens blifvande innehafvare skulle vara skyldig att underkasta sig de bestämmelser rörande undervisnings- och examinationsskyldighet, som framdeles komme att af Kgl. Maj:t meddelas. Härtill lemnades ock nådigt bifall.

Såsom sökande till denna professur anmälde sig sedan endast e. o. Professorn D:r JOHAN AUGUST HARALD HAMMAR, hvilken ock, efter att af alla akademiska myndigheter hafva enhälligt dertill förordats, den 30 sistl. December af Kongl. Maj:t utnämndes till ordinarie professor i anatomi. Till hans blifvande undervisnings- och examinationsämnen har Medicinska fakulteten och Större konsistoriet föreslagit histologi och embryologi, hvilket förslag ännu är beroende på Kgl. Maj:ts pröfning.

Det är på de nyssnämnda områdena af anatomiens vidsträckta fält, som Professor HAMMAR hittills förnämligast varit verksam, både såsom forskare och lärare. De talrika vetenskapliga arbeten, som han redan medhunnit, och den samvetsgrannhet, hvarmed han skött undervisningen, ingifva de bästa förhoppningar om en framgångsrik och gagnande verksamhet äfven under kommande år.

Om sina lefnadsförhållanden och utgifna skrifter har Professor HAMMAR meddelat följande:

JOHAN AUGUST HARALD HAMMAR föddes den 21 Augusti 1861 i Carlskrona. Föräldrar: Landskamreraren i Blekinge län Olof Rudolf Hammar och Sally Maria Zethräus, dotter af löjtnanten Ludvig Zethräus och Maria Billberg.

Efter åtnjuten undervisning vid Carlskrona högre allmänna läroverk, Jakobs lägre allmänna läroverk i Stockholm samt Stock-

holms gymnasium aflades mogenhetsexamen vid sistnämnde läroverk den 19 Maj 1879. Inskrefs såsom student vid Upsala universitet den 16 September s. å. Aflade derstädes medicinsk-filosofisk examen den 28 Januari 1881, medicine kandidatexamen den 14 September 1885, medicine licentiatexamen den 31 Maj 1890. Blef legitimerad läkare den 4 Juni s. å. Disputerade för medicine doktorsgrad den 27 Maj 1892 samt promoverades till medicine doktor den 31 Maj s. å.

Tjenstgjorde såsom amanuens vid Anatomiska institutionens i Upsala histologiska afdelning läsåren 1883—84, 1884—85 samt höstterminen 1885. Var t. f. lärare i histologi vid Upsala universitet vårterminen 1886 samt läsåren 1888—94. Innehade förordnande såsom amanuens vid medicinska afdelningen af Akademiska sjukhuset i Upsala läsåret 1887—88. Förordnades till docent i histologi vid Upsala universitet den 14 Juni 1892. Utnämndes den 27 April 1894 till extra ordinarie professor i anatomi samt den 30 December 1898 till professor i samma ämne vid Upsala universitet.

Företog såsom innehafvare af Hwassers resestipendium en studieresa till Tyskland sommaren och hösten 1892. Idkade embryologiska studier vid Kristinebergs zoologiska hafsstation somrarne 1895, 1896 och 1898. Bevistade sistnämnde år med understöd af allmänna medel anatomkongressen i Kiel.

Har af trycket utgifvit:

Bidrag till ledgångarnes histologi. Akad. afh. Upsala 1892.

Einige Plattenmodelle zur Beleuchtung der früheren embryonalen Leberentwicklung. I Archiv f. Anatomie und Physiologie, Anatomische Abtheilung 1893 och i Nova Acta Reg. Soc. Sc. Upsal. 1893.

Ueber den feineren Bau der Gelenke. I Archiv f. mikroskop. Anatomie 1894.

Altmanns »granula»-teori. I Upsala Läkarefören:s förh. 1893—94.

Zur Kenntniss des Fettgewebes. I Archiv f. mikroskop. Anatomie 1895.

Öfversigt öfver fettväfvens utveckling. I Upsala Läkarefören:s förh. 1894—95.

Über einen primären Zusammenhang zwischen den Furchungszellen des Echinodermeneies. I Archiv f. mikroskop. Anatomie 1896.

- Durch welche mechanischen Faktoren wird die Chondroidwandlung in den Gelenken hervorgerufen? I Archiv für Entwicklungsmechanik 1896.
- Om förekomsten af ett primärt protoplasmiskt sammanhang mellan äggets klyfningsceller. I Upsala Läkarefören:s förh. 1896—97.
- Några ord om de normala de- och regenerationsprocesserna inom djurorganismen med hänsyn till förhållandena hos människan. Föredrag på Upsala Läkareförenings högtidsdag den 16 September 1897. I Upsala Läkarefören:s förh. 1897--98.
- Ueber eine allgemein vorkommende primäre Protoplasmaverbindung zwischen den Blastomeren. I Archiv f. mikroskop. Anatomie 1897.
- Ueber einige Hauptzüge der ersten embryonalen Leberentwicklung. I Anatomischer Anzeiger 1897.
- Einiges über die Duplicität der ventralen Pankreasanlage. Dersammastädes.
- Ueber Sekretionserscheinungen im Nebenhoden des Hundes. Zugleich ein Beitrag zur Physiologie des Zellenkerns. I Archiv für Anatomie und Physiologie, Anatomische Abth. Suppl.-Bd. 1897.
- Zur Kenntnis der Leberentwicklung bei Amphioxus. I Anatomischer Anzeiger 1898.
- Undersökning af retina i ett fall af partiel makropsi. I Upsala Läkarefören:s förh. 1898. (Tillsammans med Hj. Öhrvall.)
- Dessutom smärre uppsatser i Upsala Läkarefören:s förh. Bd. 20, 24, N. F. Bd. 1 och 4.
- Redigerar sedan början af år 1896 Upsala Läkarefören:s förh.

Till åtlydnad af de akademiska statuternas föreskrift kommer Professor HAMMAR att Tisdagen den 14 i denna månad tillträda sitt nya embete med en offentlig föreläsning i Universitetets aula öfver ämnet: *Några hufvudmoment i histologiens historiska utveckling.*

Till denna högtidliga akt får jag härmed vördsamt inbjuda *Universitetets Kansler, förutvarande Statsrådet, Kommandören med stora korset af Kongl. Nordstjerneorden, Filosofie Doktorn m. m. Herr Gustaf Fredrik Gilljam, Universitetets Prokansler, Svea Rikes Erkebiskop, Ledamoten af Kongl. Maj:ts Orden, En af de Aderton i Svenska*

Akademien, Teologie, Juris och Filosofie Doktorn m. m.
Herr Anton Niklas Sundberg, Länets Höfding, Kommen-
dören med stora korset af Kongl. Nordstjerne Orden m. m.
Herr Per Johan Bråkenhielm, Chefen för Kongl. Upp-
lands regemente, Generalmajoren, Kabinettskammarherren hos
H. Maj:t Konungen, Kommendören af Kongl. Svärds Orden,
1:sta klass, och af Kongl. Nordstjerne Orden, 1:sta klass, m. m.
Herr Friherre Leonard Wilhelm Stjernstedt, härvarande
Universitets Lärare och Studerande ungdom samt i öfrigt
Vetenskapernas Idkare, Gynnare och Vänner.

Samlingen sker sagda dag kl. 12 i det akademiska konsistoriets sessionsrum.

Upsala den 11 Februari 1898.

Th. M. Fries.

